

یارادیلیش کتابی

موقّدہ

«یارادیلیش» کتابی تؤوراتین بشرنجی کتابی دیر. بو کتاب بشر تاریخئنده لاب قدم کتابلاردان بشری دئر. «یارادیلیش» کتابینین ائلک فصل لرئنده گئی و یرئن یارانماسی، هم ده اونلاردا اولان بتوون مئووجودلارین خلققی بارهده دانیشیلیر. بونا گئرہ ده کتاب «یارادیلیش» آدی ورئائیب. بو کتاب بوندان دا بحث ادئر کی، نجه تاری انسانی ائدهآل بشر دونیادا یاراتدی و نجه بو انسان اوزونو گوناها باتیردی و گت-گدھ گوناهی آرتیریب چو خالتدی. کتابدا تصویر اولونان مئوضو علار بشر تاریخئن تشکولونو، تمدونلرین ظاهر اولماسینی و قدئم دونیانین آیری-آیری تاریخی ستمالارینی اوزوندہ توپور.

یارادیلیش کتابی ائکی قسمته بولونور: بشرنجی قسمت (۹:۱۱-۱:۱۱) دونیانین یارانماسی و بشرین قدئم تاریخی حاقدا دانیشیر. ائکتنجی قسمت ده (۱۰:۱۱-۱:۱۰) اسرایيل خالقینین اجدادلارینین حیات حکایتلری دئر.

کتابین مضمونو:

کاثاناتین و انسانین یارانماسی ۱:۲-۲:۲۵

انسانین گوناها باتماسی ۳:۱-۴:۲۴

آدمدن نوح اقدر ۴:۱-۵:۳۲

نوح و سل ۶:۱-۱۰:۳۲

بابل بورجو ۱۱:۱-۹

سامدان ابراهئمه قدر ۱۱:۱۰-۱۰:۳۲

اجدادلار: ابراهئم، انسحاق، یعقوب ۱۲:۱-۱:۳۵-۲۹

عئسونون نسلی ۳۶:۱-۱:۴۳

یوسئف و اوونون قارداشلاری ۳۷:۱-۱:۴۵-۲۸

ائسرایيللى لر منصردە ۴۶:۱-۱:۴۰-۵:۲۶

دونیانین یارانماسى

ائىكى بؤيووك چيراق دوزلتىدى؛ گوندوزو ائداره اتمك اوچون بؤيووك چيراق، گجهنى ائداره اتمك اوچون كىچىك چيراق. تارى اولدو زلارى دا ياراتىدى. ^{۱۷} و اونلارى گؤى قوبەستەنە قويىدو كى، ير اوزونە ائشىق ساچىسینلار، ^{۱۸} گوندوزو و گجهنى ائداره اتسىتلەر و ائشىق-قارانلىギي بىرىشىنىدىن آيىرسىنلار. تارى گۇردو كى، بو، ياخشىدیر. ^{۱۹} آخشام اولدو، سحر اولدو؛ دۇردونجۇ گون!

^{۲۰} تارى ددى: «سولار چوخىلو جانلى مخلوقلارلا قاييانشىسىن، ير اوستوندە، گۈنى قوبەستەنە قوشلار اوچسون». ^{۲۱} تارى سوپۇن بؤيووك حيوانلارىنى ياراتىدى، سودا قاييانشان هر جور حرکت ادن جانلى مخلوقلارى اۆز جىنسلىرىنە گۈرە ياراتىدى، هر جور قانادلى قوشلارى ياراتىدى، هم دە اۆز جىنسلىرىنە گۈرە. تارى گۇردو كى، بو، ياخشىدیر. ^{۲۲} تارى اونلارا بىركت و رئب ددى: «ثىمرەلى اولوب، چوخالىن و دەنلىزىلدەكى سولارى دولىدورون. قوشلار دا ير اوزوندە چوخالىسینلار». ^{۲۳} آخشام اولدو، سحر اولدو؛ بشىنجى گون!

^{۲۴} تارى ددى: «ير ازو جانلى مخلوقلار اۆز جىنسلىرىنە گۈرە گىشىن ئەنلىكى، بەھەملەر، سورونن جانلى لار و وحشى حيوانلار، اۆز جىنسلىرىنە گۈرە». بله ده اولدو. ^{۲۵} تارى ير اوزونون وحشى حيوانلارىنى، اۆز جىنسلىرىنە گۈرە، بەھەملەرى اۆز جىنسلىرىنە گۈرە و يرده سورونن بوتون جانلى لارى اۆز جىنسلىرىنە گۈرە ياراتىدى. و تارى گۇردو كى، بو، ياخشىدیر.

^{۲۶} او واخت تارى ددى: «ائىنسانى اۆز صورتىمىزدە و اۆزومۇزە بنزەر ياراداڭ. قوى او، دەنلىزىلدەكى بالىقلارلا، گۈيىدەكى قوشلارلا، بوتون ير اوزوندە اولان حيوانلارلا، و ير اوزوندە سورونن مخلوقلارين ھامىسىنا حؤكمانلىق اتسىن». ^{۲۷}

باشلانىشدا تارى گئيلر و يرى ياراتىدى. ^{۲۸} ير شىكىلسىن و بوش ائدى.

درېئىنلەكلىرىن اوستوندە قارانلىق وار ائدى و تارىنین روحو سولارىن اوستوندە دولاشىرىدى.

^{۲۹} تارى ددى: «ائشىق اولسون». ائشىق اولدو. ^{۳۰} تارى گۇردو كى، ائشىق ياخشىدیر؛ و او، ائشىغى قارانلىقدان آيىرىدى. ^{۳۱} تارى ائشىغا «گوندوز»، قارانلىغا دا «گجه» آدىنى وردى. آخشام اولدو، سحر اولدو؛ بىرنىچى گون!

^{۳۲} تارى ددى: «سولارين آراسىندا بىر قوبە اولسون و سولارى بىرىشىنىدىن آيىرسىن». ^{۳۳}

تارى قوبەنى دوزلتىدى و قوبەنىڭ آتىنداكى سولارى، اونون اوستوندەكى سولارادان آيىرىدى. بله ده اولدو. ^{۳۴} تارى قوبە يە «گۈنى» آدىنى وردى. آخشام اولدو، سحر اولدو؛ انكىنچى گون!

^{۳۵} تارى ددى: «گۈپۈن آتىنداكى سولار بىر يە بىغىلىسىن كى، قورولوق گۈرۈنۈسون». ^{۳۶} بله ده اولدو. ^{۳۷} تارى قورولوغَا «ير»، سو بىغىنلارينا دا «دەنلىز» آدىنى وردى. تارى گۇردو كى، بو، ياخشىدیر. ^{۳۸} تارى ددى: «ير

اوزو بىتكىلەر گۈپۈرتسىن؛ توخوملار ورن اوتلار و اوز جىنسلىرىنە گۈرە توخومو مىوهلىرىندە اولان مىوه آغا جىلارى». بله ده اولدو. ^{۳۹} ير اوزو بىتكىلەر يېتىرىدى: اوتلار اۆز جىنسلىرىنە گۈرە توخوم بىتىردىلەر و آغا جىلار اۆز جىنسلىرىنە گۈرە توخومو اىچىننە اولان مىوه بار وردىلەر. و تارى گۇردو كى، بو، ياخشىدیر. ^{۴۰} آخشام اولدو، سحر اولدو؛ اوچونجو گون!

^{۴۱} تارى ددى: «گۈنى قوبەستەنە چىراقلاڭ اولسون كى، گجه-گوندوز بىرىشىنىدىن آيىرسىن. اونلار علامتلىرى، فىصلەلىرى و گونلرلە ئەللەرى گۈرسىدىشىنلار. ^{۴۲} قوى اونلار گۈنى قوبەستەنە چىراق اولوب، ير اوزونە ائشىق ساچىسینلار». بله ده اولدو. ^{۴۳} تارى

یردن سو بولاقلاری^{*} چیخیردی و بوتون تورپاگی سولاییردی.^۷ رب تاری آداما پرشن تورپاغیندان شکل وردی و اونون بورنونا حیات نَقَسی اوفوردو. بله‌جه آدام جانلى بئر وارلیق اولدو.

^۸ رب تاری شرق سمتتنه، عدنده بئر باغ تشكدی و شکل وردئی آدامی اورایا قویدو.^۹ رب تاری یردن گُوزل گُورونوشلو و يمک اوچون ياخشى ميوملى جوريه‌جور آغا‌جلاز يتئشىرىدى. باغين اورتاسىندا حیات آغاچى و خىرله شرى بئلمه آغاچى دا وار اندى.

^{۱۰} باغى سووارماق اوچون عدندن بئر چاي آخىردى، و اورادا بئلونوب دئرد چاي اولوردو.^{۱۱} بىرئنجى چايىن آدى پتشونىدور. او قىزىل چىخان بوتون «خۇنىڭ» اولكەستئه آخىر.^{۱۲} بو اولكەنن قىزىلى ياخشىدىر. عطىرى قطراں و دامارلى عققى داشى دا الله بورادادىر.^{۱۳} ائكتىنجى چايىن آدى گىخونىدور. بوتون كوش اولكەستئه آخىر.^{۱۴} اوچونجو چايىن آدى دَجلەدئر. آشور شرفتە آخىر. دئردونجو چاي فَرَاتِدِير.

^{۱۵} رب تاری آدامى گُوتوروب عدن باغينا قويido كى، اورانى بىچرىپ ساخلاسىن.^{۱۶} رب تاری آداما امر ادئب ددى: «باغين هر آغاچىنidan ائستىيەس، يئيه بىلرسن.^{۱۷} آنجاق خىرله شرى بئلمه آغاچىنин ميوه‌ستىندن ييمىھ جىكسن، چونكى اوندان يىئن واخت قطعن اۋلەھ جىكسن.

^{۱۸} رب تارى گئنە ددى: «آدام اوچون ياخشى دىشل كى، تك قالسىن، من اونا موناستىب بئر كۈمكچى يارادا جاگام.^{۱۹} رب تارى بوتون وحشى حيونالارا و گؤيدەكى بوتون قوشلارا تورپاقدان شکل وردى و اونلارى آدامىن يانىنا كىشىدى كى، اونلارا نه آد وره‌جيئنى گُورسون. آدام هر جانلى مخلوقا

^{۲۷} تارى ائنسانى اۆز صورتىنده ياراتدى، اونو تارىينين صورتىنده ياراتدى، اونلارى كىشى و آرواد ياراتدى.

^{۲۸} تارى اونلارا بركت ورئب ددى: «ئەمرەلى اولوب، چوخالىن و ير اوزونو دولدورون و اونو اوزونزە موطع ادئن: دەنzedەكى بالقلار، گؤيدەكى قوشلار، و ير اوزونىدە سورونن بوتون جانلى لار اوستونه حۆكمىرانىق ادئن.^{۲۹} تارى ددى: «باخ، ير اوزوندە توخوم ورن بوتون اوتلار و ميوه‌لەئىنە توخومو اولان بوتون آغا‌جلازىن ميوه‌ستىنى سىزە ورئم. اونلار سىزە يئيه جىك اولسونلار.^{۳۰} يردهكى وحشى حيوانلارين، گؤيدەكى قوشلارين و يرده سورونن محلوقلارين ھاميسىن، يعنى نَقَسی اولان بوتون جانلى لارا يمك اوچون بوتون ياشىل اوتلارى ورئم». بله ده اولدو.^{۳۱} تارى گُوردو كى، ياراتدىيغى هر شى چوخ ياخشىدىر. آخشام اوللۇق سحر اولدو؛ آلتىنجى گون!

۲ بله‌جه گؤيلر و ير، و اورادا كى هر شي تاماڭلاندى. ^۲ تارى يدئنجى گونه قدر گُوردو يو اىشلارى باشا چاتدىردى و يدئنجى گون اتدىئى هر اشىدن ائستىراحت اتدى. ^۳ تارى يدئنجى گونه بركت ورئب، اونو تقدىس اتدى، چونكى او گوندە او، ياراتدىيغى و دوزلەتدىئى بوتون خىلقت ائشىنەن ائستىراحت اتدى.

آدَمْ وَ حَوَّا عَدْنَ بَاغِيَنِدَا

^۴ بودور گؤيلر و يرئن يارانماسىنин روایتى، او گوندە كى، رب تارى ير و گؤيو ياراتدى. ^۵ ير اوزوندە حله بئر بىتكى يوخ ائدى، هچ بئر اوت دا حله يئىمەمئشىدى، چونكى رب تارى ير اوزونه حله ياغيش ياغدىرما مامىشىدى و تورپاگى بېچرىن آدام دا يوخ ائدى.^۶ آنجاق

اوچون ياخشیدیر، گۆزه خوش گۇرۇنور
و بو آغاچ ائنسانى عاغىلىي اتىمېدە دە
چىكىچى دئر. او نون مىوه سئىدىن درېب يىدى.
سۇنرا يانىنداكى ارىئەن دە وردى، او دا يىدى.
٧ او واخت ائكىشىتن دە گۈزلى آچىلدى و
لوت اولدو قالارىنى بىلدۈلەر. بونا گۇزە دە ئىنجىز
يارپاقلارىنى بىرىشىئەن حۇرۇب، اۇزلىئەن فىته
دۇزلىتىلەر.

٨ اونلار گونون سەئىنى سەئىنىشىدە باغدا گىن رب
تارىينىن سەئىنى اشتىتلەر. آدام و او نون
آروادى رب تارىينىن حوضۇرۇندان قاچىب،
اۋزلىئى باغداكى آغا جلارىن آراسىندا گىزلىتىلەر.
٩ رب تارى آدامى سىلەيېش ددى: «هاراداسان؟»
١٠ او جاواب وردى: «باغدا سەئىنى اشتىتلەم و
لوت اولدو غوم اوچون قورخۇم، او نا گۇزە دە
اۋزومۇ گىزلىتىم». ١١ رب تارى ددى: «كەم
سەن بىلدۈردى كى، لوتسىن؟ آيا او آغا جىن
مىوه سئىدىن يېئىسىن كى، سەن او ندان يەمە يى
قىدغۇن اتىمىشىم؟» ١٢ آدام ددى: «بو آرواد
كى، منىمەل او لمماق اوچون منه وردىن، او
آغا جىن مىوه سئىدىن منه وردى، من دە يەتىم».
١٣ رب تارى آروادا ددى: «بو نەدئىر كى،
ادىئىسىن؟» آرواد ددى: «ئىلان منى آللادىدى،
من دە يەتىم». ١٤ رب تارى ئىلانا ددى:

«بۇنۇ اتىدىئىن اوچون

بۇتون مال-حیوانلارىن و چۈلۈن

وحشى حیوانلارىنىن آراسىندا سەن

ملعونسان.

قارىنин اوستوندە سورونە جىكسن،
بۇتون ئۇمۇرون بويو تورپاق يېئە جىكسن.
١٥ من سىتلەنە آرواد آراسىندا
سەئىن سىلىشىن و او نون نىلىشىن آراسىندا
عداوت قويورام.
او، سەئىن باشىنى آزەجك،

هانسى آدى قوبىدو، او جور دە آدلاندى.
٢٠ آدام بۇتون مال-حیوانا، گۈيىدەكى قوشلارى،
چۈلۈن وحشى حیوانلارينا آد وردى، آما آدمە
مونا سېب بىر كۆمكچى تاپىلمادى. ٢١ او زامان
رب تارى آداما آغىر بىر يوخۇ گۈندەرى و
او، يوخۇيا گىتىدى. او ندا رب تارى او نون
قاپىرقا سومۇيوندن بىرىنى گۇتۇردو و يېئىنى
اتىله اۇرتىدو. ٢٢ رب تارى آدامدان گۇتۇردو يو
قاپىرقا سومۇيوندن آروادى ياراتىدى و او نو
آدامىن يانىنا گىتىرىدى. ٢٣ آدام ددى:

نهايت، سومۇيومدىن آلينمىش سوموك،
آتمىدىن آلينمىش آت.

اونا «آرواد»* دىئلە جىكىدەر،

چۈنكى او كىشىدەن گۇتۇرولوب.

٢٤ بۇنا گۇزە دە كىشى اۋز آتا-آناسىندا
آيرىلاجاق، اۋز آروادىتىن يايىشاجاق و اونلار
بىر بىن اولا جاقلارى. ٢٥ آدام و آروادى، اڭكىسى
دە لوت اىدەل، آما بۇندان او تانمىرىدەلار.

آدم و حۆانىن گوناها با تماسى

٣

رب تارىينىن ياراتىدىغى بۇتون وحشى
ائلان اىدى. ائلان آرواددان سورۇشدو:
«دوغىرۇدان تارى سىئە دېش: باغدا اولان
ھەچ بىر آغا جىن مىوه لەرئىن دى يەمە جىكىشىتىز؟»
٢ آرواد ائلانا جاواب وردى: «باغداكى
آغا جلارىن مىوه لەرئىن دى يېئە بىلەرنىك. ٣ آما
باغىن اورتاسىنداكى آغا جىن مىوه سى بارەدە
تارى دېش: او ندان يەمە جىكىشىتىز، او نا
تۇخۇنما ياجاقسىنىز دا، يوخسا اۋلۇرىشىتىز!»
٤ ائلان آروادا ددى: «يوخ، اصلا اۇلمىرىشىتىز.
٥ چۈنكى تارى بىلەرنىك كى، او نون مىوه سئىدىن
يدىئىشىز گون گۈزلىشىز آچىلاجاق و خېرلە
شىرى بىلەش، تارى كىمى اولا جاقسىنىز.»
٦ آرواد گۇردو كى، آغا جىن مىوه سى يەمك

سن ده اونون دابانینی سانجا جاقسان.^{۱۶}

سونرا رب تاری آروادا ددی:

«او شاغنی دوغاندا ستن آغرنی داها دا

چو خالداجاغام،

او شاقلاریني آغرى ائچنده

دوغا جاقسان.

اما گنه ده ائشتىاغين آرئه اولا جاق،

و او سنه آغاليق اده جك.

^{۱۷} سونرا رب تاری آدمه ددی:

«آروادىنин سۈزۈنە قولاق آسىدىغىن

اچچون،

قاغن اتدىئىم، «اونون ميوسەنەن

يمىيەجىكسن» دئىئىم آغا جادان

يدىئىن اچچون،

سەن اوزوندن ير لەعتله نىز:

عئۇمرۇن بويو زەختەلە

تورپاقدان يىمك گۇئىرەجىكسن.

^{۱۸} او سنه تىشكەن و قانقال بىتىرىھەجك،

سەن ده چۈلدەكى او تىلارى يېيەجىكسن.

^{۱۹} تورپاغا قاييداناجاق،

آلېننин ترى ائله چۈرك يېيەجىكسن،

چونكى تورپاقدان گۇئىرەلوبىسن.

اونا گۇئەرە كى، يېئن تورپاغيisan،

تورپاغا دا قاييداناجاق». ^{۲۰}

ادام آروادىنин آدىنى حوا^{*} قويido، چونكى

او، ياشايانلارين هامىسىنин آناسى اولىدۇ.

^{۲۱} اوندا رب تارى آدمەلە آروادى اوچون درىندن

پالتار دوزلەتدى و اونلارا گىيىندىرىدى.

^{۲۲} رب تارى ددی: «باخ، آدام خىئرلە

شرئن نە او لىدوغۇنۇ بىلەرک بىزىن بىرى كىمى

اولوب؛ و اىندى مومكۇندور ئىنى اوزاتىسىن

و حيات آغا جىنин دا ميوسەنەن درېب

يسئن و آبىدەجك ياشاسىن!^{۲۳} بونا گۇئەرە

رب تارى آدامى عدن بايغىندا اشىيە سالىدى

كى، تورپاگى يېرىسىن، او تورپاگى كى، اۋزو

قاين و هابىل

۴

آدام آروادى حوا ائله باخىنلىق اتدى
و حوا بويلو اولوب قاپىي دوغدو. و
ددى: «رېئن كۆمەيى ائله بىئر ائنسان دونيمايا
گىتىردىم». ^۲ سونرا حوا اونون قارداشى هابىلى
دوغدو. هابىل چويان اولىدۇ، آما قاين اكتىچى.
^۳ بىئر مودت كىچىن سونرا قاين تورپاگىن
ميوسەنەن رېبە هەدىئە تقدىمى گىتىردى.
^۴ هابىل ده سوروسوندە ائلک دوغولان
حىوانلاردان بىئر نېچەسەنى و اونلارين پىشىنى
ھەدىئە تقدىمى گىتىردى. رب هابىلى و اونون
تقدىمىنى قول اتدى، ^۵ آما قاپىي و اونون
تقدىمىنى قبول اتمەدى. بونا گۇئەرە ده قاين
چوخ قىضىلەنېت قاش-قاپاگىنى ساللادى.
ء رب قاپىئە ددی: «ئىشى قىضىلەنېتىن؟ ئىشى
قاش-قاپاگىنى ساللايىسىن؟ ^۶ اگر ياخشى
اولانى ادھىسن، مىگر قبۇل اولۇنمازىسان؟ اگر
ياخشى اولانى اتىمەسىن، گوناھ قاپىنن آغزىندا
كمئىن قوروب سىنى گۈزلەيېش، آما سەن اونا
قالىش گىلمىلى سەن». ^۷

^۸ قاين قارداشى هابىللە دانىشدى. اونلار
چۈلدە ائكىن، قاين قارداشى هابىلەن اوستونە
يۈگۈرۈب اونو اۇلدۇردو. ^۹ او زامان رب
قاپىنندىن سوروشىدۇ: «قارداشىن هابىل
ھارادادىير؟» قاين ددی: «بىتلەتىرم، مىگر من
قارداشىمەن كىشكەچتىيەم؟ ^{۱۰} رب ددی:
«سەن نە ادىئىسىن؟ قارداشىننىن قانى تورپاقدان
منە فرياد ادئر. ^{۱۱} ائىدى بۇ تورپاگىن لەعتى
آلېننداسان؛ او تورپاق كى آغزىنى آچىپ

ای لِمکن آروادلارى، سؤزومه قولاق
آسین:

منى يارالادىغى اوچجون بئر آدام اولدوردوم،
منى ووردوغو اوچجون بئر جاوان
اولدوردوم.

۲۴ اگر قاین اوچجون يىدى قات قىصاصى
آلیناجاسا،
لِمک اوچجون يىتمىش يىدى قات آلیناجاق».

شِت و إنوش

۲۵ آدام گىئن آروادى ائله ياخىنلىق اتدى و
حَوْا بئر اوغلان دوغوب آدىنى شىت^{*} قوييدو
و ددى: «هابىئلن يىرئە كى، قايىن اولدوردو،
تاري منه آيرى بئر نىشىن تعىيش اتدى».

۲۶ شىتىن ده بئر اوغلو اولدو و آدىنى إنوش
قويدو. او زامان ائنسانلار ربە سەتايىش اتمىي
باشلايدىلار.

آدمىن نوها قدر اولان نىتللىر

آدمىن نىتل تارئخچەسى بىلدئى.
تاري ائنسانى ياراداندا اونو اۆزۈنە
بىزەر ياراتدى. ۲ تاري اونلاردى كىشى و آزاد
ياراتدى، اونلاردا بركت وردى و ياراتدىغى
گون اونلارى «ائنسان» چاغىرىدى.

۳ آدمىن يوز اوتوز ياشى اولاندا، اۆزۈنە
بىزەر، اۆز صورتىنده بئر اوغلو اولدو و آدىنى
شىت قوييدو. ۴ شىت دوغولاندان سۇنرا، آدم داها
سەكىز يوز ائل ياشادى. اونون داها اوغوللار
و قىزلارى اولدو. ۵ آدم دوقۇز يوز اوتوز ائل
عئومور سوروب اولدو.

۶ شىت يوز بش ياشيندا اولاندا اوغلو إنوش
دوغولدو. ۷ إنوش دوغولاندان سۇنرا شىت
سەكىز يوز يىدى ائل ياشادى. اونون داها
اوغوللار و قىزلارى اولدو. ۸ شىت دوقۇز يوز
اون ئىكى ائل عئومور سوروب اولدو.

إله كى، سىئن الڭىنلە تؤكولن قارداش قانىنى
اودسون. ۱۲ تورپاگى بېرىدىئىن زامان او داها
گوجونو سنه ورمە يەجك. بىر اوزوندە قاچاق
و سرگىردان اولاچاقسان». ۱۳ قاين ربە ددى:
«جزام چكە بىئە جىئىمند داها آرتىقىدىر.
۱۴ باخ، بو گون سى منى بو تورپاقلاردان
قوووبىسان. من دە سىئن حوضوروندان
گىزىلەنئىب يىر اوزوندە قاچاق و سرگىردان
اولاچاگام. كىم دە منه راست گىلسە، منى
اولدورەجك». ۱۵ رب اونا ددى: «بۇنا گۈرە
كىم قايني اولدورسە، اوندان يىدى قات ائنتقىام
آلیناجاق». رب قاين بىر علامت قوييدو كى،
كىم اونا راست گىلسە، اونو اولدورەمىسىن.
۱۶ بىلەجه قاين ربېن حوضورونو ترك اتدى و
عدن باغىنин شرق سەمتىنە، «نۇد» تورپاغىندا
ياشاماغا باشلادى.

قاپىش نىلى

۱۷ قاين آروادى ائله ياخىنلىق اتدى و
آروادى بوييلو اولوب خنخۇ دوغادۇ. او زامان
او، بئر شهر تىتكىدى، شهرە اوغلۇ خنخۇن
آدىنى وردى. ۱۸ خنخۇدان عشاد اولدو. عشاد
ميخوپاڭىلەنن آتاسى اولدو، ميخوپاڭىلەنن
آتاسى اولدو، مۇشائىل لِمکن آتاسى اولدو.
۱۹ لِمک ئىكى آرواد آلدى: بىرئىشنىن آدى عادا،
او بىرئىشنىن آدى زىڭلا اندى. ۲۰ عادا يابالى
دوغادۇ. يابال او آداملارين آتاسى اولدو كى،
چادىردا ياشايىرلار و سورو ساخالىييرلار.
۲۱ اونون قارداشىنین آدى يوبال اندى. يوبال
او آداملارين آتاسى اولدو كى، هر جور طنبور
و نې چالىرلار. ۲۲ زىڭلا دا توبىل-قاپىنى دوغادۇ.
توبىل-قاين بورونجىدن و دەمىزىن هر جور آلتىر
دوزىلدىن اندى. باجىسىنین آدى دا ئۇما اندى.
۲۳ بئر دەفه لِمک آروادلارينا ددى:
«اي عادا و زىڭلا، سىئىمى اشىدىن،

٢٨ لِمِكْ يوز هشتاد ائکى ياشيندا اولاندا اونا بىر اوغول دوغولدو.^{٢٩} اوغولون آيدىنى نوح^{*} قويوب ددى: «رَبَّنِ لَعْنَتُ اتَّدِيَّيِّ بُو تُورپاغى بِجَرْدَيَّيَّمَزْ وَاخْتَ, بُو اوغول بَشْهَ چَكَدَيَّيَّمَزْ اذَيَّتَلَرَهُ وَالثَّمَنْيَّيَّنْ زَحْمَتَنْهَ تَسْلَى وَرَهْ جَكَدَرْ». ^{٣٠} نوح دوغولاندان سونرا، لِمِكْ داهما بش يوز دوخسان بش ائل ياشادى. اونون داهما اوغوللار و قيزلارى اولدو.^{٣١} لِمِكْ يىدى يوز يەممىش يىدى ائل عۇمور سوروب اولدو.

٣٢ نوح بش يوز ياشيندا اولاندان سونرا سام، خام و يافت آيدىندا اوغوللارى اولدو.

ائنسانلارين فسادا چكتىلمىسى و سل

٤ ائنسانلار پر اوزوندە چوخالماغا باشلا迪لار و اونلارا قيزلار دوغولدو.
ائلاھى وارليقلار گۈرددولر كى، ائنسان قيزلارى چوخ گۈزىلدىلر و بېتىندىكلىرى هر قىزى اوزىلىرىنه آرواد اتىتلر. ^{٣٢} رب ددى: «مِنْهُمْ رُوحُمُ ائنساندا أَبَدِه جَكْ قَالْمَايَا جَاقْ، چونكى اونلار آنجاق جىسمىدىلر. اونلارين عۇمرۇ يوز اىثيرمىي ائل اولاچاق».

^٤ ائلاھى وارليقلارين ائنسان قيزلارى ائله اولەئىش اوشاق صالحىنى اولىدقىلارى گۈنلرده، داهما سونرا، ير اوزوندە «نِفَّاثَمْ»^{*} وار اندى. بونلار قدئم دۈورانين قەھمان و آدلى سانلى آدامالرى اندىلر.

٥ رب گۈرددو كى، ير اوزوندە ائنسانىن شارتى بئيوىك دور و هر زامان اونون اورهينىنده كى فىشكىرلەن نېتىتلرى آنجاق پىسلەكتىر. ^٦ او، پر اوزوندە ائنسانى ياراتماغانى پىشمان اولدو و اورهينى قم باسىدى. ^٧ رب ددى: «ياراتدىغىم ائنسانى ير اوزوندن محو ادەجىم، بونو

٩ انوش دوخسان ياشيندا اولاندا اوغلو قنان دوغولدو.^{١٠} ١١ قنان دوغولاندان سونرا، انوش داهما سكىز يوز اون بش ائل ياشادى. اونون داهما اوغوللار و قيزلارى اولدو.^{١١} انوش دوقۇز يوز بش ائل عۇمور سوروب اولدو.

١٢ قنان يەممىش ياشيندا اولاندا، اوغلو مەھەلەل دوغولدو.^{١٣} مەھەلەل دوغولاندان سونرا قنان سكىز يوز قىرخ ائل ياشادى. اونون داهما اوغوللار و قيزلارى اولدو.^{١٤} قنان دوقۇز يوز اون ائل عۇمور سوروب اولدو.

١٥ مەھەلەل آلتىمىش بش ياشيندا اولاندا اوغلو پىرد دوغولدو.^{١٦} پىرد دوغولاندان سونرا، مەھەلەل داهما سكىز يوز اوتوز ائل ياشادى. اونون داهما اوغوللار و قيزلارى اولدو.^{١٧} مەھەلەل سكىز يوز دوخسان بش ائل عۇمور سوروب اولدو.

١٨ پىرد يوز آلتىمىش ائکى ياشيندا اولاندا اوغلو خىنوخ دوغولدو.^{١٩} خىنوخ دوغولاندان سونرا، پىرد داهما سكىز يوز ائل ياشادى. اونون داهما اوغوللار و قيزلارى اولدو.^{٢٠} پىرد دوقۇز يوز آلتىمىش ائکى ائل عۇمور سوروب اولدو.

٢١ خىنوخ آلتىمىش بش ياشيندا اولاندا اوغلو متوشىلخ دوغولىدۇ.^{٢٢} متوشىلخ دوغولاندان سونرا خىنوخ اوج يوز ائل تارى ائله ياخىن ياشادى. اونون داهما اوغوللار و قيزلارى اولدو.^{٢٣} خىنوخ اوج يوز آلتىمىش بش ائل ياشادى.^{٢٤} او، تارىيا ياخىن اندى. سونرا قىب اولدو، چونكى تارى اونو اۋىز يانينا گۈتوردو.

٢٥ متوشىلخ يوز هشتاد يىدى ياشيندا اولاندا اوغلو لِمِكْ دوغولدو.^{٢٦} لِمِكْ دوغولاندان سونرا، متوشىلخ داهما يىدى يوز هشتاد ائکى ائل ياشادى. اونون داهما اوغوللار و قيزلارى اولدو.^{٢٧} متوشىلخ دوقۇز يوز آلتىمىش دوقۇز ائل عۇمور سوروب اولدو.

٤٦:٥ نوح – عنبرانى دىئلنده يعنى «تسائى»

٤٦:٦ «نِفَّاثَمْ» – عنبرانى دىئلنده «سوقوط اتمىش كىشىلر». معناسى الله ده آيدىن دىئل. قدئم يونان ترجومەسى بىر كىلمەننى «دۇلۇر» يازىرى. بونلار بئيوىك و هيكللى آدامالار ائمەشىر.

اوغلولارین، آروادین و گلشنلرئله بىر گمئىه مئنه جىكسن. ^{۱۹} بىتون جانلى مخلوقلاردان بىر جوتونو، ارگك و دئشىشنى گمئىه گۇتۇرسىن كى، سىئىلە بىر دىرى قالسىنلار. ^{۲۰} جىشىلرئىنە گۇرە قوشلارين، حيوانلارين و يerde سورونلىرىن ھە بىرئىنەن بىر جوتون سىئى يانىنا گله جك كى، دىرى قالسىن. ^{۲۱} سن گرك پىمەلى اولان ھە شىيى دە گۇتۇروب، آنبار ادھىسن؛ اونلار ھە سىئە ھە دە اونلارا يىك اوچىلار». ^{۲۲}

نوح دا الە اتدى: تارى اونا نجه امر اتمىشدى، او دا ھە شىيى إله جە يېرىنى يېرىنى.

سل

رب نوحادى: «سەن بىتون عايىلەنله بىرلىكىدە گمئىه گىر، چونكى بو بىر نىلى اىچىندە آنجاق سىنى نظرىمەد صالح گۇرۇم. ^۲ ھە پاك حيوانىن ارگك و دئشىشىنەن يىدى جوت، ھە نجىس حيوانىن ارگك و دئشىشىنەن بىر جوت گۇتۇر. ^۳ ھە دە گۇيدەكى ھە قوشۇن ارگك و دئشىشىنەن يىدى جوت گۇتۇر كى، نىلى بىتون يىر اوزوندن گىستىلمەشىن. ^۴ چونكى يىدى گون سۇنرا پىر اوزونەن قىرخ گون-قىرخ گە ياغىش ياغىدیرا جاغام و ياراتىغىم بىتون جانلى لارى يىر اوزوندن محو ادەجىم». ^۵ رب نوحانجه امر اتمىشدى، او دا ھە شىيى إله جە يېرىنى يېرىنى. ^۶ يىر اوزونە سل گلنىدە نوحون آلتى يۈز ياشى وار اتدى. ^۷ نوح، اوغلولارى، آروادى، و گلشنلىرى بىرلىكىدە گمئىه مىندىلر كى، سل سولارىندان آمانلىقىدا قالسىنلار. ^۸ پاك و

ائنسانلارلا بىر، حيوانلارين، سورونلىرىن و گۇيدەكى قوشلارين دا باشىينا گىتىرىجىم، چونكى اونلارى ياراتماغا يىشمان اولمۇشام». ^۹ آنجاق نوح رېئن گۈزۈنە لوطەنەنەن ئەپىدى.

نوحون تارئنچەسى بىلەدئى: نوح صالح و اۆز نىلى آراسىندا قوصورسوز بىر آدام ائدى. او، تارىيما ياخىن ياشايىرىدى. ^{۱۰} نوحون اوج اوچلو وار ائدى: سام، خام و يافت. ^{۱۱} تارىيەن ئظرىنە يىر اوزو فسادا چىكتىمىش و قىدارلىقلا دولمىشدو. ^{۱۲} تارى يىر اوزونەنەن اىنسانلارين نە قدر چوخ فاسىد اولدىقلارىنى گۈرۈدۈ، چونكى دونيادا اولان بىتون بىر يولдан آزمىشىدى.

تارى نوحادى: «قاباگىمدا اولان بىتون بىشىن ئاخىرى چاتىب، چونكى يىر اوزو اونلارين سېبىتىنەن قىدارلىقلا دولوب. باخ، من اونلارى يىر اوزو ائلە بىر محو ادەجىم. ^{۱۴} اوزونەن گوفر آجاجىندان ^{۱۵} يىش گىمى دوزىلت، اونون اىچىندە اوتاقلار دوزىلت، اوستونە ئاچەرئىن و چۈلەن قىطaran وور. ^{۱۵} گمئىنى بىلە دوزىلت: اونون اوزونلۇغۇ اوج يوز قول آچ ^{۱۶}، انى آلى قول آچ ^{۱۷}، بويو دا اوتوز قول آچ ^{۱۸} اولسىن. ^{۱۹} گمئىن اوسىتىنەن بىر قول آچ ^{۲۰} آشاغى پىنچەرەنچەرەن و قاپىنى يان طرفان قويارسان. گمئىن اوج مرتبەسى اولسىن: بىرى آلتىدا، بىرى اورتادا، بىرى دە اوستىدە.

باخ، من، بلى من، يىر اوزونە سلى گىتىرىم كى، گۈرۈن آلتىندا حىيات نەقسى اولان بىتون جانلى لار محو اولسىنلار؛ يىر اوزونەنەن اولانلارين ھامىسى آرادان گەدەجك. ^{۲۱} لاکىن عەدەئى سىئىلە باغانلى جاغام، سىن،

۱۴:۶ گوفر - نامعلوم بىر آنجاق جىنىسى

۱۵:۶ تقرىن ۱۳۵ متر

۱۵:۶ تقرىن ۲۲/۵ متر

۱۵:۶ تقرىن ۱۳/۵ متر

۱۶:۶ تقرىن ۴۵ سانتىمتر

اوزوندہ اولان بوتون جانلی لاری محو اتدی:
ائنسالاردان توموش، حیوانلارا، سوروننله و
گؤیده کی قوشلارا قدر، هر شی پر اوزوندہ
محو اولدو. آنجاق نوح و اونونلا بئر، گمئدہ
اولانلار صاغ قالدیلار. ^{۲۴} سولار پر اوزونو يوز
آلی گون بورودول.

سلشن آخری

A و تاري نوحو و اونونلا بئر گمئدہ
اولان بوتون وحشى حیوانلار و
مال-حیوانلارى يادا سالدى. تاري پر اوزونه
بئر پل گئندردى و سو آزالماغا باشلادى.
درئىنلەكده اولان سو قایناقلارى و گۈپۈن
پنجرەلىرى باغلانىدى، ياغىش دايىندى. ^۳ سو،
پر اوزوندن يواش-يواش چكتىلدى. يوز آلى
گون كچدىكىن سونرا سو آزالدى. ^۴ يەتنجى
آيىن اون يەتنجى گونو گىمى آرارات داغلارينا
اوتو ردو. ^۵ اونونجو آيا قدر سو يواش-يواش
چكتىلدى، اونونجو آيىن بىرئنجى گونو
داغلارين باشلارى گۇروندو.

^۶ قىrix گون سونرا نوح دۈزلىتىيى گمئىن
پنجرەستىنى آچىب، ^۷ بئر قارغا بوراخدى؛
قارغغا اوچوب گىتدى و پر اوزوندە سو
قورويانا قدر هر طرفى گىزدى. ^۸ نوح بو دفه
بئر گئيرچىن بوراخدى كى، سوپيون پر
اوزوندن چكتىلې-چكتىلە دېئىنى بىلسىن. ^۹
اما گئيرچىن قونماق اوچون راحات بئر پر
تاپىمادىغىنا گۈره، اونون يانينا گمئىيە قايتىدى،
چونكى حلە بوتون پر اوزوندە سو وار اندى.
نوح آلتىنى اوزادىب، گئيرچىنى توتدو و
گمئىيە-اۋز يانينا آپاردى. ^{۱۰} او داها يەن گون
گۈزلەدى و گئيرچىنى گىنە گمەنلى بوراخدى.
آخشام اوستۇ گئيرچىن اونون يانينا قايتىدى.
گئيرچىنى دەمدەئىنەدە تزە قوپموش زىتون
يارپاڭى وار اندى. نوح سوپيون پر اوزوندە

نجىس حيوانلارين، قوشلارين، بوتون يرددە
سوروننلەن ^{۱۹} إرگك و دئىشىسى، جوت-
جوت نوحوون يانينا گمئىيە گلدىلر؛ نجه كى،
تاري نوحا امر اتمىشدى.

^{۱۰} يەن گون سونرا پر اوزونه سل گلدى.
^{۱۱} هەمئىن گون-نوحوون عۆمۈزۈن آلتى يۈزۈنچو
ائىلىنە، انكىنچىجى آيىن اون يەتنجى گونو درئىن
درئىنلەكده اولان بوتون سو قایناقلارى پارتلادى
و گۈپۈن پنجرەلىرى آچىلدى. ^{۱۲} پر اوزونه قىrix
گون-قىrix گە ياغىش ياغىدى.

^{۱۳} إله هەمئىن گون نوح، اوغوللارى سام،
خام، ياقتى، آروادى، و اوج گلەنى گمئىيە
مئندىلر. ^{۱۴} اونلارلا بئر هر جور وحشى حيوان،
هر جور مال-حيوان، هر جور يرددە سورونن،
هر جور گئيدە اوچان جانلى و هر جور
قوش، اۋز جئىسلەئە گۆرە گمئىيە گىردى؛
^{۱۵} حيات نەقسى اولان بوتون جانلى لاردان
جوت-جوت، نوحوون يانينا گمئىيە گلدى.
^{۱۶} تارىينىن نوحا امر اتىئىيى كەنمى بوتون
جانلى لاردان إرگك و دئىشى حيوانلار گمئىيە
گىردىلر. اونلارين دالىنجا رب قاپىنى اورتىدو.

^{۱۷} پر اوزوندە قىrix گون سل گلدى و سو
چوخالىپ گمئىي يردن يوخارى قالدىرىدى.
^{۱۸} سولار چوخ يوخارى قالخىپ پر اوزونو
آلدىلار و گىمى سوپيون اوزوندە اوزمىيە
باشلادى. ^{۱۹} سولار پر اوزونو إله توتدولار
كى، گۈپۈن آلتىندا اولان بوتون اوجا داغلار
سولارين آلتىنا گىتدى. ^{۲۰} سولار داغلارىن
باشىنдан اون بش قول-آچ * قالخىدىلار و
اونلارى اورتىدولر. ^{۲۱} پر اوزوندە حرڪت
ادن جانلى لارين ھامىسى؛ قوشلار، مال-

حيوانلار، وحشى حيوانلار، يرددە سوروننلەر
و بوتون ائنسانلار محو اولدو. ^{۲۲} قورودا
ياشىيان حيات نەقسى بورونندا اولان جانلى
وارلىقلارين ھامىسى اولدو. ^{۲۳} رب پر

چوخالین و پر اوزونو دولدورون.^۲ یرده کی بوتون حیوانلار، گؤیده کی بوتون قوشلار، یرده سورونن بوتون جانلى لار و دهنزدە اولان بوتون بالیقلار سئىزدن قورخوب دهسته گله جك. اونلار سئىن ائختىيارىنىزا ورئىلەب.^۳ حرکت ادن بوتون جانلى لار دا سئە يمك اولاچاق، اونلارىن ھاميسىنى بوتون ياشىل اوتلار كىمى سئە ورئم.^۴ آنچاق آتى اونون قانى ائلە بېرىشكەدە كى، اونون جانلى دير، يميه جىكىشتىز.^۵ آرخايىن كى، من ده سئىن قانىزىز ئىتصاصىنى ھر جانلى دان آلاجاغام. ھر حيواندان قانىزىز آلاجاغام، ھر آدامىن قانىنى دا آيرى ائنساندان آلاجاغام.

^۶ كەم ائنسان قانى تۆكسە،

اونون دا قانى

ائنسان آلى ائلە تۈكۈلە جك.

چونكى تارى ائنسانى

اۋز صورتىندە يارادىب.

^۷ سېز شەمرەلى اولوب چوخالين،

پر اوزونه يابىلەن،

اورادا چوخالين.»^۶

تارى نوها و يانىندا اولان اوغوللارينا ددى:^۷ «باخ، من سئىنلە، سئىزدن سۇنراكى نىسئىنلەلە اۋز عەدئىمى باغلايىرام،^۸ بولە عەدى جانلى مخلوقلارلا قوشلار، مال-ھيوانلار و بوتون وحشى حيوانلارلا دا كى، گەمنىن چىخىبىلار و پر اوزوندە سئىنلەدەئرلەر، باغلايىرام.^۹ سئىنلە اۋز عەدئىمى قويورام كى، بوتون جانلى لار بىش داها سلله محو اولمايىچاق و ھېچ واخت پر اوزوندە وئران ادن سل باش ورمە يە جك.»^{۱۰} تارى گىنە ددى: «بودور او عەدئىن علامتى كى، من اونو سئىنلە و سئىنلە اولان بوتون جانلى لارلا و سئىزدن سۇنرا گلن بوتون نىسئىل لرلە باغلامىشام؛^{۱۱} بولۇددا اۋز كامانىمى قويورام كى، مىئمەلە يې اوزو آراسىندا اولان عەدئىن علامتى اولسۇن.^{۱۲} من پر اوزونه بولۇد

چكتىلدىئىنى بىلدى. ^{۱۳} او داها يىدى گون گۈزەلەدى و گۈيرچىنى گىنە بوراخدى، آرتىق گۈيرچىن اونون يابىنا قايىتمادى.

^{۱۴} نوحون عۆمۇرونون آلتى يوز بېرىنجى ائلىنىدە، بېرىنجى آيىن بېرىنجى گونو پر اوزوندە سو قورودو. نوح گەمنىن قاپاخىنى قالدىرىدى و پېرىن اوسىتوندە كى سوپۇن قورودوغونو گۈرددو.^{۱۵} ائتكىنجى آيىن ائتكىمى يىدىنجى گونو پر اوزوندە كى سو قوروموشدو.

^{۱۶} تارى نوها ددى: «سن، اۆز آروادىن، اوغوللارىن و گەنلىرىن ائلە بېرىشكەدە

گەمنىن چىخ. ^{۱۷} سئىنلە بېرىشكەدە اولان بوتون جانلى لارى؛ قوشلارى، حيوانلارى و يېرەد سۈرۈنلىرى إشىيە چىخارت. قوى پر

اوزونه يابىلسىنلار و پر اوزوندە تۈرەيتىپ چوخالسىنلار.»^{۱۸} نوح، اوغوللارى، آروادى،

و گەنلىرى ائلە بېرىشكەدە گەمنىن چىخدى.

^{۱۹} بوتون حيوانلار، سۈرۈنلىر، قوشلار و يېرەد سۈرۈن بوتون جانلى لار دىستە دىستە گەمنى

ترىك اتدىلر.

^{۲۰} نوح رېبە بىر قوربانگاه دوزلىتدى. او هەر

جور پاك حيواندان و پاك قوشدان گۈتوروب، اورادا ياندىرما قوربانى تقدىم اتدى.

^{۲۱} بوندان رېبە خوش عەظر قالخىدى و رب اورەيىندە

ددى: «ائنسان اوزوندەن تۈرپاگى بىش داها لەعتىت

اتميمە جىم، گرچى جاوانلىغىنidan برى اونون اورەيىنىن نىئىتلىرى ھەمشە پىسىدىر، ائندى

اتدېشىم كىمى، بوتون جانلى لارى بىش داها

محوا اتميمە جىم.

^{۲۲} دونيا دوردۇجا

اڭىن بېئچىن، سوپۇق-ائستى،

ياي-قىش و گىجه-گوندۇز

آرادان گەتمىمە جك.»

تارىنین نوحا لارى باغلايدىغى عهد

تارى نوها و اونون اوغوللارينا

برىكت ورتب ددى: «ئەمرەلى اولوب،

سامین چادریندا یاشاسین.
گَعَان اونا قول اولسون.»

نوحون اُلومو

^{۲۸} نوح سلدن سونرا، داهما اوچ یوز آلی ائل یاشادی. ^{۲۹} او، دوقُوز یوز آلی ائل عُمور سوروب، اولدو.

نوحون نسلی

نوحون اوغوللاری سام، خام و
یافتن نسیل تارخچه‌سی بله‌دئر.

بئیوک سلدن سونرا اونلارین اوغوللاری اولدو.
^{۳۰} یافتن اوغوللاری: گومر، ماگوگ، مادای،
یاوان، توبال، میشک و تشراس. ^{۳۱} گومرئن اوغوللاری: آشکه‌ناز، رئفات و توگرماء.
^{۳۲} یاوانین اوغوللاری: إِلْشَا، تَرَشَّش، كَتَشْ و دودانشم. ^{۳۳} بونلاردان ساحتل نشئن خالقلار، اوز تورپاقلارینا یاپیلدیلار؛ هر بئری اوز دئلنئه، اوز طایفالارینا، و اوز مئلتلرئه گۇرە.

^{۳۴} خامین اوغوللاری: کوش، منصره‌یشم، پوت و گَعَان. ^{۳۵} کوشون اوغوللاری: سببا، خوئلا، سابتا، راعما و سابتاكا. راعمانین اوغوللاری: شىبا و دِدان. ^{۳۶} کوشون نَمَرُود آدلی بئر اوغلو دا اولدو. او، پير اوزوندە ئىلک قودرتلى آدام اولدو. ^{۳۷} نَمَرُود ربئن حوضوروندا ماهىز بئر شىكارچى ائدى، بونا گُئرە ده «ربئن حوضوروندا نَمَرُود كىمى ماهىز شىكارچى» سۈزو دېئلشىر. ^{۳۸} اولجە اونون پادشاھلىغينا شىئعار اولكىھ سئندە اولان بايىل، اىرك، اكىد و كالنه داختل ائدى. ^{۳۹} او بو تورپاقدان آشور تورپاغينا كُوچُوب، نىئوانى، رخوبوت-عىرى، بئیوک شهر اولان كَلَانْخى، ^{۴۰} نىئوا ائله گَلَانْخى آراسىنداكى رِىسىنى تىشكىدى.

^{۴۱} مئصره‌یشم بو نسئللرئن آتاسى ائدى: لودلولار، آنملى لر، لەبابلى لار، نَفْتوخوللار،

گىتشدئىم زامان، بولوددا كامان گُئرۇنە جك.
۱۵ من سىئىنلە و بوتون جانلى مخلوقلارلا باغلايدىعيم عهدى يادا سالاجاغام. سولار بئر داهما سلە چوئرئلمىيە جك كى، بوتون جانلى لارى محو اتسىن. ^{۱۶} بولوددا كامان گُئرۇن زامان من اونو گُئرۇوب، او ابىدى عهدى يادا سالاجاغام كى، من تارى و پىر اوزوندە ياشابان بوتون جانلى مخلوقلارلا وار. ^{۱۷} تارى گىنە نوسا ددى: «بىدور او عەدەن علامتى كى، من اونو پير اوزوندە ياشابان بوتون جانلى لارلا باغلامىشام»

نوحون اوغوللارى

^{۱۸} گەمئىن چىخان نوحون اوغوللارى بونلاردير: سام، خام، و يافت. خامدان گَعَان اولدو. ^{۱۹} نوحون اوچ اوغلو بونلاردير و پىر اوزوندە كى بوتون ائنسانلار اونلاردان اولدو.

^{۲۰} نوح تورپاغى يەرمىمە باشلادى و بئر اوزوم باغى اكدى. ^{۲۱} شراب اىچىپ كەفلەندى و اوز چادریندا لوت اوزاندى. ^{۲۲} گَعَانين آتاسى خام، آتاسىنин لوت اولدوغونو گُئرددو و بونو اشىكىدە ئىكى قارداشينا ددى. ^{۲۳} سام و يافت بئر پاتار گُئروروب، اوز چىئىتلەئە سالدىلار و دالدىلى اىچەرەي گىرئىب، آتالارينين لوت بىدىنى اورتىدولر. اونلارين اوزلرى او بئرى طرفە چوئرئىمنىشىدە و آتالارينين لوتلوبونو گُئرمەدىلر. ^{۲۴} نوح اوز كەفلەنلىنىن آيىلدى و كىچئىك اوغلوونون عملئىنى بىلەن ددى:

^{۲۵} «گَعَانَا لعنت اولسون،
أوز قارداشلارينين قوللارينا قول اولسون.»

^{۲۶} نوح گىنە ددى:
«سامين تارىسى رب موبارك اولسون،
گَعَان اونا قول اولسون.
^{۲۷} تارى يافتە ووسعت ورسئن،

۱۴ پترولولار، فئائسطلیلرئن آجدادی اولان گسلو خلولار، ھم ده گەتۈرلۈلار.

۱۵ گەئاپىن نىتللىرى بونلاردى: ئىلك اوغلو صىدون، خىت،^{۱۶} ھم ده پېوسلولار، امورلولار، گىرگاشلى لار،^{۱۷} خىنولى لار، آرقلى لار، سىنلى لر،^{۱۸} آرۋادلى لار، سىمارلى لار و حاماتلى لار. سۇنالار گەئان طايفالارى اطراف يېرلە يايىلدى.^{۱۹} گەئاپىن لارين اراضىسى صىدوندان گېرا طرف غېزىيە قدر، سودوما، گومورايم، آدمايا، سېبۈيئەم طرف لاشايا قدر اوزانىيردى. بونلار خام اوغوللاريدىر كى، اۆز اۇلكلەرنىدە و مەتلەرنىن آراسىندا طايفالارينا و دەللەرنە گۈرە آيرىلدىلار.

۲۱ و ساما دا كى، عېرىئن بوقۇن اوغوللارينىن اجدادى و يافتنىن بۇيويق قاراداشى اندى، اوغوللار اولدو.^{۲۲} سامىن اوغوللارى: عيالام، آشور، آرقىشىد، لود و آرام.^{۲۳} آرامىن اوغوللارى: عوص، خول، گەطەر و مەش.^{۲۴} عېرىئن انىكى اولدو، شىلخىن عېر اولدو.^{۲۵} عېرىئن آدى پىلگَ^{*} اندى، چونكى اونون دۇرۇنیندا يې اوزو بۇلۇندۇ. قاراداشىنин آدى يوقتان اندى.^{۲۶} يوقتاندان الەموداد، شىلف، خىضىرماوت، يېرخ،^{۲۷} حادورام، اوزال، دەقلا، اوپالا، أبىمئل، شىبا،^{۲۹} اوپىر، خۇئلا و يوباب اولدو؛ بونلارين ھامىسى يوقتانين اوغوللارى اندى.^{۳۰} اونلار شرق سەمتىنە، مىشادان سيفارا طرف يېلىشىن داغلىق بۇلگەدە مىسکن سالمىشىدilar.^{۳۱} بونلار سام اوغوللارى اندىلەرنى، اۆز اۇلكلەرنىدە و مەتلەرنى آراسىندا طايفالارينا و دەللەرنە گۈرە آيرىلمىشىدilar.

۳۲ اۆز مەتلەرنى آراسىندا نىتللىرىنە گۈرە نوح اوغوللارينىن طايفالارى بونلاردىر. بۇيويق سىلدىن سۇنرا بونلاردان يې اوزونە مەتلەر بۇلۇندولىر.

بابىل بورجو

بوتون دونيادا بىش دئىل و بىز دانىشىق وار اىندى.^۲ انسانلار شىقدن كۈچدوكلىرى زامان شىنعار تورپاگىندا بىش اووا تاپىدىلار و اورادا ساكنىن اولىدولار.^۳ سۇنرا بىرىشىلرئنە دەللەر: «گلشن گېپىچ دوژلدىك و اونو ياخشى پىشىشىك.» اونلار داش عوضىنە گېپىچ و پالچىق عوضىنە قەران گۇئوردولر.^۴ گەننە دەللەر: «گلشن اۆزۈمۈزە بىش شهر و باشى گۈيىرە چاتان بىش بورج تىكتىب آد چىخارىداق، يوخسا بوقۇن يې اوزونە داغىلاجايقىق.»

۵ رب آشاغى اىندى كى، بىش اۇلۇدلارىنىن تىكتىئى شەھر و بورجو گۇرسون.^۶ رب دەدى: «باخ، اونلارين ھامىسى بىش خالقىدىر و بىش دەللەرى وار. و بو اونلارين اتىدىكلىرىنى باشلانىشى دىر. و اىندى اتمك اىستىدىكلىرى هچ اىش اونلارا قىرى-مومكۇن اولمايماJac. ۷ گلشن آشاغى انبى، اورادا اونلارين دەلىنى باشا قارىشىدىراقى كى، بىرىشىلرئنە دەلىنى باشا دوشىمەستىنلر.»^۸ رب اونلارى اورادان بوقۇن يې اوزونە يايىدى؛ و اونلار شەھرى تىكمىكىن آل چىكىدil. بونا گۈرە دە او يېرىن آدىنا بابىل دەللەر، چونكى اورادا رەب بوقۇن دونياداکى آداملارىنىن دەلىنى قارىشىدىرىدى و اورادان اونلارى بوقۇن يې اوزونە يايىدى.*

سامدان آبراما قدر اولان نىتللىر

۱۰ سامىن نىتل تارئىخچەسى بله دئىر: سىلدىن اىنكى ائل سۇنرا، سام يوز ياشىندا اولاندا، اوغلو آرقىشىد دوغولدو.^{۱۱} آرقىشىد دوغولانىدا سۇنرا، سام داها بش يوز ائل ياشادى. اونون داها اوغوللار و قىزلارى اولدو.

۲۵:۱۰ پىلگَ – عېرىانى دەلىنىدە يعنى «بۇلۇنمه»

۹:۱۱ بابىل كلمەسى عېرىانى دەلىنىدە اولان «بالا» يعنى «قارىشىدىرماق» سۈزۈنە بىزەپشىر.

قیزی و هاران مثلكه و ائسکنهنن آتاسی ائدى. سارای سونسوز ائدى، اونون اوشاغى اولموردۇ.

^{۳۱} تېرخ، اوغلو آبرامى، نوهسى لوتو كى، اوغلو خاراندان قالميسىدى، گلڭىنى سارانى كى، اوغلو آبرامىنى آروادى ائدى، گۈزىرودو و گىغان تورپايانينا گىتمك اوچون گىلدانى لرئن اور شهرىشند بىرىشكىدە چىخىدىلار. اونلار خارانا گلشى، اورادا ساكتىن اولدىلار.

^{۳۲} تېرخ ائكى يوز بىش ائل عئمور سوروب خاراندا اولدو.

تارى آبرامى چاغىرىر

رب آبراما ددى: «اۆز تورپاينىدان، قوحوملارىنин آراسىيندان، آتا اوئىندىن چىخ و سنه گۈرسىدە جىئەم تورپاغا گت. ۲ سنىن بؤيوك بىش مئلت تۈرەدە جىئەم، سنه بركت ورەجىم، آدىنى اوجالداجاڭام و بركت قايياناغى اولاچاقسان. ۳ سنه بركت وزىنلەر، بركت ورەجىم. سنه لعنت ادنلىرى، لعنت ادهجىم. و پىر اوزۇنون بوتون طايفالارى سىتشن واسىطىنلە بركت آلاجاقلار». ^۴ آبرام ربئىن اونا دىئىيى كىمى اورادان چىخىدى. لوط دا اونونلا بىرىشكىدە گىتدى. خاراندان چىخىدىيى واخت، آبرام يەمىش بش ياشىندا ائدى. ^۵ آبرام آروادى سارانى، قارداشى اوغلو لوتو، خاراندا مالشىك اولدىغو بوتون وارىنى و صالحب اولدىغو ئۆزكىلرنى گۈزىروب، گىغان تورپايانينا طرف يولا دوشدو. اونلار گىغان تورپايانينا گىلدئلر. ^۶ آبرام اورادان كچىب، شىكىم دېتلەن يېردهكى موره پالىدىينى يانىنا چاتدى. او واخت بو يېرده گىغانلى لار وار ائدئلر. ^۷ رب آبراما گۈرۈنوب ددى: «بو تورپايانى سىتشن نىشانە ورەجىم». آبرام اونا گۈرۈنون رېبە اورادا بىش قوربانگاه دوزلەتىدى. ^۸ اورادان آبرام بىت-ائىشىن شرقىتىدە يېرىشىن داغلىق بۇلگە كە طرف يولا دوشدو و اورادا

^{۱۲} آرقىكىدە اوتوز بىش ياشىندا اولاندا، اوغلو شىلخ دوغولىدۇ. ^{۱۳} شىلخ دوغولاندان سونرا، آرقىكىدە داها دۇرد يوز اوج ائل ياشادى. اونون داها اوغوللار و قىزىلارى اولدو.

^{۱۴} شىلخ اوتوز ياشىندا اولاندا، اوغلو عېر دوغولىدۇ. ^{۱۵} عېر دوغولاندان سونرا، شىلخ داها دۇرد يوز اوج ائل ياشادى. اونون داها اوغوللار و قىزىلارى اولدو.

^{۱۶} عېر اوتوز دۇرد ياشىندا اولاندا، اوغلو پىلگ دوغولىدۇ. ^{۱۷} پىلگ دوغولاندان سونرا، عېر داها دۇرد يوز اتوز ائل ياشادى. اونون داها اوغوللار و قىزىلارى اولدو.

^{۱۸} پىلگ اوتوز ياشىندا اولاندا، اوغلو رعو دوغولىدۇ. ^{۱۹} رعو دوغولاندان سونرا، پىلگ داها ائكى يوز دوقۇز ائل ياشادى. اونون داها اوغوللار و قىزىلارى اولدو.

^{۲۰} رعو اوتوز ائكى ياشىندا اولاندا، اوغلو سىروگ دوغولىدۇ. ^{۲۱} سىروگ دوغولاندان سونرا، رعو داها ائكى يوز يىدى ائل ياشادى. اونون داها اوغوللار و قىزىلارى اولدو.

^{۲۲} سىروگ اوتوز ياشىندا اولاندا، اوغلو ناخور دوغولىدۇ. ^{۲۳} ناخور دوغولاندان سونرا، سىروگ داها ائكى يوز ائل ياشادى. اونون داها اوغوللار و قىزىلارى اولدو.

^{۲۴} ناخور ائىئرمى دوقۇز ياشىندا اولاندا، اوغلو تېرخ دوغولىدۇ. ^{۲۵} تېرخ دوغولاندان سونرا، ناخور داها يوز اون دوقۇز ائل ياشادى. اونون داها اوغوللار و قىزىلارى اولدو. ^{۲۶} تېرخ يەمىش ياشىندا اولاندان سونرا، اوغوللارى آبرام، ناخور و خاران دوغولىدۇ.

^{۲۷} تېرخىن نىشل تارئىخچەسى بىلەدئى: تېرخىن آبرام، ناخور و خاران اولدو. خاراندان لوط اولدو. ^{۲۸} خاران آتاسى تېرخىن صاغلىغىندا دوغولىدۇغۇ اۋلەكەدە، گىلدانى لرئن اور شهرىتىدە اولدو. ^{۲۹} آبرام و ناخور اۋلەكەن آرواد آدىلدار. آبرامىن آروادىينىن آدى سارايى، ناخورون آردادىينىن آدى دا مىلتكە ائدى. مىلتكە هارانىن

لوطون آبرامدان آیریلماسی

آبرام آروادی و صاحب اولدوغو
بوتون شیلرله بئرلککده مئصىردن

چىخىپ، نىگې تورپاگىنا گىتى. لوط دا اونونلا
ائىدى. ۲ اىندى آبرام چوخ وارلى اىندى؛ اونون
چوخلۇ مال-حیوان و قىزىيل-گوموشو وار
ائىدى. ۳ سفرئىنە نىكىدىن چىخىپ، بېت-ائىله
قدىر گىتى؛ بېت-ائىل و عايى شهرى آراسىندا
اولان پىرە كى، اۆللر اورادا چادير قورموشدو.
۴ آبرام قاباقلار دوزلەتىئى قوربانلەشانىن يانىنا
چاتدى و اورادا رېتىن آدىنى چاغىرىدى.

۵ آبراملا بئرلککده گىدە لوطون دا سورولر،
رمەلر و چادىرلارى وار اىندى. ۶ بئرلککده
ياشاماق اوچون پەر اونلارا دارلىق ادئرىدى،
چونكى اونلارين مالى چوخ اىندى و بئرلککده
قالا بىلمىزدەلر. ۷ آبرامىن مال-حیوانلارينىن
چوبانلارى اىللە لوطون مال-حیوانلارينىن
چوخلۇ مال-حیوانلارى اىللە موياحتىه دوشدو. او واخت
بو تورپاقدا گىتعانلىلار و پېئىتلەن ياشايىردىلار.
۸ آبرام لوطا ددى: «قوى منتمىلە سىنن و
چوبانلاريملا چوبانلارينىن آراسىندا موياحتىه
اولماسىن، چونكى بىئىن قوحوموق. ۹ بوتون
اۆلکە مگر گۈزوونون قاباگىندا دىيئ؟ خاھنىش
ائىرەم، مندن آيرىل. اگر سىن سولا گەدەسەن، من
صاغا گەدەرم، اگر سىن صاغا گەدەسەن، من سولا
گەدەرم». ۱۰ لوط گۈزلەرنى قالدىريپ بوتون
اوردون درەستىنى گۈردو كى، هەر يېرىنەدە بول
سو وار اىندى؛ او واخت بو پېر مئصىر تورپاگى
كىئىمى، تمامانن صوغەرە قدر سووارلىرىدى و
رېئىن باغى كىئىمى اىندى. رب حله سودوم و
گومورانى محو اتمەمئىشدى. ۱۱ لوط اۋزۇنە
اوردون درەستىش ھامىسينى سىجدى. او، شرق
سمىتىئەن طرف حرڪت اتدى. بىلە جە اونلار
بئرلەتىنەن آيرىلدىلار. ۱۲ آبرام گىغان تورپاگىندا
قالدى، لوط دا درەدە اولان شەھىرلەدە ساكىن
اولدۇ و سودوما قدر اۆز چادىرلارىنى قوردو.

چادىر قوردو. چادىرین قربىنە بېت-ائىل،
شرق سەمتىنەدە عايى شهرى اىندى. آبرام
اورادا دا رېب بىئى قوربانگاه دوزلتىدى و رېتىن
آدىنى چاغىرىدى.^۹ آبرام سەرتەنە داوام ورئىب
نېگە طرف حرڪت ادئرىدى.

آبرام مئصىرە

۱۰ بو تورپاقدا آجليق باشلادى. آبرام مئصىرە
گىتىدى كى، بىئى مودەت اورادا قالسىن، چونكى
اولكىمەدە بئيۈك آجليق حاكتىم اىندى. ۱۱ او،
مئصىرە ياخىنلاشاندا آروادى سارايا ددى:
«باخ، من بىتلەشم كى، سىن گۈزۈل آروادسان.

۱۲ مئصىرلى لىر سىنى گۈرۈپ دىئەجىكلەر: «بو
اونون آروادىدىر». و منى اولدۇرەجىكلەر، لاكتەن
سىنى صاغ بوراخاجاقلار. ۱۳ سىن دە كى،
مئىم باجىمسان، اوندا سىئىن خاطرئەنە مەتمەلە
ياخشى رفتار ادلر و من دە صاغ قالارام».

۱۴ آبرام مئصىرە گلېب چاتاندا، مئصىرلى لىر
اونون آروادىنەن چوخ گۈزۈل اولدۇغۇنو
گۈردىلر. ۱۵ فېرعنون اعيانلارى دا آروادى
گۈردىلر و اونو فېرعنون تەعرىفلىدەلر. آرواد
فېرعنون سارايينا آپارىلدى. ۱۶ اونون خاطرئەنە
فېرعنون آبراملا دا ياخشى رفتار اتدى؛ و اونا
سورو، مال-حیوان، ارگىك و دىئشى إشىشكىلر،
ئۆتكۈرلەر، كىتلەر، دەۋەلر وردى.

۱۷ آما رېب آبرامىن آروادى سارايдан اۇتىرى،
فېرعنون و اونون إوهلىشىن باشىينا آغىزى
ناخوشلۇقلار گىتىرىدى. ۱۸ فېرعنون آبرامى
چاغىرىپ ددى: «بو نە ائشدەر، مئىم باشىما
گىتىرىن؟ نېيە منه بىتلەتەمەدئىن كى، بو آرواد،
سىئىن آروادىدىر؟^{۱۹} نە اوچون دەئىن كى،
«بو مئىم باجىمىدىر». إله كى، من دە اونو
اۆزۈمە آرواد آلدىم؟ باخ، آروادىن بورادادىر،
اونو گۈئور، كەت». ۲۰ فېرعنون آدامالارا
اونون حاقيىندا امر وردى و آبراملا آروادىنى
صاحب اولدۇغۇ بوتون شىلرله بئرلککده يولا
سالدىلار.

پادشاهی، گومورا پادشاهی، آدما پادشاهی، سیبویشم پادشاهی، بیان پادشاهی (یعنی صوغَر)، سئدئم دره سئنده صف چکتَب،^۹ عیلام پادشاهی کِدورلاعوْمر، گویشم پادشاهی تندال، شنتنار پادشاهی امِرافِل، ایاسار پادشاهی آریوکلا دُؤیوشه گَرَدَلَر: دُورَد پادشاه بش پادشها ضئَد اندی.^{۱۰} سئدئم دره سئنده قَطْرانَلَ دولو چوخ چوخر وار اندی. سودوم و گومورا پادشاهلاری دُؤیوشدن قاچاندا اورایا دوشدولر، لاكتن صاغ قالانلار داغلارقا چَدِيلَار.^{۱۱} قاتلر سودوم و گومورانین بوتون واریوخ و آذوقسئنی گُوتوروب گَنَدَلَر.^{۱۲} آبرامین قارداشی اوغلو لوطو و اونون وارینی دا گُوتوروب چِخِدِيلَار، چونکی او دا سودومدا یاشاییردی.

^{۱۳} دُؤیوشدن صاغ قورتاران بتر نفر گلثَب، عثبرانی آبراما بونو خبر وردی. او، إمُورلو مَمَرَهْنَن پالیدینین یانیندا کی، ایشكول و آزيرن قارداشی اندی، یاشاییردی. اونلار آبرامین موتفقانلری اندَلَر.^{۱۴} آبرام قوحومو لوطن اسر آلیندیغیینی اشئندنه اوئندنه دوغولموش، دُؤیوش تعلمی گُرمُوش اوج يوز اون سگنَز نُوكرئنی گُوتوروب، دوشمنلری دانا قدر تعقب اتدى.^{۱۵} اُفزو و نُوكرلری گجه واختى دسته مله بؤلونوب، اونلارق قيرديلار و صاغ قالانلاري دَمَشقَنَن شِئَمَال طرفتىنده اولان خوبىاقدار تعقب اتَدَلَر.^{۱۶} آبرام غارت اولونموش بوتون شىلىرى، قوحومو لوطو و اونون واريني، هم ده آروادلارى و جاماعاتى گرى قايشاردى.

مِلكَتِصِدِيقَتِن آبراما برَكَت وَرَمَمَسى

^{۱۷} آبرام کِدورلاعوْمر و اونونلا اولان پادشاهلارى مغلوب ادئب قايداندان سونرا، سودوم پادشاهي، شاوه دره سئنده (یعنى «پادشاه درهسى») اونون پتشوازينا چىخدى. ^{۱۸} او واخت سالئم پادشاهي مِلكَتِصِدِيقَ، چۈرك و شراب گىشىدى. او، اوجالاردا اولان

۱۳ سودومون اهالىسى چوخ يawa ائدى و رېئن ضئَدَنَه چوخ گوناه ادئردى.
 ۱۴ لوط آبرامدان آيرىلدىقدان سونرا رب آبراما ددى: «گۆزلرئى قالدىريپ دايياندىغىن يردن شىملا، جنوبا، شرقه و قربه طرف باخ.^{۱۵} گُوردوپون بوتون تورپاقلارى آيدى اولاراق سنه و سىنن نسلنَه وره جيم.^{۱۶} نسلنَى يرئن توزو قدر چوخالداجاغام. اگر بئر نفر يرئن توزوپون ساييا بىلسە، سىنن نسلنَى ده ساييا بىتلر.^{۱۷} قالخ بو تورپاغى اوزوپوننا و اىننَه گَر، چونكى من اونو سنه ورئم.^{۱۸} آبرام چادىرىپىنى گُوتوردو و گَلَبَ خېروندا اولان مَمَرَه پاليدىنinin یانىندا ساڭىن اولدو. او اورادا بىر بئر قوربانگاه دوزلتىدى.

آبرامين لوطو خنلاص اقمهسى

۱۴ بو زامان شنتنار پادشاهي امِرافِل،
 الآسَارِ پادشاهي آرِيُوك، عيَلام
 پادشاهي کِدورلاعوْمر و گوئيم پادشاهي
 تندال^۲ سودوم پادشاهي بِرَعلَه، گومورا
 پادشاهي بِرَشاعلا، آدما پادشاهي شئنابلا
 سِبِوْعَمِ پادشاهي شِيمِيرلَه، و بِلَعِ پادشاهي
 يعني صوغَر پادشاهي ائله موحاربئى يە
 باشلادىلار.^۳ بوتون بونلار سئدئم دره سئندە
 (يعنى دوز دەنزي) بېرلشدەلر.^۴ اونلار اون
 ائكى ائل کِدورلاعوْمرەن اسارتى آلتىندا
 قالميشدىلار، لاكتن اون اوچونجو ائل
 کِدورلاعوْمر و اونونلا بېرلشىكەد اولان
 پادشاهلار گلثَب، عَشَّىرَوْت-قارنَايىتمەدە
 رفالى لارى، حامدا زوزلۇلارى، شاوه-
 قىرياتاييمدا املئلىرى،^۵ چۈل قيراغىنداكى
 إل-پارانا قدر اوزانان سِعَىر داغلاريندا
 خورلولارى قيردىلار.^۶ سونرا گرى قايدىپ
 ان-مىشپاتا، (يعنى قىلِشە) گَنَدَلَر.
 عَمَالَقَلَى لرئن بوتون تورپاغىنى و خەسپسون-
 تاماردا یاشايان إمورلولارى آلدِيلار.^۷ سودوم

۷ رب آبراما ددی: «من او رَبِّم کی، سُنی گلدانی لرژن اور شهرئندن چیخخارتیدیم کی، بو تورپاځی سنه مثراٽ ورئ». ^۸ آبرام سوروشدو: «یا پروردئگار رب، نجه بیتلشم کی، اونو مثراٽ آلاجاغام؟» ^۹ رب اونا ددی: «منثم اوچون بېر اوچ ياشلى اىتك، بېر اوچ ياشلى كېچى، بېر اوچ ياشلى قوچ، هم ده بېر قومرو و بېر گؤيرچن بالاسى گشت». ^{۱۰} آبرام بونلارین هاميسيني گۇئىرۇب كىسىدی و اىتكى بېلدىو، هر قىسمىتى او بئرئىشنى موقابىلئەن قويido، آما قوشلارى كىسىمدى. ^{۱۱} گۈرسىلر لىشلىرى اوستونه اوچوب گلدئىلر، آما آبرام اونلارى قوودو.

۱۲ گونش باتان واخت آبراما آغىر يوخو گلدى. بىردن اونون اوستونه دەھشت و آغىر قارانلىق دوشدو. ^{۱۳} رب آبراما ددی: «يەقىن بېل کى، نىلسەن ياد اولكەدە قرئب اولاچاق، و دۈرد بوز ائل اورادا اولان مئلەتتە قوللۇق اده جىك و اونلارا ظولم ادئله جىكىدەر. ^{۱۴} لاكتىن اونلارىن قوللۇق اده جىكلەرى خالقى جزا لاندىراجاچام. سۇنراسى اونلار بؤيووك ثروتله اورادان چیخاجاقلار. ^{۱۵} آما سن آراملىق ائچىندە آتالارينىن يانىنا گىدە جىكسىن؛ ياخشى بېر عۇمۇر سورىندىن سۇنرا باسىدىرىلا جاقسان. ^{۱۶} سۇنرا سنئن دۇردونجو نىلسەن بورا يا قايداچاق، چونكى امۇرلولارين گوناھى حله كامىل حدئەنne چاتمايىب.

۱۷ گونش باتىپ قارانلىق دوشىندا، باخ، توستو چىخان بېر تىندىر و آلولانان مشعل گۈرۈنۈپ پارچالانمىش حيوانلارين آراسىندا كىچدى. ^{۱۸} او گون رب آبراملا عهد باغلايىب ددى: «بو تورپاقلارى کى، مئصۇر چايىندا بؤيووك چاى فراتا قدر اوزانىب؛ ^{۱۹} قىلى لرئن، قىنتىزلى لرژن، قەدمۇنلولارين، ^{۲۰} خەتنلى لرژن، پېرئىزلىرئن، رېفالى لارين، ^{۲۱} إمۇرلولارين، گەنغانلى لارين، گەرگاشالى لارين و پېسلىلارين تورپاځىنى من سنئن نىلسەن ورئرم.»

تارىينىن كاھئنى ائدى. ^{۱۹} مِلْكَصِدِيقَ آبراما برکت ورئب ددى:

«گۇئى و بېئن صاحبئى اوچالاردا اولان تارىي آبراما برکت ورسئن.

^{۲۰} اوچالاردا اولان تارىي موبارك اولسۇن كى، دوشىمنلىئى سىنن آئىنە تىلىش ائدى.»

آبرام بوتون قىتمىش اوندا بشىرىتى مِلْكَصِدِيقَ وردى.

^{۲۱} سودوم پادشاهى آبراما ددى: «آدَمَلِرِيمِي منه ور، آما شىلر سىنن اولسۇن.» ^{۲۲} لاكتىن آبرام سودوم پادشاهينا ددى: «آلَرَئِيمِي گۇئى و پېئن صاحبئى اوچالاردا اولان تارىي رېھ قالدىرىرام كى، ^{۲۳} سىنن نه بېر ائپىنى، نه ده بېر چارىق باغىنى گۇئىرۇجىم، مبادا دەئىھەسنى كى، من آبرامى وارلاندىرىدىم. ^{۲۴} نۆكىرلەن يەتكەلرئەن آيرى، هچ بېر شى گۇئىرۇمىمەجىم. اوستەلەك مەتىمەلە گەن دامالار-آنىر، ايشكۈل و مەمەر ئۆز پايلارىنى گۇئىرۇسۇنلار.»

تارىينىن آبراملا عەهدى

۱۵

بېر مۇدەت سۇنرا آبراما رؤييادا

«اى آبرام، قورخما. سىنن نازىئل اولىدۇ:

أجىئن چوخ بؤيووك اولاچاق.» ^{۲۵} آبرام ددى:

«اى پروردئگار رب، منه نه ورەجىكسىن؟ من ثم اۋوّلادىم يوخىدور، اۋەمەن وارئىشى بو دَمَشْقَلِيِّ التَّعْرِدَرِ.» ^{۲۶} آبرام سۇزۇنە داوام

وردى: «سن منه اۋوّلاد ورەمەدىيەن اوچون، باخ، اۋەمەد دوغولان نۆكىر مەتم وارشىمىدئر.»

^{۲۷} او واخت اونا رېئن بۇ سۇزۇ نازىئل اولىدۇ:

«او سىنن وارئىش اولماياچاق، اۋز بىلەندىن گلن اۋوّلادىن، سىنن وارئىش اولاچاقدىر.» ^{۲۸} رب

اونو اشئىه چىخاقدىب ددى: «گۆئىي باخ، اگر اورادا كى اولدوزلارى سایا بىتلەرسىن، سایا.»

گەنە ددى: «نىلسەن او قدر اولاچاق.» ^{۲۹} آبرام رېھ اىمان گىتىرى و رب بونو اونا صالحەك سايدى.

هاجر و ائسماعیل

۱۶

آبرامین آروادی سارایین اوشاغی
اولموردو. اونون هاجر آدیندا
مئصیرلی بئر کنتری وار ائدی. ^۲ سارای آبراما
ددی: «باخ، رب منم بطشى باغلابىپ كى،
اوشاغيم اولماسین. كنترئمله ياخينيق ات،
بلکه اوندان اوشاق صاحبى اولارام». ^۳ آبرام
سارایین سؤزونه قولاق آسدى. ^۴ آبرامین
آروادی سارای، کنتری مئصیرلی هاجری
گئتوروپ ارى آبراما وردی كى، اونا آرواد
اولسون؛ بو احوالات او زامان باش وردی كى،
آبرام گئنان تورپاگيندا اون ائل ياشاميشدى.
^۴ آبرام هاجرله ياخينيق اتدى و هاجر بويلو
اولدو. هاجر بويلو اولدوغونو گۈرنده خانيميانا
حقارتلە باخمانغا باشلاadi. ^۵ سارای آبراما
ددی: «منىم سئىنچى اولونماغىما سن سبب
اولدون. من کنترئمى سئىن قويىنونا وردىم،
او دا بويلو اولدوغونو گۈرنده منه حقارتلە
باخمانغا باشلاadi. قوى سئىنلە منىم
آرامدا رب حۆكم اتسىن». ^۶ آبرام سارايادى
«كنترئنى سئىن ائختىيارينا ورئم، اونا نه
ائستەيئرسىن، إت». ساراي کنترى ائلە ياوا
رفتار اتىمە باشلاadi و کنترى اونون يانيندان
قاچىدى.

ختنه، عهدئن علامتى

۱۷

آبرام دوخسان دوقۇز ياشيندا
اولاندا رب اونا گۈرونوب ددى:
«قادئرى-موطلق تارى منم. منىم حوضورومدا
ياشا و قوصورسوز اول. ^۲ عهدئىم اۆزۈملە
سئىن آراندا قويياجاغام و نىلسەنلى لاب
چوخالدارجاگام». ^۳ آبرام اوزو اوستە دوشدو.
تارى اونونلا دانىشىپ ددى: ^۴ «منە گلشنجه،
باخ، سئىلە باغلايدىغىم عهد بودور؛ سن
بئر چوخ مئلىشىن آتاسى اولاجاقسان. ^۵ داها
سنە آبرام دىئلمىھەجك، بو گوندن آدین

^۷ رېئن ملەبى اونو چۈلدە بئر بولاغىن
يانيندا، شور يولونداكى بولاغىن يانيندا تاپدى.
^۸ ملک اونا ددى: «اي سارايin کنترى هاجر،
هارادان گلڭىز، هارايا گەدئرسىن؟» هاجر ددى:
«من خانىميم سارايin يانيندان قاچىرام». ^۹
رېئن ملەبى اونا ددى: «خانىمېنин يانينا
قايىت و اوندان ائطاعت ات.». ^{۱۰} رېئن
ملەبى سؤزونه داوم وردى: «سئىن نىلسەن

۱۱:۱۶ ائسماعىل - عېبرانى دىلتىنده يعنى «تارى اشتئر»

۱۳:۱۶ منى گۈرن تارى - عېبرانى مەتىنندە «إلروبي»

۱۴:۱۶ بئر لخايى روبي - عېبرانى دىلتىنده يعنى «منى گۈرن وار اولانين بولاغى».

برکت ورهجیم و اوندان دوغرودان دا سنه بئر اوغول عطا ادهجیم. سونرا اونا برکت ورهجیم و او، مئلترین آناسی اولاچاق و خالقانین پادشاهلار اوندان دوغولاچاقدیر.»^{۱۷} ابراهم اوزو اوسته دوشدو و گولوب اورهیشنه ددی: «مگر یوز یاشلى آدامین اوغلو اولا بئلر؟ مگر دوخسان یاشیندا اولان سارا دوغاجاق؟»^{۱۸} سونرا ابراهم تاریبا ددی: «کاشکى ائسماعیل سئن حضوروندا مقبول یاشاسایدی!»^{۱۹} تاری دا ددی: «خیر، آروادین سارا سنه بئر اوغول دوغاجاق و آدینی ائسحاق^{*} قویاچاقسان. اونونلا و اوندان سونراکى نسلی ائله عهدئمی ابدی اولاراق برقار ادهجیم.^{۲۰} ائسماعیلله گلنجە، اونون حاقيّندا دئین سۆزلىرى ده اشتىدئم. باخ، اونا برکت ورهجیم، اونو ثمرەلی ادهجیم، نسلتى لاب چوخالداچاغام. او، اون ائكى رىيىش آناسی اولاچاقدیر. اوندان بئپۈك بئر مئلت تۈرەدەجیم.^{۲۱} لاكتىن عهدئمی ائسحاقلا برقار ادهجیم کى، گلن ائل بواخت سارا اونو سنه دوغاجاق.^{۲۲} تاری صۇحبىتى ابراھىم بىشىب اوندان يوخارى چكتىدى.

ایبراھىم اوغلو ائسماعىللى، اوئىنده دوغولان بوتون نۇكىرىلى، ساتين آلدىيغى هر كسى - افز اوئىنده هر ارگك آدامى گؤتوروب، همئن گون تارىيىن اونا دىئىي کىمى ختنە آتلرىنى كسىدى. ختنە آتى كىتلەن واخت ابراهم دوخسان دوقۇز یاشيندا ائدى.^{۲۳} اوغلو ائسماعىل ده ختنە آتى كىتلەن واخت اون اوج یاشيندا ائدى. ابراهم اوغلو ائسماعىلله بىرلەككە همئن گون ختنە اولوندو.^{۲۴} اونونلا بىرلەككە اودەكى بوتون كىشىلەر، اوئىنده دوغولان و ياد إلەردن ساتين آلينمىش گون ختنە اولوندو.

ایبراھىم^{*} اولاچاق، چونكى سنى چوخلى مئلتن آناسى ادهجیم.^{۲۵} سنى چوخ ثمرەلی ادهجیم، سندن مئللىر تۈرەدەجیم و نسلىندن پادشاهلار چىخاچاقلار.^{۲۶} اۋۇزوملە سئن و سندن سونراكى نسلىنەن آراسىيندا ابدى عهدئمی برقار ادهجیم. من سئن و سندن سونراكى نسلىنەن تارىسى اولاچاغام.^{۲۷} بوتون گەنئان تورپاغىنى کى، اوندا قرېب كىمى ياشايىرسان، سنه و سندن سونراكى نسلتىنە مولك اولاراق ھمنىشلەك ورهجیم و اونلارين تارىسى اولاچاغام.^{۲۸}

سونرا تارى ابراھىم ددی: «سنه گلنجە، سەن و سندن سونراكى اولاراقلىرىن، نسللىرى بويو عهدئمە باغلى قالاچايسىنىز.^{۲۹} بودور منم عهدئم کى، سنتىلە و سندن سونراكى نسلىنەن باغلابىرام و سئز اونو ساخالىياچاقسىنىز، قوى ازانىزدا اولان بوتون ارگكلىر ختنە اولونسون.^{۳۰} اختىنە آتىنىزى كىسب آتىن؛ بى مئملە سئزىن ازانىزدا اولان عهدئن علامتى اولاچاق.^{۳۱} سئزە دوغولموش هر ارگك اوشاق، بوتون نىتلەرە، سىگىزىچى گون ختنە اولونار، هم ده سئزىن اوئىنۋە دوغولان بئر ئۆكۈر يادا سئزىن اولمايان و پوللا ساتين آيتىن ئۆكۈر كى، سئن نسلىندن دىئل.

اۋۇزىنەن دوغولموش و يا ساتين آلينمىش هر ارگك ئۆكۈر گرگ ختنە اولونسون. بىلەجە منم عهدئمەن علامتى ابدى اولاراق بىنىتىزدە اولاچاقدیر.^{۳۲} لاكتىن ختنە آتى كىسلەمەمىش هر ارگك، خالقىنین آراسىيندان قووولاچاق، چونكى او آدام عهدئمى سىندىرىپ.^{۳۳}

تارى گەنئە ابراھىم ددی: «آروادىن سارا يارىق ساراى دەمەجىكسن. بوندان سونرا اونون آدى سارا^{*} اولاچاق.^{۳۴} اونا

۱۷:۵ - آبرام - عىبرانى دئىلەنە «عىرتىلە آتا»، ابراھىم - «چوخالارين آناسى».

۱۷:۱۵ - سارا - عىبرانى دئىلەنە «شاھزادە»

۱۷:۱۹ - ائسحاق عىبرانى دئىلەنە يعنى «گۈلۈر»

ياشلى اولموشدولار. سارا آى ياشى عادتئندىن كىسلەمىشىدى. ^{۱۲} او، اورهېشىنە گۈلوب ددى: «قوجالدىيغىم حالدا مگر منه بىلە شادىقى اوز وره بىتلە؟! آgam دا قوجادىر». ^{۱۳} رب ائبراهىمە ددى: «سارا نە اوچون گۈلوب ددى» «قوجالدىقدان سۇنرا مگر من دوغىرودان دا اوشاق دوغا بىتلەرم؟» ^{۱۴} رب اوچون مگر لابپ چىئىن بىش شى وار؟ گلن ائل دىدىئىم واخت من گىنە سىئىن يانينا قاييدا جاڭام و سارانىن بىش اوغلو اولا جاقدىر». ^{۱۵} سارا قورخەدوغۇ اوچون يالان دىش، ددى: «گۈلمەدئم». لاكتىن رب ددى: «خىر، گۈلدۈن». ^{۱۶} او آداملار قالخىب اورادان سودوما طرف باخدييالار. ائبراهىم اونلارلا بىرلەتكە گىتىدى كى، اونلارى يولا سالسىن.

ائبراهىمەن سودوم اوچون يالوارماسى

او واخت رب ددى: «من مگر ادهجه يىتم ^{۱۷} شىي ائبراهىمەن گىزلىدە جىم؟» ^{۱۸} حقىقىن، ائبراهىمەن بؤيوك و گوجلو بىر مىلت حاصلى اولا جاق و اونون واسطەتىسى ائلە پىر اوزونون بوتون مىلتلىرى بركت الاجاقدىر. ^{۱۹} چونكى من اونو سېچمئىم كى، صالحەتك و عدالت عمل لىرىنى يېتىركەلە اوغلوللارينا و اۋۇزوندن سۇنرا كى نىلسەنە امر اتسىن كى، رېشىن يولو ائلە گىستىلر. رب ده ائبراهىم بارەدە دىئىي سۆزۈ يېرىئە يتىرسىن». ^{۲۰} رب گىنە ددى: «سودوم و گومورانىن ضىدائىھە قالخان فرياد، حقىقىن بؤيوك و اورانىن آھالىنىن گوناھى چوخ آغىردىر. ^{۲۱} بونا گۈرە دە آشاغى إنتب باخاجاڭام كى، منه چاتان فريادىن دوغىرۇ اولىوب اولمادىيغىنى بىتلەم».

او آداملار اورادان دۇنوب سودوما گىتىلر، آماً ائبراهىم حلە دە رېشىن حوضورۇندا دورموشدو. ^{۲۲} ائبراهىم ياخىن گلىپ ددى:

ائبراهىمە اوغلو بارەدە وعدە ورئىمەسى

مەمەرە پالىدىنин يانىندا رب ائبراهىم ناھار واختينىن ائسلىنىنە چادىرىن گىزەجە يىشىنە اوتورموشدو. ^{۲۳} او زامان گۈزلىئىنى قالدىرىپ باخدى، قاباغىندا اوج آدام دايامىشىدىلار. اونلارى گۈرن آن، چادىرىن گىزەجە يىشىنە، اونلارىن پېشوازىنا قاچدى و پىرە قدر آيتلىپ ددى: «اى آgam، اگر ائندى گۈزۈنە لوطى تاپمىشام، قولۇنون يانىندا كىچىپ كىممە. ^{۲۴} ائندى قوى بىش تىكە گىتىلەسىن كى، آياقلارىنىزى يوپىوب، آغاچ آتىندا دىنچىلە سىئىن. ^{۲۵} ائندى كى، قولۇنۇن گۈرۈشۈپونە كىلىشىتىز، قوبۇن سىزە بىش تىكە اوندان سۇنرا كىدرىستىز. اونلار دىدئىلر: «دەدىش كىمى ات».

ائبراهىم چادىرى، سارانىن يانينا قاچىب ددى: «تىز اول، اوج سەآ» * نارىن اون گۈتۈرۈب خەمئىرەت و فەظر پېشىر». ^{۲۶} ائبراهىم مال-حىوانا طرف قاچىدى. اورادان كۈرپە و بىسلەمىش بىش بوزوو گۈتۈرۈب ئۆتكۈرئە وردى كى، تىز پېشىرەت حاضىرلاسىن. ^{۲۷} ائبراهىم قاتىغى، سودو و حاضىرلا دىغى بوزووو گۈتۈرۈب اونلارىن قاباغىنا قويىدو، اۋزو دە آغاچىن آتىندا، اونلارىن يانىندا دوردو. اونلار دا يەدىلر.

سۇنرا ائبراهىمە دىدئىلر: «آروادىن سارا هارادادىر؟» ائبراهىم ددى: «بورادا چادىردادىر». اونلاردا بىرى ددى: «گلن ائل بىو واخت گىنە دە سىئىن يانينا گلەجىم. باخ، آروادىن سارانىن بىش اوغلو اولا جاق». سارا اونون آرخاسىندا، چادىرىن گىزەجە يىشىنە قولاق آسىرىدى. ^{۲۸} ائبراهىم و سارا آرتىق قوجالىپ

سودوم و گومورانین محو اولماسى

۱۹ ۱ آخشام ائکى ملک سودوما گلدى. لوط شهرئىن دروازاسى يانىندا او تورموشدو. او، مَلَكُلرِي گۇردو، قالخىب اونلارىن پېشوازىنا چىخىدى و پېرى قدر آيتىش ددى: «أَغَالَارِيم، قوْلُونْزُون اۋەنئىڭرئىب گىچەنى بورادا داوام ادرستىنّ». يوبون. سحر قالخىب يوْلُونْزَا داوام ادرستىنّ.» اونلار دىللر: «يوخ، بىز گىچەنى شهر ميدانىندا كىچىرددە جەينىك». ^۲ لوط اونلارى چوخ دىلە توتدۇ. نهايت اونلار لوطا بىرلىكىدە اونلون اۋەنئىنە گىتىلەر. لوط اونلار اوچون بىر ضىيافت حاضىرلايىب، ما ياسىز چۈركلەر پىشىرىدى و اونلار يىدلەر. ^۳ لاتىن اونلار ياتمامىش، سودوم شهرئىن هر محلە سىئىندىن اولان كىشىلەر، جاواندان توتموش قوجايىا قدر، اوى احاطىيە آلدىلار. ^۴ آدامالار لوطو چاغرىيپ اونا دىللر: «بو گىچە سىئىن يانىنا گلن آدامالار هارادادىر؟ اونلارى بىزئۇم يانىمىزا گىتىر كى، اونلارلا ياخىنلىق ادك». ^۵ لوط ايشىئە، اونلارىن يانىنا چىخىب، آرخاسىندا قاپىنى اورتىدۇ. و ددى: «قارداشلارىم، خاھىش ادئم، پىلسەتك اتىمەيىن. ^۶ باخ، مىئم آرە گىتمەئىش ائىكى قىزىيم وار. قىزىلارىمي سىئۇن يانىمىزا گىتىرئ، اونلارا نە ائىتەيىشىنىز، ادىن. آنجاق بو آدامالارا توخونمايىن، چونكى اونلار مىتم اۋەنئىن قونقاclarى دىلار». ^۷ كىشىلەر دىللر: «دالى چىكىل! بو آدام قرئب او لا راق بىزە پناھ گىتىرىدى، لاتىن ائندىن قاضىلىق ادئر. اندى سىئىنلە اونلاردان دا پىش رفتار ادەجە جەينىك». اونلار لوطا شىنڈتەلە هو جوم ادئب، قاپىنى سىيندىرماق اوچون ياخىنلاشدىلار. ^۸ اوندا ائچەرىدە كى آدامالار آللىرىنى او زادىيپ لو طو اۋەن ائچىنە، اۆز يانلارينا سالدىلار و قاپىنى باغلا دىلار. ^۹ مَلَكُلر اۋەن قاپىسى آرخاسىندا دوران آدامالارى، كىچنەكىن توتموش بۇيوكە

«مگر سىن دوغىرودان صالح آدامى دا پىش آداملا بىرلىكىدە محو ادەجىكسىن؟ ^{۱۰} اگر بۇ شهرەدە آلى نفر صالح آدام اوسلە، سىن گىنە ده اورانى محو ادەجىكسىن؟ آلى نفر صالح آدامىن خاطرئىنە بۇ پېرە رحم اتىمەجىكسىن؟ ^{۱۱} بۇ ائشى اتىك سىدن اثراقىير، سىن صالح آدامى پىش آداملا بىرلىكىدە اولدورمۇزىن كى، ائكىشىتىن دە عاقىبىتى بىر اولسۇن. بۇ سىدن اثراقىير. مگر بوتون دۇننەن حاكىمى ائنصافلا رفتار اتىمز؟ ^{۱۲} رب ددى: «اگر سودوم شهرئىنە آلى نفر صالح آدام تاپسام، اونلارىن خاطرئىنە بوتون بۇ پېرە رحم ادەجىم». ^{۱۳}

^{۱۴} ابراهىم جاواب وردى: «من گرچى تو ز و كول كىنى بىر شىم، آما باخ، بونو رې دمەيە جسارت ادئرم: آلى نفردن بش نفر آز صالح آدام تاپىلسا، آيا بىش نفر اسكتىك اولدوغو اوچون بوتون شهرى محو ادرىسن؟ ^{۱۵} رب ددى: «اگر اورادا قىرخ بش نفر تاپسام، شهرى محو اتىمەجىم». ^{۱۶}

^{۱۷} ابراهىم كىنە اونا ددى: «اگر اورادا قىرخ خاطرئىنە بونو اتمەرم». ^{۱۸}

^{۱۹} ابراهىم ددى: «مەئم چوخ دانىشدىغىيم اوچون رب قىبلە سىئىن: اگر اورادا او تو ز نفر تاپىلسا، نجه؟ ^{۲۰} رب ددى: «اگر اورادا او تو ز نفر دە تاپىلسا، بونو اتمەرم». ^{۲۱}

^{۲۲} ابراهىم ددى: «باخ، من گىنە دە رې بونو ۋەمەيىي جسارت ادئرم: اورادا ائىئرمى نفر تاپىلسا، نجه؟ ^{۲۳} رب ددى: «ائىئرمى نفرىن دە خاطرئىنە اورانى محو اتمەرم». ^{۲۴}

^{۲۵} ابراهىم ددى: «رب قىبلە سىئىن؛ من آخىر دە دانىشاجاڭام: اورادا اون نفر تاپىلسا، نجه؟ ^{۲۶} رب ددى: «اون نفرىن دە خاطرئىنە اورانى محو اتمەرم». ^{۲۷}

^{۲۸} رب ابراهىملە صۇحبىتىنى بىتىرىب گىدى. ابراهىم دە اۆز يېرىنە قايتىدى.

چاتمامیش من بئر شى اتمىھ جىم.» بونا گؤره ده او شهر صوغر آدلاندى.* ۲۳ گونش پر اوزونه دوغاندا لوط صوغرە گلدى.

۲۴ رب سودوم و گومورانين اوستونه گۈيدن اودلۇ گوگورد ياغىدىرىدى،^{۲۵} بۇ شهرلىرى، بوتون درەنى، اورانين بوتون ساكىنلىئنى و تورپاقدا بىتتن هر شىي محو اتدى. ۲۶ آما لوطن آروادى آرخادا دۇنوب آرخايا باخدى و دوز سوتونونا چورئىلدى.

۲۷ ائبراهىم سحر اركن قالخىب رېئن حوضوروندا دوردوغو يرە گىتدى. ۲۸ اورادان سودوم و گوموراپا، بوتون درەنىن تورپاگىنا باخدى. گۈردو كى، او يردن اوjacق توستوسو كىمئى بئر توستو گوئىه قالخىر.

۲۹ تارى درەدەكى شهرلىرى محو اتدىي زامان، ائبراهىمى خاطىرلادى، بونا گۈرە ده لوطن ياشادىغى شهرلىرى داغيداركىن، اونو هلاكت ائچىندىن چىخارتىدى.

لوط و اونون قىزلارى

۳۰ لوط ائكى قىزى ائله بېرلەكىدە صوغرەدەن چىخىب، داغدا ياشادى، چونكى صوغرەدە ياشاماقدان قورخوردو. او، ائكى قىزى ائله بېر ماغارادا قالدى. ۳۱ اونون بؤيوىك قىزى كىچىئىنه ددى: «آتامىز قوجالىپ و بوتون دونىدا ائنسان عادىتىنە گۈرە بئر كىشى يوخدور كى، يانىميزا گىرسىن.» ۳۲ گل آتامىز شراب ائچىردىك و اونونلا ياتاڭ كى، اۋز آتامىزدان نسلئمەن اولسون.»^{۳۳} اونلار او گجه آتالارينا شراب ائچىردىلر. بؤيوىك قىز ائچەرى گىرئىب، آتاسى ائله ياتدى. لاكش آتاسى اونون نە واخت ياتىپ -دوردوغۇنۇ بىلمەدى. ۳۴ او بېرى گون بؤيوىك قىز كىچىئىنه ددى: «باخ، دونىن گجه من آتاملا ياتدىم. كىل بو گجه ده اونا شراب ائچىردىك و سىن ده

قدىر، كور اتدىلر. بۇ سىبىدۇن آدامالار قاپىنى تاپا بىلمەدىلر.

۱۲ آدامالار لوطا ددىلر: «بورادا داها كىمئىن وار؟ بۇ شهردە كورە گىنىش، اوغوللارىن، قىزلارىن، نىلسەندىن اولان هر كىس وار، هامىسىنى بۇ يردىن چىخارت، چونكى بۇ خالقىن فرييادى رىئە گلېت چاتىپ، بونا گۈرە ده رب بېرى گۇنارئب كى، او نو محو ادك.»^{۱۴} لوط گىدېب، قىزلارىنى آلامق ائستەين كورە گىنلەرنە ددى: «قالخىب بۇ يردىن چىخىن، چونكى رب شهرى محو ادەجىك.» آما كورە گىنلىرى گومان اتدىلر كى، او ضارافات اتدى.

۱۵ سحر آچىلاتدا مىلكلەر لوطو تأسىدئىب ددىلر: «قالخ يانىنداكى آروادىن و ائكى قىزىنى گۇئور گت، مىبادا شەھىن باشىشا گلن جزادا سىئز ده محو اولا سىنىز.»^{۱۵} آما لوط يواش تېپىدى. اونا گۈرە ده بۇ آدامالار اونون، آروادىنин و ائكى قىزىنин آئىندىن توتوپ اشىيە چىخارتىدىلار و شەھەن قىراغىنا قويىدولا، چونكى رېئن اونا مرحىمتى وار اتدى.

۱۷ اونلارى چىخاردان زامان آدامالارдан بىرى ددى: «اۆز جانىنى قورتار، آرخانا باخما. بۇ درەنئىن هېچ يېرىنىدە قالما، داغا چىخ، يوخسا هلاك اولا رسان».^{۱۶} لوط اونلارا ددى: «آمان، آgam!»^{۱۹} ائندى باخ، بۇ قولون سىئن گۈزۈنده لوطف تاپىپ و جانىمى خىلاص اتىمكىلە منه بؤيوىك مەجىشنى گۈرستىدىن. لاكش داغا قاچىمغا قودرتىم يوخدور، مىبادا بۇ بلا منه يېتىشىن و هلاك اولوم.^{۲۰} ياخىنلىقىدا قاچا بىلە جەيىم كىچىك بئر شهر وار. قوى اورايما قاچىب جانىمىي قورتاريم. مىگر او شهر كىچىك دىئل؟^{۲۱} آدامالارдан بئرى لوطا ددى: «سىئن خاطىرئەن بۇنو دا ادەرم؛ دەئىن شەھرى داغىتىمارام.»^{۲۲} تىز اول، اورايما قاچ! سىن اورايما

دواعا ادر، سلامات قالارسان. آما اگر آروادى قایتارمایاسان، بىتل کى، هم سن، هم ده سىئن اولان هرگىس قطعن اولەجك». ^{۱۷}

آبىئملىك سحر تزدن قالخىب، بوتون نۇكىرلەئىنى چاغىرىدى و بو سۈزلىرى اونلارين حوضۇروندا ددى. آداملار چوخ قورخدولار.

آبىئملىك ائبراهىتمى چاغىرىب اونا ددى: «بىزە نە اتدىئىن؟ سەنە نە گوناھ اتدىئىم كى، اۋۇزومۇن و پادشاھىلېغىمین اوستۇنە بله بىر ئۆپۈك گوناھى گىتىرىدۇن؟ منه اتدىئىن ائش گىرك ادئلەمىدى». ^{۱۸}

آبىئملىك گىئنە ائبراهىتمى ددى: «بو ائشى گۈرئانەدە نە دوشۇنۇرۇدون؟» ^{۱۹} ائبراهىتمى ددى:

«دوشۇنۇرۇدوم كى، بورادا تارى قورخوسو يوخدۇر و آروادىيما گۈرە منى اۇلدۇرە جىكلەر.

۱۲ او، دوغىرۇدان دا، مىئەن باجىميدىر: آتامىز بىردىر، آما آنامىز آيرىدىر. او، مىئەن آروادىيەم اولەدو. ^{۲۰} تارى منى آتا اوئەمدەن قوربەتە آپارىدىغى واخت، آروادىيما دىئەم: منه مەجىتىنى بو جور

گۈرسىدەجىكسىن؛ گەدەجىئىمئىز هەر يىرده مىئەن بارەمدە دە: بو مىئەن قارداشىمىدىر».

۱۴ او واخت آبىئملىك سورو، مال-حىوان، نۇكىرلەر و كىنلىزىر گۈئىتۈرۈپ ائبراهىتمە وردى. آروادى سارانىدا اونا قایتاردى. ^{۲۱} آبىئملىك ددى: «باخ، مىئەن اولڭىم سىئىن قاباگىنيدادىر: ائستەدىئىن يىرە ياشىيا بىتلەرسىن». ^{۲۲} سۇنرا سارايادى:

«باخ، قارداشىينا مىئەن پارچا گوموش وردەم. بو گوموش سىئىن يانىنداكى لارا گوناھسىزلىغىنى گۈرسەدەن بىر ثوبوت اولىسون و هەر كىن سىئىن گوناھسىز اولەوغۇنۇ بىتلەجك». ^{۲۳} ائبراهىتمە تارىيىدا دوعا اتدى، تارى دا آبىئملىكە، اوئۇن

آروادىينا و كىنلىزىرلە شفა وردى، إللە كى، اونلارين اوشاقلارى اولەدو. ^{۲۴} چونكى رب ائبراهىتمە آروادى سارادان اۋرى، آبىئملىكىش اوئىندە اولان

بوتون آروادىلارين بىطىشنى باغلامىشىدى. چونكى او، بىر پىغمېرىدۇر. سىئىن اوچۇن

اونۇنلا يات كى، اۋز آتامىزىدان نىسلەمئىز اولسۇن». ^{۲۵} او گىجه گىئنە آتالارينا شراب ائچىدىئىلەر. كىچىك قىز قالخىب اونۇنلا ياتدى، لاكتىن آتاسى اوئۇن نە واخت ياتىپ- دوردوغۇنۇ بىملەمەدى.

۲۶ لوطۇن اىكى قىزى بىلەجە آتالارىندان بويلىو اولىدۇلار. ^{۲۷} بۇبىوك قىز بىر اوغۇل دوغۇدۇ و اوئۇن آدىنى موآب ^{*} قويىدو. او، ائنەتكى موابىلى لارين جىدەئىش. ^{۲۸} كىچىك قىز دا بىر اوغۇل دوغۇدۇ و اوئۇن آدىنى بىن- عەمى ^{*} قويىدو. او، ائنەتكى ۇمۇنلۇلارين جىدەئىش.

ائبراهىتمە و آبىئملىك

۲۹ ائبراهىتمە مەرمەدەن نىڭ تورپاگىنىدا كۈچدۇ و قىدلەلە شور آراسىندا ساکىن اولەدو. سۇنرا بىر مۇدت گىراردا قالدى.

۳۰ ائبراهىتمە آروادى سارا بارەستىنە ددى: «بو مىئەن باجىميدىر». گىرار پادشاھى ابىئملىك آدام گۈندەرئب سارانى آپاردى. ^{۳۱} لاكتىن گىجه يوخدۇدا تارى ابىئملىكە گۈرۇنوب ددى: «باخ، آپارىدىغىن آروادا گۈرە، سەن اولەجىكسىن، چونكى او، اولى بىر آروادىدىر». ^{۳۲} آبىئملىك آروادا توخۇنماشىدى. او ددى: «يارب،

مگەر سەن گوناھسىز خالقى اۇلدۇرەجىكسىن؟ ^{۳۳} مگەر او آدام منه دەمەدى كى «بو مىئەن باجىميدىر؟» آروادا اۆزۈ دە ددى كى «او مىئەن قارداشىمىدىر». من بۇنۇ قوصۇرسوز اورزىك و اللىرە اتدىم». ^{۳۴} تارى يوخدۇدا اونا ددى: «من دە بىتلەم كى، سەن بۇنۇ قوصۇرسوز اوركەلە اتدىن.

من دە سەنى قويىمادىم كى، مىئەن ضىئىدەمە گوناھ ادھەسنى؛ بۇنا گۈرە دە قويىمادىم كى، اونا توخۇناسان. ^{۳۵} ائنەدى آروادى آرئەھ قایتار، چونكى او، بىر پىغمېرىدۇر. سىئىن اوچۇن

۳۷:۱۹ عىبرانى دىلتىنە يىعنى «أتادان

۳۸:۱۹ عىبرانى دىلتىنە يىعنى «حالقىمەن اوغلۇ»

ائسحاقین دوغولماسی

۲۱

رب ددئیی کئمی سارایا
نظر سالدى و اونا ددئیی
سوزو یرئنه يتىردى. ^۲ سارا بويلو اولدو و
اىبراهىمچىن قوجالىق واختىندا، تارىينىن اونا
ددئىي زامان بىر اوغول دوغىدو. ^۳ اىبراهىم
سارادان دوغولان اوغلوان اىسحاق آدىنى
قويدى. ^۴ تارىينىن اىبراهىمە امر اتىئىي كىمى
او، اوغلو اىسحاقى دوغولاندان سىڭىز گون
سونرا ختنە اتدى. ^۵ اىسحاق دوغولاندا
اىبراهىمچىن بوز ياشى وار اىدى. ^۶ سارا ددى:
«تارى مىئم اوزوومو گولدوردو. بونو اشتىدن ھر
كس مىئملە بېرىشكەد گولەجك». ^۷ او گىنە
ددى: «كىم اىبراهىمە دىئىدى كى، سارا اوشاق
امىزىتەجك؟! آما قوجالىق واختىندا من اونا
بئر اوغول دوغوشام».

هاجر و اىسماعىلئىن اودن قۇروولماسى

۸ اوشاق بؤيوپىوب سوددن كىتلەدى.
ائسحاقين سوددن كىتلەتىيى گون، اىبراهىم
بؤيوک بىر ضىيافت وردى. ^۹ سارا گۈردو
كى، مىئىشلى هاجرئىن اىبراهىمە دوغۇدۇغۇ
اوغلۇ اونا گولور. ^{۱۰} سارا اىبراهىمە ددى:
«بو كىنلى و اونون اوغلوونو قوقۇ. بو كىنلىن
اوغلۇ مىئم اوغلوام اىسحاقلا بېرىشكەد وارىش
اولماياجاق». ^{۱۱} اىبراهىم بو اوغلواندان اۇتىرى
چوخ ناراحات اولدو. ^{۱۲} تارى اىبراهىمە ددى:
«اوشاقدان و كىنلىن اۇتىرى ناراحات اولما.
سارانىن سنه ددئىي بوتون سۆزىلەر قولاق
آس، چونكى سىئىن نىلىشىن وارىشى اىسحاق
اولاچاق. ^{۱۳} آما كىنلىن اوغلواندان دا بىر مىئلت
تئورەدەجيم، چونكى او دا سىئىن نىلىشىندىندر».

^{۱۴} اىبراهىم سحر تىزدن قالخىدى، چۈرك
و بىر تولوق سو گۈتۈرۈب هاجرئىن چىتىنە

اىبراهىمچىن آبىمەلکە عەھدى

۲۲ او زامان آبىمەلک و اونون قوشۇن
باشچىسى فىكىل اىبراهىمە دەئلىر: «سن نە
ادھىن، تارى سىئىنلەدئىر. ^{۲۳} ائندى بورادا
تارىينىن حاقيينا منه آند ائچ كى، نە منه، نە
اوغلۇما، نە دە نوھە خيانىت ادھىكىسىن:
من سنه محبىت اتىئىيەم كىمى، سن دە منه
و ساكنىن اولدوغانون تورپاغا محبىت ات». ^{۲۴}

اىبراهىم ددى: «من آند ائچىرم».

۲۵ آما اىبراهىم آبىمەلکە، اونون نۇئىكىرىشىن
قىصب اتىئىي سو قويوسوندان اۇتىرى شەنكىيات
اتدى. ^{۲۶} آبىمەلک ددى: «بىتلەمئىم، بو ائشى
كىم ادئب. اونو نە سە منه بىتلەتەئىن، نە دە

^۶ اثیراهئم یاندیرما قوربانی اوچون اودون گۇئىتۇرۇب اوغلۇ ائسحاقىن كوره يىتەن قويىدو، لاکىن اودو و بىچاخى اۇزۇ گۇئىتۇردو. اونلار بىرلەشكە گىتدىلر. ^۷ ائسحاق آتاسى اثیراهئم ددى: «آى آتا!» اثیراهئم جاواب وردى: «بورادايم، اوغلۇم». ائسحاق ددى: «باخ، او د و اودون وار، بىس یاندیرما قوربانی اوچون قوزۇو هارادا دىرى؟» ^۸ اثیراهئم ددى: «اوغلۇم، یاندیرما قوربانی اوچون قوزۇنۇ تارى اۇزۇ حاضىرلا ياجاق». اونلار بىرلەشكە گىتدىلر.

^۹ سونرا تارىينىن اثیراهئم ددىي پىرە گىلدىلر. اثیراهئم اورادا بىر قوربانگاھ دوزلۇدۇب اودونلارى دوزدۇ و اوغلۇ ائسحاقىن آل- قولۇنۇ باغلايىپ قوربانگاھا، اودونلارىن اوستونە قويىدو. ^{۱۰} اثیراهئم آلتىنى اوزىدip اوغلۇنۇن باشىنى گىسمك اوچون بىچاخى گۇئىتۇردو. ^{۱۱} آما رېشىن ملەيى گۈيىدىن اونو چاغىردى: «اثیراهئم، اثیراهئم!» او ددى: «بورادايم!» ^{۱۲} مەلک ددى: «او شاغال آل او زاتما و اونا بىشى تەمە. ائندى بىتلەئىم كى، سەن تارىيدان قورخورسان؛ اۇز يىكانە اوغلۇنۇ مندى قىيىمادىن». ^{۱۳} اثیراهئم باشىنى قالدىريپ باخدى و آرخاسىندا بىش قوج گۇردو كى، بويىنلەزلىرى كوللۇغا ئىللەشمىشدى. اثیراهئم گىلەئ قوچو گۇئىتۇردو و اوغلۇنۇن عوضىنە یاندیرما قوربانى تقدىم اتدى. ^{۱۴} اثیراهئم او پىرى يەھو يېرە * چاغىردى؛ بونا گۇرە دە ائندىئە قدر بىل دېتلىئر: «رتىئن داغىندا حاضىرلا ناجاق». ^{۱۵} رېشىن ملەيى گىئنە گۈيىدىن اثیراهئمى چاغىرىپ ددى: ^{۱۶} «رب دىئر: "اۇز وارلىغىما آند اىچمئىش كى، سەن بىۋائىشى اتدىئىنە و يىكانە اوغلۇنۇ قىيىمادىيغىنا گۇرە ^{۱۷} سەن بئۇبۇڭ بىش بىر كەرت ورھىجىم، نىلسەننى گۈيىدەكى اولدۇزلار و دەنلىز ساھىلنىدەكى قوم قدر

بو واختا كىمى اوئندا خېرىم وار.» ^{۱۷} اثیراهئم سورو و مال-حىيان آلىپ ابىئەلەكە وردى. بىلەجە ائتكىسى بىش عەد باغلايدىلار. ^{۱۸} اثیراهئم سوروسوندن يىدى دېشى قوزۇنۇ آيىرىدى. ^{۱۹} ابىئەلەك اثیراهئم ددى: «آىيرىدىغىن بى يىدى دېشى قوزۇ نە اوچوندۇر؟» ^{۲۰} اثیراهئم ددى: «بو يىلى دېشى قوزۇنۇ مىتمەن ئەممەن ئەمالى سان كى، بو قويۇنۇ قازادىغىمما شەhadat اولىسون». ^{۲۱} بونا گۇرە دە او بورانى بىرشىبا * چاغىردى، چونكى اونلارىن ائتكىسى دە اورادا آند ائچدىلر. ^{۲۲} بىلەجە بىرشىبا دا عەد باغلايدىلار. سونرا ابىئەلەك و اونون قوشۇن باشچىسى فئكول قالخىب، فەئىسطلى لرئن اۇلەكە سەنە قايىتىدிலار. ^{۲۳} اثیراهئم بىرشىبا دا بىر گىز آغاچى آكدى و اورادا رېشىن آدىنى، ابىدە اولان تارىينى آدىنى چاغىردى. ^{۲۴} اثیراهئم فەئىسطلى لرئن اۇلەكە سەنەدە اوزۇن مودەت قالدى.

ائرەھئم ئەمتاحانا چىكئىمەسى

۲۲ بو شىلدەن سونرا تارى اثیراهئمى ئەمتاحانا چىكىب اونا ددى: «اي ائرەھئم!» ائرەھئم ددى: «بورادايم!» ^۲ تارى ددى: «سۇدئىئن يىگانە اوغلۇن ائسحاقى گۇئىتۇر و مورئىا اۇلەكە سەنە گەت. اورادا سەنە گۇرۇسەدە جەيئ بىش داغدا اوغلۇنۇ یاندیرما قوربانى تقدىم ات.» ^۳ ائرەھئم سحر تزىن قالخىدى و إىشەپىنى پالانلادى. اۇزۇ ائلە ائكى نۆكىرئىنى و اوغلۇ ائسحاقى گۇئىتۇردو. او، یاندیرما قوربانى اوچون اودون ياردى و قالخىب تارىينىن ددىي پىرە يولا دوشىدو. ^۴ ائرەھئم اوچونجو گون باشىنى قالدىريپ اوزاقدان او پىرى گۇردو. ^۵ او، نۆكىرلەئە ددى: «سەز إشىشكەلە بىرلەشكە بورادا قالىن، من اوغوللا اورا يابا گەدەجىم. پەستىش ادئب، يانىنiza قايىدارىق». ^۶

۳۱:۲۱ "بىرشىبا" عېبرانى دىلىنىدە آند قويىسو و يا ېدىنىش قويىسو
۳۲:۲۲ پىرى یەھو يېرە، عېبرانى دىلىنىدە "رب حاضىرلا ناجاق"

اوچون بىزدن هچ کس قىئرئى سىدىن قىيماز». ^۷ ابراهىم قالخىب او اولكەنلىخ خالقينا كى، خىتلى لى اىدئلر، تعظىم اتدى. ^۸ سونرا او نلا لا دانىشىپ ددى: «اگر سىئز مىئمۇ مىيئىتىمى باسىدىرماغا راضىيسينىز، منه قولاق آسىن: مىئم اوچون زوخىر اوغلۇ عفروندا خاھىش ادئن كى، ^۹ زمىئىشنىن آخىرىيندا مالىنک اولدوغو ماكىلا ماغاراسىنى منه ساتسىن، سىئىشنى حوضورونوزدا اوئو منه تام دىرى اىلە قېش دوزلەتك اوچون ساتسىن». ^{۱۰}

^{۱۰} عفرون خىتلى لرئن آراسىندا او تورموشدو. خىتلى عفرون بىتون خىتلى لرئن حوضوروندا كى، شهر دروازاسىنин يانىنا يېغىلىمىشىديلار، ابراهىتمە بله جاواب وردى: ^{۱۱} «يوخ، آغان، منه قولاق آس: من زمىنى و اورادا اولان ماغارانى سنه ورئم، اوز خالقىمین آدامالارى حوضوروندا اوئو سنه ورئم؛ گەت مىئىشنى باسىدىر». ^{۱۲}

^{۱۲} ابراهىم او اولكەنلىخ خالقينا تعظىم اتدى. ^{۱۳} سونرا او اولكەنلىخ خالقينىن يانىندا عفرونما بله ددى: «خاھىش ادئم، منه قولاق آس: زمىشنى دىرىئى ورئم، اوئو مندىن گۇتۇر، قوى من ده اوز مىيئىتىمى اورادا باسىدىرىم». ^{۱۴} عفرون ابراهىتمە جاواب وردى: ^{۱۵} «اي آغان، منه قولاق آس: تورپاگىن قىيىتى دۈرد يوز شىكىل^{*} گوموشدور؛ مىئىمە سىئن آراندا بو نەدئ؟ گىتىر، مىئىشنى باسىدىر». ^{۱۶} ابراهىم عفرونون سۆزۈنۈ قبول ادئب، خىتلى لرئن يانىندا عفرونون دەئىيى كىمى تاجىرلەرن تەزەزى داشلارينا موتابىق دۈرد يوز شىكىل گوموش چىكدى.

^{۱۷} بله جە مەمرەنن موقابىلەندە اولان ماكىلا كى، عفرونون زمىسى اىدى و اورادا كى ماغارا، زەمئەدە و اوئون آراسىئىنده اولان بىتون آغاچلار ^{۱۸} خىتلى لرئن حوضوروندا، شهر

آرتىريپ چوخالداجا غام، سىئن نسلەن اوز دوشمنلەنن شەھەرلەنە صاحبىت او لا جاق. ^{۱۹} دوبىانىن بىتون مئلىلىرى سىئن نسلەن واسىطەسى اىلە بىركت آلا جاق، چونكى سىن منش سۆزۈمە قولاق آسىدەن». ^{۲۰} سونرا ابراهىم اوز نۆكىلەنن يانىنا قايتىدى و او نلا لا قالخىب، بىرشىبايا گىتىلەر. ابراهىم بىرشىبادا ساڭىن اولدۇ.

ناخورون نسلى

^{۲۰} بىر مودەت سونرا ابراهىتمە خېر ورئ دىتلىر: «باخ، مىلىكا قارداشىن ناخورا او شاقالار دوغدو: ^{۲۱} اىلەك اوغلۇ اوس، اوئون قارداشى بوز، آرامىن آتاسى اولان قىمۇل، كىسىد، خىزو، پىنلاش، يىنلاپ و بىتۈل». ^{۲۲} بىتۈلدىن رئبقا اولدۇ. بو سىكىش اوولا دىتلىكا، ابراهىتمەن قارداشى ناخورا دوغدو. ^{۲۳} اوئون رعوما آدى اولان جارئىيەسى دە تىخى، قەخىمى، تەخشى و مەغانى دوغدو.

سارانىن اولومو

۲۳ سارا يوز ائىثيرمى يىدى اىل ياشادى؛ او بۇ قدر عۇئمۇر سوردو. ^۲ سارا گىئان تورپاگىندا اولان قىرىت آرىبەدە، يعنى خېرىپىندا اوئلەدۇ. ابراهىم ياس توتوب آغلاماقدان او ترى سارانىن اولۇسونۇن باشىنا گىتدى. ^۳ ابراهىم مىئىش يانىندا قالخىب خىتلى لرە ددى: ^۴ «من سىئىشنى آرانيزىدا قرئب و قوناغام. يانىنiziدا قېش دوزلەتك اوچون منه پىر ساتىن كى، اوز مىيئىتىمى گۇتۇرۇپ اورادا باسىدىرىم». ^۵ خىتلى لر ابراهىتمە جاواب وردىلەر: ^۶ «اي آغان، بىزە قولاق آس: سىن آرامىزىدا گوجلو بئر سەرۋىرسن. اوز مىئىشنى قېشلەئمئىزەن لاب ياخشىسىندا باسىدىر؛ مىئىتى باسىدىرىماق

۱۰ نؤکر آغاسینین دوه‌لرئندن اون دوه گوتوروب آغاسینین لاب پ ياخشى هدىئەلرى ائله گتدى و آرام تىخه رايىمە،^{*} ناخورون شهرئەن گلدى. ۱۱ نؤکر آخشاش دوهلى شەھرئىنىڭ اۋالان قويۇنۇن يانىندا ياتىرتىدى. اروادلار بۇ واخت سو چىكىمك اوچۇن بوراپا گۈردىلر. ۱۲ سۇنرا دوعا اتدى: «يارب، آغام ائبراهىمئن تارىسى، يالواريرام، بۇ گۈن اشىئمى آواند إله و آغام ائبراهىمە محبىت گۈرسد.» ۱۳ باخ، من بۇ بولاغىن يانىندا دورورام؛ شهر ساکىنلرئىن قىزىلارى سو چىكىمك اوچۇن بوراپا گۈرلىر. ۱۴ قوى إله اولسۇن كى، او قىزىا كى، دېشىم «خاھاش ادئرم، سەھنگىنى اندرى، سو ائچم»، و او دا دېشىر كى، «ائچ، دوهەلرئەن دە ورەرم.»، قوى او قىز قولۇن ائسحاق اوچۇن تعىين اتدىن آرواد اولسۇن؛ بوندان بىلەرمى كى، آغاما محبىت ادئرىسن.»^{۱۵}

او، سۆزۈنۈ بىئىرمە مئشىدى كى، بۇتعلەن قىزى رېبقا كى، ائبراهىمئن قارداشى ناخورون آروادى مئلىكادان دوغولۇموشدو، چىيىتىنەن سەھنگ اوراپا گلدى. ۱۶ قىز چوخ گۈزىل و باكىرە اندى. ھەچ كىس اونۇنلا ياخىنلىق اتىمە مئشىدى. او، بولاغا اندى و سەھنگىنى دولدوروب يوخارى قالخىدى. ۱۷ نؤکر اونون پىشوازىنا قاچىپ ددى: «خاھاش ادئرم، سەھنگىنى بىش آز سو ور، ائچم.»^{۱۸} قىز ددى: «آغام، بويور ائچ.» قىز تىز سەھنگىنى آلى اوستونە اندىرىدى و اونا سو وردى.^{۱۹} اونا سو ورنىن سۇنرا ددى: «دوهەلرئەن اوچۇن دە سو چىكەرم كى، ائچىپ دويىسونلار.»^{۲۰} قىز تىز سەھنگىنى تىكەن يە بوشالتىدى، سو چىكىمك اوچۇن قويۇنۇن يانىنا گىرى قاچدى و نؤکرئىن بوتون دوهلى اورچۇن سو چىكدى. ۲۱ بو آرادا او آدام ساكتى دوروب دەفتەلە قىزا باخىرىدى

دروازاسىندا يېغىلانلارىن قاباغىندا ائبراهىمئن مولكۇ اولدو. ۱۹ بوندان سۇنرا ائبراهىم آروادى سارانى ماكپىلا زەمىسەن ماغاراسىندا كى، كىغان تورپاگىندا اولان مەمەنەن (يعنى خېرىونون) موقۇبلەندەدئ، باسىرىدى. ۲۰ بىلە جە خىتنى لە زەمىنى و اورادا اولان ماغارانى ائبراهىمە مولك وردئلر كى، اورادا قېشىر دوزلىتىش.

ائسحاق و رېبقا

۲۴ ائبراهىم قوجالىب ياشلى اولموشدو. رب هەر شىيدە اونا بركت ورمىشىدى. ۲۱ بىش گۈن ائبراهىم اوئىندە كى لاب ياشلى قولۇنا كى، بوتون ائشلىرى ائدارە دەئىرىدى، ددى: «آلتىنى بودومۇن آتىتىنا قوى.»^{۲۲} ائستەيىم گۇپۇن و بىرئىن تارىسى رېتىن آدىنا منه آند ائچەسەن كى، اوغلۇمۇ آرالارىندا ياشادىغىم گەنئانلى لارىن قىزىلارىندا آرواد الماياجاقسان،^{۲۳} لاکىن منىم اۇلکەمە، قوحوملارىمەن يانىنا گىدئب، اوغلۇم ائسحاق اوچۇن اونلاردان آرواد آلاجاقسان.»^{۲۴} نؤکر اونا ددى: «بىلە كىز راضى اولمادى كى، مىتمەلە بىرلىكىدە بۇ اۇلکە يە گلىشىن؟ آيا او واخت اوغلۇنۇ سىئىن چىخىدىغىن اۇلکە يە آپارىم؟»^{۲۵} ائبراهىم اونا ددى: «باخ، مبادا اوغلۇمۇ اوراپا آپاراسان.»^{۲۶} گۈپۈرئىن تارىسى رب كى، منى آتامىن اوئىندەن دوغولىدۇغۇم يىردىن چىخخارتىدى و مىتمەلە دانىشىب آند ائچىدى كى «بو تورپاگى سىئىن نىسلەنە ورەجىم»، اۋز مەلە يىشى سىئىن قاباغىندا گۈندرەجك و سەن اورادان اوغلۇمۇ آرواد آلېب گىتشەجىسىن.^{۲۷} اگر او آرواد ائستىمەسە كى، سىشىلە گلىشىن، سەن بۇ آندادان آزاد اولىورسان. آما منىم اوغلۇمۇ اوراپا آپارما!»^{۲۸} نؤکر آلتى آغاسى ائبراهىمئن بودو آلتىنا قويوب بۇ انشە گۈرە اونا آند ائچىدى.

٣٤ او ددى: «من ائبراهىمئن نؤكىرىئم». ٣٥ رب آغاما چوخلۇ بىرگەت ورئېب، إله كى، وارلى بىر آدام اولووب. اونا سورولىر و رەمەلر، قىزىل و گوموش، نؤكىرىلر و كىنلىزلىر، دوهلىر و اششىكلەر ورئېب. ٣٦ آغامىن آروادى سارا قوجا اىشكىن آغاما بىر اوغۇل دوغدو. آغام اۋۇزونه مخصوص اولان هەر شىي بو اوغۇلا وردى. ٣٧ سونرا دا منى آندى ائچدىرىئب ددى: «أۈلکەلرئىندا ياشادىغىم كىئعالنى لارين قىزىلارىنداش اوغلۇما آرواد آلمایا جاقسان، ٣٨ لاكىن آتامىن طايافاسىنى، قوحوملاريمىن يانىنا گىدئىب، اورادان اوغلو لاما بىر آرواد آلاجاقسان». ٣٩ من آغاما دىئم: «بلكە او آرواد مىئىمەل گلەمەدى». ٤٠ او منه ددى: «يولۇنۇ گىتدىيىم رب سىتلەنلە ئۆز مەلەيىنى گۇنۇرەجك، او دا سەنە يول آچجاڭ و قوحوملاريمىن آراسىنداش، آتامىن طايافاسىنداش اوغلۇما بىر آرواد آلاجاقسان. ٤١ طايافامىن يانىنا گىتدىيىن زامان، مەنە ائچدىيىن آندان آزاد اولا جاقسان. اگر او قىزى سەنە ورمىسەلر، ائچدىيىن آندان آزاد اولا جاقسان».

٤٢ من دە بولۇغىن يانىنا گلەب دىئم: «اي آغام ائبراهىمئن تارىسى رب، يالوارىرام، گىتدىيىم يولو آچ. ٤٣ باخ، اندى من بولاغىن يانىندا دورورام؛ او قىزى كى، سو چىكمە يە گلەر و من اونا دىئرەم: خاھشىش ادئرم، منه سەھنەگىنەن بىر آز سو ور، ائچىنم، ٤٤ او دا منه دىئرەم: سىن دە ئىچ، دوهلىئە دە سو چىكتەم، قوى او قىز آغامىن اوغلو اوچون رېتىن تعىئىن اتدىئىي آرواد اولسۇن». ٤٥ من اورەيىمەدە دوعا اتىمەيى قورتارما مىشىدىم كى، رېتىقا سەھنەگى چىئىشىدە گلەدى و بولاغا ئىتېب سو چىكتى. اونا دىئم: «خاھشىش ادئرم، منه سو ور. ٤٦ او تىز سەھنەگىنى چىئىشىدەن ئىنۋەتىب ددى:

كى، بىتلسىئن آيا رب اونۇن يولۇنو راست كىتىرىب يَا يوخ. ٤٧ دوھلىر سو ائچىب قورتاراندا او آدام بىر قىزىل بورون حالقاسى كى، چكىنە بىر بىكا* اولوردو، قىزىن قوللارى اوچون دە ئىكى قولباق كى، چكىنە اون شىكىل* اولوردو، گۇزىتىرۇب ددى: ٤٨ «لۇطفەن منه دە گۇزۇرم، سەن كىمئىن قىزى سان؟ آيا آتائىن ئوچىندا بىزە گىجهنى قالماق اوچون پەر تاپىلار؟» ٤٩ قىز اونا ددى: «من مەتكانىن ناخورا دوغۇ دوغۇ بىتۇعلەن قىزى يام». ٥٠ گەنە ددى: «بىنەدە سامان دا، پەن دە چوخىدور و قالماق اوچون پەر دە وار.» ٥١ او آدام آيىلشىب رېبە سىجىدە اتدى. ٥٢ سونرا ددى: «آغام ائبراهىمئن تارىسى رب موبىارك اولسۇن كى، محېت و فاسىنى آغامدان قىيىمادى: رب منى بىر باش آغامىن قارداشىنىن [وئىنە گىتىرىدى]. ٥٣ قىز قاچىپ، آناسىتىنىن طايافاسىندا بو بارەدە دانىشىدى. ٥٤ رېتىقانىن بىر قارداشى وار اندى، آدى لابان اندى. لابان چىچىپ او آدامىن يانىنا، بولاغىن باشىنا قاچىدى. ٥٥ او، باجىسىنین بورون حالقاسىنى و قوللارىنداكى قولباقى گۇزىنە، باجىسى رېتىقانىن «بو آدام مىئىمەل بله دانىشىدى» سۆزلىئىنى اشىندىندا او آدامىن يانىنا گلەدى. او، بولاق باشىنىدا دوهلىئە يانىندا دايامىشىدى. ٥٦ لابان ددى: «اي رېتىن برکت وردئىي آدام، ائچەرى گىش. نە اوچون اشىكىدە دورورسان؟ من سەنە إوى و دوهلىر پەر حاضىرلامىشام». ٥٧ او آدام اوه گىتىرىدى. لابان دوهلىئە يوكونو بوشالىتى، اونلارا سامان و پەن دە وردى، و سو گىتىرىدى كى، او و اونۇلا بىرلەتكەدە اولا نالار آياقلارىنى يو سونلا. ٥٨ اونلارين قاباغىنا يەمك گىتىرلىدى، لاكىن بو آدام ددى: «مەقصدئىمى دانىشما يىنچا يىمەجىم». لابان ددى: «دانىش».

«ای باجیمیز،
مئنلرجه، اون مئنلرجه اوپلادا آنا اولاسان!
قوی نسلان عاصلئن یوردونا صاحب
اولسون!»

^{۶۱} رئقا و قوللوچولاری قالخیب دوهله
مئندلر و او آداملا بىرنىكىدە گىتىلر. بله جە،
نۆكىر رئقانى گۇتۇرۇب گىتدى.
^{۶۲} بو واخت ائسحاق بىرلەخايى روېشىن
گلمىشىدى، چونكى او، نىڭب تورپاگىندا
ياشايىرىدى. ^{۶۳} آخشام دوشىنە ائسحاق
گىزمك اوچۇن چۈللۈيە گىتدى. باشىنى
قالدىريپ باخاندا گۇردو كى، دوهله گلەنر.
^{۶۴} رئقا دا باشىنى قالدىريپ ائسحاقى گۇرۇنە
دوهدهن دوشىدو. ^{۶۵} او، نۆكىردن سوروشدو: «بو
آدام كىتمەئى كى، بىنۋەم پىتشوازى يېمىز اوچۇن
چۈللۈيە گلەنر؟» نۆكىر ددى: «آgamدەير». رئقا
روپىندىنى اوزونە چىكتىب اۇرتۇندو.
^{۶۶} نۆكىر باش ورمىش بوتون اىشلر بارهەدە
ائسحاقا دانىشىدى. ^{۶۷} ائسحاق رئقانى آناسى
سارانىن ياشادىغى چادىرا آپاردى و رئقانى
آرواد آلدى و ائسحاق اوونو سودى. بله جە
ائسحاق آناسىنىن اۇلومونىن سونرا تىلى
تاپدى.

ائبراهىمئن اۇلому

ائبراهىم آپىرى بىر آرواد آلدى.
اونون آدى قىطۇرا اىدى. ^۲ قىطۇرا
اونا بونلارى دوغىدۇ: زئمان، يوقشان، مىدان،
مئدیان، يىشىق و شواخ. ^۳ يوقشاندان شىبا
و دىدان اولىدۇ. دىدانىن نىتللىرى: آشورلولا،
لىتوشلولا، لعوملولا. ^۴ مىدانىن اوغۇللارى:
إفاه، إفر، هەنوك، أبىنداع و إلداعا. بونلارىن
ھامىسى قىطۇرانىن اۇولادلارىدىرلار. ^۵ ائبراهىم
بوتون وارىيوخۇن ائسحاقا وردى. ^۶ جارىيەلرنىن
اوغلۇلارينا دا هەدىئەلر وردى. صاغلىغىندا
اونلارى اوغلو ائسحاقىن يانىندان شرقە، شرق
تورپاغىنا طرف گۇندردى.

«سن ائچ، گىدئم دوهلهئە ده سو ورئم.» من
ائچىدئم، او دا دوهله سو وردى. ^۷ اوندان
سوروشدو: «سن كىئىن قىزى سان؟» او
ددى: «مئلكانىن ناخورا دوغالوغۇ بىتۈغان
قىزى يام.» من ده اونون بورۇندا حالقا،
قوللارينا دا قولباق تاخدىم. ^۸ سونرا آېشلەب
رېبە سجدە اتىدئم. رېبە، آ GAMام ئىبراھىمئن
تارىسىنا شوکور اتىدئم كى، آ GAMام قارداشى
نومىشىنى اوغلۇندا آلماق اوچۇن منه دوغرو
 يولو گۇرسىتىدى. ^۹ اگر مىتم آغااما محېت و
صادقاتله رفتار ادەجىكىشىن، ائندى منه دىشىن.
اگر اتىمەجىكىشىن ده، منه دىشىن. إله كى، من
دە نە يولا گەدەجىئىمى بىلەم». ^{۱۰}

^{۱۰} لابان و بىتۈغان اونا بله جاواب وردىلە:
«بو ائش ربىن اولىدۇ؛ سەنە نە ياخشى، نە
دە پىش سۆز دېبى بىلەرئك. ^{۱۱} باخ، رئقا
حضورونىدا دىير: اونو گۇتۇر گەت و قوى
او، رىئەن دەئىي كىمى آغانىنى اوغلۇندا آرواد
اولسون.» ^{۱۲} ائبراهىمئن نۆكىرى اوغلارىن
سۆزلىرىنى اشتىنەد بىرە قاپانىب رېبە پېرىستىش
اتدى. ^{۱۳} نۆكىر قىزىل-گوموش شىلر و پالتارلار
چىخارىدېب رئقابىا وردى. اونون قارداشىنى
و آنانىسا دا قىيمىتلى شىلر وردى. ^{۱۴} اۇزو و
اوننلا بىرلەشكەد اولان آداملار يېش-ائچىدئل
و گىچەنى سحر اتىدئلەر. سحر اونلار قالخاندا
نۆكىر ددى: «منى آ GAMام يانىنا گۇندرىئن.» ^{۱۵}
قىزىن قارداشى ائلە آناسى دىدلەر: «قوى قىزى
بئر نېچە گون، ھېچ اولماسا اون گون قالسىن،
سونرا گدر.» ^{۱۶} نۆكىر اونلارا ددى: «ائندى
كى، رب منه يول آچدى، منى يوباتىماين،
بوراخىن آ GAMام يانىنا گىدئم.» ^{۱۷} اونلار دىدلەر:
«قوى قىزى چاغىرېب اۆز دىلەندىن اشتىك.» ^{۱۸}
رئقانى چاغىرېب اوندان سوروشدو: «آيا بوي آداملا كىدەرىسىن؟» او دا «گىدئم» ددى.
اونلار باجىلارى رئقانى، اونون دايەستىنى،
ائبراهىمئن نۆكىرئى و اوننلا اولان آداملارى
يولا سالدىلار. ^{۱۹} رئقابىا برکت ورئب دىدلە:

اولدو. ^{۲۰} ائسحاق قیرخ یاشیندا ائدی کی، آراملى لابانین باجىسى، پەدان آرامدان آراملى بىتىغۇلىشنىقىزى رېقانى آرواد آلدى. ^{۲۱} ائسحاق آروادى اوچون رېبە يالواردى، چونكى او، سونسوز ائدى. رب ائسحاقىن يالوارىشىنا جاواب وردى: اونون آروادى رېقانى بويلىك اولدو. ^{۲۲} رېقانىن بىتىننەتكى اوشاقلار چارپىشماغا باشلايدىلار. او دا «ئىش بىشىمما گىلدى؟» دىش بىر بارهەدە بىردىن سورو شىماغا گىتدى. ^{۲۳} رب اونا جاواب وردى:

«ستن بىتىننەتكى مىلت وار،

ستن قارىنيدان انكى خالق چىخاچاق.
بىر خالق او بىرى خالقىدان گوجلو اولاچاق،
بؤپۈكۈ كېچىنەن قوللۇق ادهەجك.» ^{۲۴}
رېقانىن دوغىما واختى چاتاندا اونون بىتىننەتكى اكىنچى اوغۇللار وار ائدى. ^{۲۵} ائلک دوغولان اوشاغىن بىتون دەئىسى قىرمىزى و توكلۇ جوبە كەئىي ائدى. اوندا اونون آدىنى عىشۇ ^{*} قويىدۇلار. ^{۲۶} اوندان سونرا قارداشى دوغولدو. او، آلى ائلە عىشۇنۇن توبىغۇندان توتىمۇشدو. بونا گۇرە ده اونون آدى يعقوب ^{*} چاغىرىلدى. رېقانىن اونلارى دوغۇدۇغو واخت، ائسحاق آلمىش یاشىندا ائدى.

^{۲۷} اوشاقلار بؤپۈدۈلر. عىنسۇ ماھىئ شىڭارچى و چۈل آدامى اولدو. حال بىكى يعقوب چادىرلاردا ياشىيان مولايىش بىر آدام اولدو. ^{۲۸} ائسحاق عىنسۇ يۇسوئى دىدە، چونكى اونون شىڭار اتىئىي حيوانلارين مزەمى آغزىنا خوش ائدى. لاكتن رېقانى يعقوب سۈئىردى.

^{۲۹} بىر گون يعقوب شوربا پىشىردى. عىنسۇ چۈلدن آج گىلدى. ^{۳۰} عىنسۇ يعقوب دىدە: «بو قىرمىزى سورىبادان بىر آز ور، يىئە، چونكى آجمىشام». بونا گۇرە ده عىنسۇ يَا

^۷ ائبراهىم يوز يىتمەش بش ائل ئۆمۈر سوردو. ^۸ او، اوزون عۆمۈر سوروب حياتدان دويموش حالدا ئۆمۈرنو باشا چاتىردى و خالقىنا قوشىلدو. ^۹ اوغوللارى ائسحاق و ائسماعىئەن اونو مەرمىنچىن موقابىلەندە اولان ماكپلا ماغاراسىندا، خىتلە زوڭىر اوغلۇ عفرۇنون زەمىنەندە باسىرىدىلار. ^{۱۰} او زەمىنلى ائبراهىم خىتلە لەردىن ساتىن آلمىشدى. ائبراهىم و آروادى سارا اورادا باسىرىلىدە. ^{۱۱} تارى ائبراهىمەن اولومونىن سونرا اوغلۇ ائسحاق بىرگەن وردى. ائسحاق بىر لەخايى روئىيە ياشىن ياشاييردى.

ائسماعىئەن نىڭلى

^{۱۲} بودور ائبراهىم اوغلۇ ائسماعىئەن نىڭلى تارئىچەسى كى، ساراينىن كىنلى مىتصىرىلى هاجىر اونو ائبراهىمە دوغىلدو. ^{۱۳} دوغولما سىپراسينا گۈرە ائسماعىئەن اوغوللارىنىن آدلارى بىلەدئ: ائسماعىئەن ائلک اوغلۇ نوايىت، قىدار، آدىيەل، مئىسام، ^{۱۴} مېشىم، دوما، ماسا، ^{۱۵} تىخىدە، تىما، يەطور، نافىش و قىدما؛ ^{۱۶} ائسماعىئەن اوغوللارى بىنلاردىر، كىنلىرى و اوبالارى ائلە بىرلىكىدە اونلارىنىن آدلارى بىلەدئ. اونلار اۆز قېتىلەرىنىش اون اىكى باشچىسى ائدئر. ^{۱۷} ائسماعىئەن يوز اوتۇز يىدى ائل ئۆمۈر سوردو. او، ئۆمۈرنو باشا چاتىردى و اۋلۇب آجدادلارينا قوشىلدو. ^{۱۸} ائسماعىئەن نىڭلىرى خۇئىلادان شۇرا قدر اولان اراضىدە ساكىن اولدولار كى، آشۇرا گەدرىك مىتصىرىن شرق سەمتىنەدئ. او بىتون قارداشلارىنىن موقابىلەندە ساكىن اولدو.

يعقوب و عىنسۇ

^{۱۹} ائبراهىمەن اوغلۇ ائسحاقىن نىڭلى تارئىچەسى بىلەدئ: ائبراهىمەن ائسحاق

۲۵:۲۵ عىنسۇ – عېبرانى دىلىنىدە يىعنى «توكلۇ»

۲۶:۲۵ يعقوب – عېبرانى دىلىنىدە اىكى معناسى وار: «توبىق تۇتان»، «آلداغان».

فتلشسطلى لرئن پادشاهى آبىمەلک پنجرەدى باخىب گۈردو كى، ائسحاق آروادى رېقانى عزىزىلەيىر.^۹ آبىمەلک ائسحاقى چاغىرىپ ددى: «باخ، يېقىن او سىنن آروادىندىر! بىس نئيە دەئن كى، ”او مىئم باجىمىدىر؟“ ائسحاق اونا ددى: «چونكى دوشۇندوم اوندان اۇتىرى مومكىندور جانىمىي آلدەن ورئم.^{۱۰} آبىمەلک ددى: «بو نە ائشىدئر باشىمىزىا گىتىردىن؟ خالقدان بىرى راحاتجا سىنن آروادىنلا ياتا بىتلەرى و بله‌جه باشىمىزى خاطا ياسلا بىتلەنىن.^{۱۱} سونرا آبىمەلک بوتون خالقا امر ورئب ددى: «اونا و اونون آروادىنا توخونان هر كىس قطعن اۇلۇمە ورئەجك.^{۱۲}

۱۲ ائسحاق او تورپاقدا توخوم أكدى و او ائل يوز قات مەحصول آلدى. بله‌جه رب اونا بركت وردى. ^{۱۳} ائسحاق بؤيوك آدام اولدو. گەت-گەدە وارى آرتىدى إله كى، چوخ وارلى بىر آدام اولدو. ^{۱۴} اونون چوخلۇ سورولر، رەملەر و خىدەتچىلىرى اوللۇغۇنا گۈرە، فتلشسطلى لر اونا پاخىلىق ادئردىلر. ^{۱۵} فتلشسطلى لر آتاسى ائبراهىمئىن گۈنلەرنىدە آتاسىينىن قوللارىين قازىديغى بوتون قويولارى قاپايىب، تورپاقلار دوللۇرمۇشدولار. ^{۱۶} آبىمەلک ائسحاقدا ددى: «يانيمىزىدان گەت، چونكى بىزدەن چوخ گوجلو اولوبىسان». ^{۱۷} ائسحاق اورادان گەئىب گىرار درەستىدە چادىر قوردو و اورادا ساکىن اولدو.

۱۸ ائسحاق آتاسى ائبراهىمئىن گۈنلەرنىدە قازىيلىميس سو قويولارىنى گئنە قازادى، چونكى فتلشسطلى لر ائبراهىمئىن اۇلۇمونىند سونرا اونلارى قاپامىشدىلار. او، آتاسىينىن قويدوغو همن آدلارى اونلارا وردى. ^{۱۹} آماً او زامان كى، ائسحاقىن قوللارى درەدە تورپاڭى قازاندا بىر ائچمەلى سو قويوسو تاپدىلار، ^{۲۰} گىرار چوبانلارى «سو بىئىتمەئىر» دېش، ائسحاقىن چوبانلارى ائله موباختىه اتدىلر.

إِدُومْ * آَدَى وَرَئَلَدِى. ^{٣١} يَعْقُوبُ دَدِى: «أَوْلَاجَهُ»، إِنْكَلَىكَ اُوْغُوللوقْ حَاقِينِي مَنَهُ سَاتِ». ^{٣٢} عَنْسُو دَدِى: «بَاخُ، مِنْ أَوْلُومْ حَالِيَنْدِيَامُ، إِنْكَلَىكَ اُوْغُوللوقْ حَاقِى حَقَّى نَيْمَهُ لَازِيمِدِيرِ؟» ^{٣٣} يَعْقُوبُ دَدِى: «أَوْلَاجَهُ مَنَهُ آَنَدْ آَئِچَ». عَنْسُو اُونَا آَنَدْ اِئْچَدِى وَ إِنْكَلَىكَ اُوْغُوللوقْ حَاقِينِي يَعْقُوبُ سَاتِدِى. ^{٣٤} يَعْقُوبُ عَنْسُوا چَوْرَكُ وَ مَرْجِى شُورِيَّاسِى وَرَدِى. عَنْسُو يَئَبْ اِئْجَدِى وَ سُونْرَا قَالْخِيَبْ گَتَدِى. بَلْهَجَهُ عَنْسُو اِنْكَلَىكَ اُوْغُوللوقْ حَاقِينِنَا حَقَارَتْ اَنَدِى.

ائسحاق و آبىمەلک

۲۶

اِئْبَرَاهِيمَئِىنْ يَاشَادِيغِي گُونلِرَدَه اوْلَانْ آَجْلِيَقَدَانْ سَاوايِي، اُولَكَمَدَه دَاهَا بَثْ آَجْلِيقْ اُولَدُو. بُونَا گُورَهُ ائسحاق گِرَارَا، فتلشسطلى لرئن پادشاهى آبىمەلکىن يانىنىن گَتَدِى. ^٢ رب اونا گۈرۈنۈپ ددى: «مَنْصُرَه گَتَمَه؛ سَنَه دَيَهِ حَيَّيَمْ اُولَكَهَدَ سَاكَنَنْ اُولَى بو تورپاقدا قال. من سَنَلَنَه اولاجاخام و سَنَه بَرَكَتْ وَرَئِبْ بُوتون بو اُولَكَلَرِى سَنَه و سَنَنْ سَنَلَنَه وَرَهِ جِيمْ؛ اَتَانْ ائْبَرَاهِيمَئِىنْ اِئْجَدِيَتِىمْ آَنَدِى يَرَئَنَه يَتَشَرَّهِ جِيمْ. ^٣ سَنَلَنَى گُؤيَيَدَه كَى اوللۇزَلَر قَدَرْ چو خالدا جاغام و بُوتون بو اُولَكَلَرِى سَنَنْ سَنَلَنَه وَرَهِ جِيمْ. پِرْ اوزونون بُوتون مَنْلَتَلَرِى سَنَنْ سَنَلَنَه وَسَيْطَه سَى ائَلَه بَرَكَتْ الاجاقلار. ^٤ چونكى ائْبَرَاهِيمَئِىنْ مَنَدَنْ ائَطَاعَتْ اَدَى فَرْمَانلارِيما، اَمْرِلَئِمَه، قَايدَالَار و قانۇنلارِيما عمل اتدى. ^٥

٦ بَلْهَجَهُ ائسحاق گِرَارَا قالدى. ^٧ اورانىن ساكنلىرى ائسحاقىن آروادى بارەدە سوروشاندا، ائسحاق ددى: «او مىئم باجىمىدىر.» چونكى قورخوردو دىئىن: «او مىئم آروادىمدىر.» و دوشۇنوردو كى، «رېبىقادان اۇزىرى بو بىرئن آدامالارى منى اُولدۇرلار، چونكى او كۆزىلەئر.» ^٨ ائسحاق اورادا او زون مودىت قالدى. بىر گون

یولا سالدیق. ائندی سن رئن برکت وردئی آدامسان». ^{۳۰} ائسحاق اونلارا خسیافت وردی و اونلار پیئب ائچدئلر. ^{۳۱} سحر تردن قالخیب، بېرىئرئنه آند ائچدئلر. ائسحاق اونلاری یولا سالدی و اونلار صاغ سالامات اونون یانیندان گىتدئلر. ^{۳۲} او گون ائسحاقین قوللارى گىدئلر و قازیديقلارى قويو بارهده اونا خبر ورتب ددئلر: «سو تاپدیق». ^{۳۳} ائسحاق بو قويونون آدینى شىبا^{*} قويدو، بونا گۇرەدە شەھرئن آدى بو گونه قدر بېرىشىبادير. *

عئسونون آروادلارى

^{۳۴} عئسو قيرخ ياشيندا اولاندا خىتلەن بىئەرئىش قىزى يودىتى و خىتلەن إلونون قىزى باسمىتى آرواد آلدى. ^{۳۵} اونلار ائسحاق و رېقايا اورك آجىسى گىتىدئلر.

ائسحاقين يعقوبا برکت ورمەسى

۲۷ ائسحاق قوجالمىشدى و گۈزلىرى او قدر ضئۇف ائندى كى، آرتىق گۇرە بىلمىئىدى. بېۋىك اوغلو عئسو يو يانينا چاغىريپ ددى: «اوغلۇم». عئسو اونا ددى: «بۇيورۇن». ^۲ ائسحاق ددى: «باخ، من آرتىق قوجالمىشام، نە زامان اۋلەجىئىمى بىلمىئىم». ^۳ ائندى سىلاحىنى، يعنى اوخدانىنى و كامانىنى گۇئىور، چۈلە گەت و مىئم اوچون حيوان شىئكار ات. ^۴ سونرا دا منه خوشلاندىغىم لىذتلى يىمەيىنى حاضىرلا و منه گەڭىر كى، يېئم و اۇلمەمئىشدن قاباق سەنە برکت ورئم».

^۵ ائسحاق اوغلو عئسو ائله دانىشارگان رېقايا اشىدئىدى. عئسو چۈلە گەڭىدى كى،

بونا گۇرەدە ائسحاق قويونون آدینى عىقىق^{*} قويido، چونكى اونون اوستونىدە موباختە ئاتمىشدىلر. ^{۲۱} اونلار آىرى بېر قويو قازىدilar. ائسحاق اونون اوستونىدە دە داعوالاشدىلار. ائسحاق اورادان كۈچوب، آىرى بېر قويو قازىدى. لاكن اونون اوستونىدە موباختە ئاتمىشدىلر، بونا گۇرەدە ائسحاق اونون آدینى سىتنا^{*} قويido. ^{۲۲} ائسحاق اورادان كۈچوب، آىرى بېر قويو قازىدى. لاكن اونون اوستونىدە دە ئاتمىشدىلر، بونا گۇرەدە ائسحاق اونون آدینى رخوبوت^{*} قويوب ددى: «نهايت رب بېزە گىنلىشك وردى و بېز بۇ تورپاقدا ثەمرەلى اولا جاغايق». *

^{۲۳} ائسحاق اورادان بېرىشىبایا گەڭىدى. ^{۲۴} او گەجە رب اونا گۇرۇنوب ددى: «من آتان ائبراھىمئن تارىسى يام. قورخما، چونكى من سىتلەنەيم. قولوم ائبراھىمئن خاطىرى اوچون سەنە برکت ورەجىم و نىسلەنى چوخالادا جاغام». ^{۲۵} ائسحاق اورادا بېر قوربانگاه دۆزلىتدى و رېبە سىتايشىش اتدى. او اورادا چادىر قوردو. ائسحاقين قوللارى اورادا بېر قويو قازىدilalar.

^{۲۶} بۇ آرادا آبىشىلەك مصلحتچىسى أخۇزات و قوشۇن باشچىسى فىكوللا بېرىشكەدە گۈرادان ائسحاقين يانىنا گىلدى. ^{۲۷} ائسحاق اونلارا ددى: «نە اوچون يانىما گللىبىسىنىز؟ سىزنىن كى مندن آجيغىنiz گلئر و منى يانىنiz دان قوووپسۇنۇز». ^{۲۸} اونلار ددئلر: «بېز آيدىنجا گۈرۈرۈك كى، رب، سىتلەنە اوللوب. اونون اوچون دە دەئك كى، قوى ائندى آرامىزدا، بلى، سىتلەنە بېزئم آرامىزدا بېر آند اولسىن و قوى سىتلەنە بېر عەهد باغلاياق ^{۲۹} كى، سەن بېزە هەچ پىسلەنگ اتەمەسەن، نجه كى، بېز سەن توخونمادىق و ياخشىلىقىدان ساوايى هەچ بېر شى سەنە ئاتمەدئك و سەننى صاغ سالامات

۲۰:۲۶ عىقىق – عېبرانى دىلتىنە «موباختە»

۲۱:۲۶ سىتنا يعنى دوشمنلىك

۲۲:۲۶ رخوبوت – عېبرانى دىلتىنە «گىنلىشك»

۲۳:۲۶ شىبا – عېبرانى دىلتىنە «آند»

۲۴:۲۶ بېرىشىبا – يعنى «آند قويوسو» و يا «بىدئىشن قويوسو»

حیوان شئکار ادئب اوه گتیرسین. ^۶ رئقا اوغلو يعقوبا بله ددي: «باخ، من اشتندئم کي، آتان قارداشين عئسويا بول سؤزلىرى ددى: ^۷ مئم اچقون شئکار آتى گتىر، منه لذتلى يمك حاضيرلا كى، پىش و اولومومن قاباق رېش حوضوروندا سنه بركت ورئم. ^۸ اوغلوم، ائندي سنه امر اده جىئەن سۈزۈرە قولاڭ آس: ^۹ بول ساعات سورويه گەۋىپ، اورادان منه ئىكى ياخشى كېچى بالاسى گتىر. اونلاردان آتانيين خوشلادىغى كىمى لذتلى يمك حاضيرلا ياجام. ^{۱۰} سن ده اونو آتانا گتىرسىن كى، پىشىن و اۇلۇموندن قاباق سنه بركت ورسىن». ^{۱۱} يعقوب آناسى رېقايا ددى: «باخ، قارداشيم عئسو توكلۇ بىر آدامدیر، لاكىن من توکسوزم. ^{۱۲} بىزدىن آتام منه آتنى سورىت و او زامان اونون گۆزۈنده آلداتان اولارام، اوندا اوستومه بركت يوخ، لعنت گتىرەرم». ^{۱۳}

آناسى اونا ددى: «سنه او لۇنجاق لعنت منه گلسىن، اوغلوم. آنچاق سۈزۈمە قولاڭ آس: گت، اونلارى منه گتىر. ^{۱۴} يعقوب گەۋىپ كېچى بالالارىنى گۈئۈردو و آناسينا گتىردى، آناسى دا اونون آتاسىينىن خوشلادىغى كىمى لذتلى يمك حاضيرلادى. ^{۱۵} رېقا بۇيوك اوغلۇ عئسونون اودە ساخالادىغى لاب گۈزۈل بالتارىينى گۈئۈرۈپ، كىچىك اوغلۇ يعقوبا گىئىتىرىدى. ^{۱۶} اونون آللرئەن و بويۇنۇن توکسوز يېئەن كېچى بالالارىينى دېرىشىنى باغلادى. ^{۱۷} سونرا حاضيرلادىغى لذتلى يمك و چۈرەبى اوغلۇ يعقوبىن آئىنە وردى.

يعقوب آتاسىينىن يانينا گلېش ددى: «آتام»، آناسى ددى: «بورادايم. سىن كىمسىن، اوغلوم؟» ^{۱۹} يعقوب آتاسىينا ددى: «سېش اىلک اوغلۇن عئسويام. دەئىش كىمى اتدىم. قالخ اوتوور و گتىردىئىم شئکار آتىشىن ې كى، منه بركت ورەسەن». ^{۲۰} ائسحاق اوغلۇ ددى: «نجه اولدو كى، بله تى شئکار تاپدىن، اوغلوم؟» او ددى: «سېشىن تارىين رب منه

اوغرور وردى. ^{۲۱} ائسحاق يعقوبا ددى: «ياخىن گل كى، سنه آل سورتوم، اوغلوم بىلئىم كى، آيا دوغرودان اوغلوم عئسوسان يا يوخ؟» ^{۲۲} يعقوب آتاسى ائسحاقا ياخىنلاشدى. ائسحاق آتنى اونا سورتوب ددى: «سەس يعقوبىن سىسى دىر، لاکىن آللر عئسونون آللرئىدئىر.» ^{۲۳} ائسحاق اونو تانيمادى، چونكى اونون آللرى قارداشى عئسونون آللرى كىمى توكلۇ ائدى. ائسحاق يعقوبا بركت وردى. ^{۲۴} او سورووشدو: «آيا دوغرودان سن اوغلوم عئسوسان؟» يعقوب ددى: «بلى». ^{۲۵} ائسحاق ددى: «اوغلوم، گتىردىئىن شئکار آتنى قاباغىما قوى، يېئم، سونرا دا سنه بركت ورەرم.» يعقوب يەمەنى اونون قاباغىنا قويىدۇ و او يىدى. يعقوب اونا شراب گتىردى و او ائچىدى. ^{۲۶} آتاسى ائسحاق يعقوبا ددى: «ائندى ياخىنلاش و منى اوپ، اوغلوم.» ^{۲۷} او ياخىنلاشىپ آتاسىنى اوپىدۇ. ائسحاق اونون پالتارىينىن ئىپسەنى حىش اتدى و اونا بركت ورئب ددى:

«باخ اوغلۇمون ئىپسى،

رېئىن بركت وردىئى چۈلۈن ئىپسى كىمىتىرى. ^{۲۸} تارى سنه گۈپۈرئىن شەھىنى، تورپاغىن شەرەستىنى، بول بوغدا و چوخلۇ تزه شراب ورسىن. ^{۲۹} خالقلار سنه قوللۇق اتسىنلىر، مئلتلىر سنه باش آيسىنلىر.

اۆز قارداشلارينا آغا اولاسان، آنانين اوغلوللارى سنه باش آيسىنلىر. سنه لعنت ادنلىر لعنت گلسىن، سنه بركت ورنلىر بركت آلسىنلار.»

ائسحاقين عئسويما بركت ورمەسى

^{۳۰} ائسحاق يعقوبا بركت ورئب قورتاڭاندان سونرا، يعقوب آتاسى ائسحاقين يانىنidan چىخار-چىخماز قارداشى عئسو شئکاردان قايتىدى. ^{۳۱} عئسۇ دا لذتلى يمك حاضيرلا يېب

قارداشیم یعقوبو اولدوره‌رم». ^{۴۲} بُویوک اوغلو عئسونون دئنیی سۆزلر رئبانین قولاگینا چاتدى. بونا گۈرە ده خېر گۈندىرېب كىچىك اوغلو یعقوبو چاغىرىدى و اونا ددى: «باخ قارداشىن عئسو سنى اولدورمك قىسىدى ائله اۇزونه تىلى ورئ». ^{۴۳} اوغلوم، ائنلى سۆزىمە قولاق آس: قالخىب خارانى، قارداشىم لابانىن يانىنا قاج. ^{۴۴} قارداشىنин حىرسى سوپييانا قدر، بىر مۇدەت لابانىن يانىدا قال، ^{۴۵} او زاماناجاق كى، قارداشىنин سىنه اولان قضىسى سۇنسۇن و اونا اتدىئىنى يادىيدان چىخارتسىن. اوندا من خېر گۈندىرېب سىنى اورادان چاغىرارام. نه اوچون بىر گوندە ئىكتىشىدن دە محروم اولوم؟ ^{۴۶} سونرا رېقا ائسحاق ددى: «ختىلى قىزلارىن ئىنلىن حياتىمدان بىرئم. اگر یعقوب دا بلەجه بو اۈلکەنن قىزلارىيندان، اۇزونه خىتللى آرواد آلسا، حياتىم داها نىءە يارا ياجق؟»

ائسحاقين یعقوبو لابانىن يانىنا گۈندىرمەسى
۲۸ ائسحاق یعقوبو چاغىرىپ اونا
بركىت وردى و اونا امر اتدى: «گىنغان قىزلارىيندان آرواد آلما. ^۲ قالخىب پىدان آراما، بؤيوو آتان بىتۈعلەن ئوئىنە كەت. اورادان دايىن لابانىن قىزلارىيندان اۇزونه آرواد آل. ^۳ قادىرى موطقى تارى سىنه بركىت ورئىن، سىنى شىمرەلى ادېب نىسلەنى چوخالىتىسىن، إلە كى، سىندىن چوخلۇ خالقلار تۈرەسەن؛ ^۴ ابراهىمئىن بىركىتىنى سىنه و سىنلە بىرلەكىدە نىسلەن ورئىن كى، تارىينىن ابراهىمە وردىنى تورپاگى، قرئىب كىمى ياشادىغىن تورپاگى، مئراث اولاراق لاسان». ^۵ ائسحاق یعقوبو يولا سالدى. او، پىدان آراما، لابانىن يانىنا گىتدى. لابان یعقوبلا عئسونون آناسى رېيقانىن قارداشى و آراملى بىتۈعل اوغلو ائدى.

^۶ عئسو گۈردو كى، ائسحاق یعقوبا بركىت وردى و اۇزونه آرواد آلماق اوچون اونو

آتاسينا گىتىردى و اونا ددى: «آتام قالخىب، اوغلوونون گىتىردىئى شىكار آتىندىن يىشىن و منه بىرकت ورستىن». ^{۳۲} آتاسى ائسحاق اوندان سوروشدو: «سىن كىمسىن؟» او جاواب وردى: «من ئىلك اوغلۇن عئسويا». ^{۳۳} ائسحاقين جانىنا چوخ تىئرەمە دوشىدو و ددى: «بس اوندا حيوان شىكار ادېب منه گىتىن كىم ئىلدى كى، سىن گىلمە مىشىن قاباق هر شىدين يىدئم و اونا بىرکت وردىم؟ آرتىق بىرکت اونونكى اولا ياجق». ^{۳۴} عئسو اتاسىنин سۆزلىئى اشىندىن دەجىدەن و آجى سىلسە فرياد ادېب ددى: «آى آتا، منه دە بىرکت ور». ^{۳۵} ائسحاق بىرکتىنى آلدى. ^{۳۶} عئسو ددى: «اونو ناحاق دەفە دەئر كى، منى الـدـادـىـرـىـ: قاباق ئىلك اوغوللۇق حاقيمى آلدى. بىرە یعقوب چاغىزمىرلار كى؟ بونولما ئىكى بىرکىتىمى آلىب». سونرا سوروشدو: «بس منه بىرکت ساخلاما يىسىسان؟» ^{۳۷} ائسحاق عئسويا جاواب وردى: «اونو سىنه آغا اتدىم، بىتون قارداشلارىنى اونا قول اولا ياجق وردىم، بىغدا و تزه شرابلا اونو تامىش اتدىم. بىس سىنه نە ادئم، اوغلو؟» ^{۳۸} عئسو آتاسينا ددى: «مگەر سىنە آنچاق بىر بىرکت وار، آتا؟ منه دە بىرکت ور، آتا، منه دە». عئسو ھۇنكىرۇپ آغلادى.

آتاسى ائسحاق اونا بىلە جاواب وردى: (ياشادىغىن يېر، تورپاگىن شىھىتىندىن، يوخارىدا گۈبلەن شىھىتىندىن اوزاق اولا ياجق).

^{۴۰} قىلىنجىنلا ياشايىپ، قارداشىينا قوللۇق ادەجىكسىن. آماً آزاد اولماق ائستەيندە اونون يوغۇنۇ بويىندان قىرىپ آتاجاقسان».

^{۴۱} آتاسى یعقوبا بركىت وردىنىن گۈرە، عئسو قارداشىنا كىئن باغلادى. او اۇزاؤزونه ددى: «آتامىن ماتم گۇنلەرى ياخىتلاشىر. او زامان

اولارق قویدو و اوستونه زیتون یاغی تۆکدو.
او پرئن آدینى بیت ائل^{*} قویدو، آما اولجە شهرئىن آدى لوز اندى. ^{۲۰} یعقوب نذر ادئب ددى: «اگر تاري مئتمىلە اولسا، گىدائىم بى يولدا منى قوروسا، منه يمك اوچون چۈرك و گىيمك اوچون پالتار ورسە، صاغ-سالامات آتامىن اوئىنە دۇنسىم، او زامان رب منه تاري اولاجاق. ^{۲۱} سوتون كىئى قوييدوغوم بى داش دا تارىينىن اوى اولاچاق و منه ورجهىن ھر شىئن اوندا بىرئىنى آرخايىن سنه ورجهىم.»

يعقوبون پَدانَاراما گائىشى

۲۹ یعقوب يولونا داوام ورئب شرق خالقلارىينىن تورپاگىنى گىتدى.
باخىب گۈردو كى، چۈللوكىدە بىر قويو وار و اونون يانىندا اوج قويون سوروسو ياتىب، چونكى او قويودان سورولره سو ورئىدئلر. قويونون آغزىندا بېرىك بىر داش وار اندى. ^۳ بىتون سورولر اورايىا بىيغىلىرىدى. آداملار داشى قويونون آغزىنдан يووارلا يېرىدىلار، قويونلارا سو ورئب و گىته داشى بىرشه، قويونون آغزىندا قويوردولار.
يعقوب اونلاردان سوروشدو: «قارداشلاريم، هارادانسىنىز؟» اونلار دىئلر: «بىز خاراندىنیق.»
يعقوب اونلارا ددى: «آيا ناخورون نوهسى لابانى تانى يېرىسىنىز؟» اونلار دىئلر: «بلى، تانى يېرىق.» ^۶ یعقوب اونلاردان سوروشدو: «او، صاغ-سالاماتدىر؟» اونلار دىئلر: «بلى، قويونلارلا گلئر.» ^۷ یعقوب ددى: «حلە آخشاما چوخ واخت وار، سورولرئن بىيغىلما واختى دىئل. قويونلارا سو ورئن، سونرا آپارىب اوخارىن.» ^۸ اونلار دىئلر: «بوتون سورولر بىيغىلما يېنىجا داش قويونون آغزىنдан يووارلانما يېنىجا بونو ادە بىلمەرئك، آنجاق اوندا قويونلارا سو ورە بىلەرئك.»

پَدانَاراما گۈندردى؛ هم ده اونا بىرگەت ورن زامان «گىنان چىزلارىندان آرواد آلما» دىئب امر اتدى، ^۷ یعقوب دا آتا-آناسينا قولاق آسيب پَدانَاراما گىتى. ^۸ عئسو گۈردو كى، گىغان قىزلارى آتاسى ائسحاقين خوشونا گلەمئر. ^۹ عئسو ائسماعىلشن يانينا گىتى. او، ائبراهىم اوغلۇ ائسماعىلشن قىزى ماخلىتى آروادلارينىن اوستونه آرواد آلدى. ماخلىت نىيايوتون باجىسى اندى.

يعقوبون بِيتاڭلە يوخو گۈرمەسى

^{۱۰} یعقوب بېرىشىدان چىيخىب، خارانا طرف گىتى. ^{۱۱} بىر پىرە چاتىب، اورادا گىجهنى قالدى، چونكى گۈنش باتمىشى. او يىدن بىر داش گۈتۈرۈب، باشىنин آلتىنا قوييدو و اورادا ياتدى. ^{۱۲} او، يوخدوغا گۈردو كى، پرئن اوستوندە بىر نەردىوان دورمۇش و اونون باشى گۈيىلەرە چاتىب. تارىينىن مەلکلىرى اوندىان چىخىب-اپرەتىلر. ^{۱۳} رب نەردىۋانىن اوستوندە دوروب ددى: «من آتان ائبراهىم و ائسحاقين تارىسى رېم. اوستوندە ياتدىغىن تورپاڭى سنه و سىنن نىسلەنە ورجهىم. ^{۱۴} سىنن نىسلەن پېرىن توزو كىئى چوخ اولاچاق و سەن قربە، شرقە، شىئىلا و جىنۋا يابىلا جاقسان. پېر اوزونون بوتون طاييفالارى سىنن و نىسلەنەن واسنەتەسى ائله بىرگەت آلاجاق. ^{۱۵} باخ، من سىنلەيم، گىدەجىن ھەر يىرده سەن قورۇباجاغام و بو تورپاغا قايتاراجاغام. دىئىتمى ادنه قدر سەنلىكىرىنى تىك آتىمەجييم.» ^{۱۶} یعقوب يوخسوندان اويانىب ددى: «دۇغۇرۇدان دا، رب بورادا دىر. آما من دە بۇنۇ بىلمىرەت.» ^{۱۷} سۇنزا قورخوب ددى: «بۇ پىر نىجه دە قورخولۇدۇر. بۇ، تارىينىن اوئىندەن باشقۇا بىر ېرلا بىلمىز، بۇرا گۈيىلەن قاپىسى دىر.»

^{۱۸} یعقوب سحر تىزىن قالخىدى. او، باشىنин آلتىنا قوييدوغۇ داشى گۈتۈرۈب سوتون

١١ يعقوب لابانا ددى: «واختيم چاتدى؛ ائندى آروادىمى منه ور كى، اوئنون يانىنا گىدئم». ^{١٢} لابان او تورپاغىن بوتون آداملارىنى بىر يەر يېغىدى و بىر ضىيافت وردى. ^{١٣} گچە قىزى لىئەنلى گۇئىتەرۈپ يعقوبون يانىنا آپاردى. يعقوب اوئنون يانىنا گىتدى. ^{١٤} لابان اۋز كىنلى زىلپانى قىزى لىئەنلى يەردى كى، اوئنا كىنلى اولسون. ^{١٥} سحر معلوم اولدو كى، بۇ، لىئەدئەر. يعقوب لابانا ددى: «نه اوچون منىمەلە بله رفتار اتدىن؟ مگر سىنئن يانىندا راحتل اوچون خەندىتتەتىمەدئم؟ بىس منى ئەنەن آلداتدىن؟» ^{١٦} لابان ددى: «بىنئىر يەردى كىچىنكى قىزى بئۇيوكىنندن قاباق آرە ورمك اولماز. ^{١٧} بۇ هەفتەنى بىئىر، اوئنو دا سەن ورهئىك. اوئنون اوچون دە يانىمدا داها يەرى ائل خەندىتتەتىمەلەنسىن». ^{١٨} يعقوب بله دە اتدى: او هەفتەنى بىئىردى. لابان دا قىزى راحتللى اوينا وردى كى، آروادى اولسون. ^{١٩} اۋز كىنلى بىلچانى دا وردى كى، قىزى راحتللى كىنلى اولسون. ^{٢٠} يعقوب راحتللىن دە يانىنا گىردى. راحتللى لىئەدن چوخ سودى. او، لابان يانىندا داها يەرى ائل خەندىتتەتىمەت اتدى.

يعقوبون اۋوّلادلارى

٣١ رب لىئەنئن سوئەلمەدئىتنى گۇئوب، اوئنون بىطىئىنلى چىدى. لاكىن راحتل سونسوز ائدى. ^{٣٢} لىئە بويلو اولوب بىر اوغۇل دوغىدۇ و اوئنون آدىنى رىعەشىن^{*} قويىب ددى: «يەقىن رب منىم ذىل لىئىتمى گۇئىدۇ. ائندى آرئىمنى سىوهجىك». ^{٣٣} او گىنھ بويلو اولوب بىر اوغۇل دوغىدۇ و ددى: «رب سوئەلمەدئىتمى اشىئىتەب، منه بونو دا وردى.» اوئنون دا آدىنى شەمعون^{*} قويىدۇ. ^{٣٤} لىئە گىنھ بويلو اولوب بىر اوغۇل دوغىدۇ و ددى: «ائندى بو دەر آرئىم

٩ يعقوب اونلارلا دانىشارگەن راحتل آتاسىينىن قويىنلارى ائلە گىلدى، چونكى او، چوبان ائدى. ^{١٠} يعقوب دايىسى لابانين قىزى راحتللى و دايىسى لابانين قويىنلارىنى گۈرنەدە ياخىنلاشىپ، داشى قويىنون آغزىندا يووارلادى و دايىسى لابانين قويىنلارىنا سو وردى. ^{١١} يعقوب راحتللى اۋپىدۇ و ھۆنکور-ھۆنکور آغاڭلادى. ^{١٢} يعقوب راحتللى بىلدىئىرى كى، آتاسىينىن قوحوملارىندا و رېقانىن اوغلۇدور. راحتل دە قاچىپ آتاسىينا خېرى وردى.

١٣ لابان باجىسى اوغلو يعقوبون گىلدئىتىنى اشىئىندا اوئنون پېشوازىندا قاچىدى. اوئنو قوجاقلايىپ اۋپىدۇ و اۋئەن گىتىرى. يعقوب هەرىشى لابانا دانىشىدى. ^{١٤} لابان اوئنا ددى: «سن، دوغىرۇدان دا، منىم سومۇيىمدەن، منىم آتىمدىنسىن.» يعقوب اوئنون يانىندا بىر آىي قالدى.

يعقوب لىيە و راحتللى اولەنەر

١٥ لابان يعقوبا ددى: «مگر قوحوم اولدۇغۇن اوچون سەن موفىتە خەندىتتەدە جىكسىن؟ منه دە، حاقيقىن نە اولسۇن؟» ^{١٦} لابانين ئىكى قىزى وار ائدى: بئۇيوكون آدى لىئە، كىچىئىن آدى راحتل ائدى. ^{١٧} لىئەنئن گۈزلىرى ضعېئ گۈئوردو، لاكىن راحتل چوخ گۈزلى و قاماتلى ائدى. ^{١٨} يعقوب راحتللى وورولدو و ددى: «كىچىشك قىزىزىن راحتل اوچون سەن يەرى ائل خەندىتتەت ادەرم.» ^{١٩} لابان ددى: «اوئنو سەن ورمك آىرى آداما ورمكىدىن داها ياخشىدیر. يانىمدا قال.» ^{٢٠} يعقوب راحتللى گۈرە يەرى ائل خەندىتتەت ائدى. اوئنو سودىئىنى اوچون بو مۇدەت گۈزۈنە بىر نېچە كون كىمى گۈرۈندۇ.

زئلپا يعقوبا ائکننجى اوغول دوغدو.^{۱۳} لىيە ددى: «خوشبختم، چونكى آروادلار منى بختور ساياجاقلار» او، اوشاغىن آدینى آشىر قويido.

^{۱۴} ىعوبىن بوغدا بېچىنى واختى گەتىب زىمەدە محبىت اوتلارى تاپىدى او نولارى آناسى لىيە يە گەتىرىدى. راحتل لىيە يە ددى: «خاھشىش اۋەرم، اوغلۇنون محبىت اوتلارىنىدەن منه دە ور». ^{۱۵} لىيە اوغا ددى: «آرئىمىڭ ئەندىن آلدىغىن بىس دېتىل؟ ائندى دە ئائىستە يېرىسىن كى، اوغلۇمۇن محبىت اوتلارىنى آلاسان؟» راحتل ددى: «اگر إله دېر، قوى آرئىم اوغلۇنون محبىت اوتلارىنىن عوضىتىدە بو گەجه سىنتىلە ياتسىن». ^{۱۶} يعقوب أخشاش چۈلدۈن گىلنە، لىيە اوغۇن پېشوازىنا چىخىب ددى: «منىم يانىما گىش، چونكى سنى اوغلۇمۇن محبىت اوتلارى ائلە ساتىن آلمىشام». يعقوب او گەجه اووننان ياتدى. ^{۱۷} تارى لىيەنى اشتىدى او بويلو اولوب يعقوبا بېشىنجى اوغلۇنۇ دوغدو. ^{۱۸} لىيە ددى: «تارى حاقيقىمى وردى، چونكى كىنڑىمى ئارئەمە وردىم». او، اوشاغىن آدینى يېشاكار^{۱۹} قويido. ^{۲۰} لىيە گىتنە بويلو اولوب يعقوبا آلتىنچى اوغلۇنۇ دوغدو. او دە: «تارى منه ياخشى بىش ھەدىيە وردى، بو دە آرئىم منه دېر ورر، چونكى اوغا آلتى اوغول دوغدو». او، اوشاغىن آدینى زېبولون^{۲۱} قويido. ^{۲۲} تارى راحتللى يادا سالىپ اوغا دا اشتىدى و بېشىنى آچدى. ^{۲۳} او بويلو اولوب بىش اوغول دوغدو. ^{۲۴} لىيە: «تارى خجالىتىمى گۈتوردو».

منه باغانلاجاق، چونكى اوغا اوج اوغول دوغدو.» بونا گۈرە دە آدى لاوى^{۲۵} قويido. او گىئە بوييلو اولوب بىش اوغول دوغدو و ددى: «بو دەفه رىئى مەدح ادەجىم». بونا گۈرە دە اوغۇن آدینى يەھودا^{۲۶} قويido. سونرا او، بىش مۇدەت دوغىمادى.

^{۲۷} راحتل يعقوبا اوشاق دوغىمادىغىينى گۈرنەدە باجىسىنا پاچىلىق اتلىدى و يعقوبا ددى: «منە اوشاق ور، يوخسا اۋلەرم». ^{۲۸} يعقوبون راحتلە قضبىي آلوولاندى و ددى: «مېگر من سىن بىتىن ئىمەن ئەمەن تارىيام؟» ^{۲۹} راحتل ددى: «باخ، بو كىنڑىم بىلەجا! اوغۇنلا ياخىنلىق ات كى، دېئلرئەمەن اوستۇنە بىش اوشاق دوغىسون و اوندان بىش عايىلەم اولسون». ^{۳۰} راحتل كىنڑى بىلەجانى اوغا وردى كى، آروادى اولسون و يعقوب اوغۇن يانىما گىڭىدى. ^{۳۱} بىنجا بوييلو اولوب يعقوب باش اوغول دوغدو. ^{۳۲} راحتل ددى: «تارى منى حاقلىي چىخارتىدى و سىئىمى اشىتىتىب منه بىش اوغول وردى». بونا گۈرە دە اوغۇن آدینى دان^{۳۳} قويido. ^{۳۴} راحتللىن كىنڑى بىلەجا گىنە بوييلو اولوب يعقوبا ائکننجى اوغول دوغدو. ^{۳۵} راحتل ددى: «باچىملا گۈچلۈ مۇبارئە يە گېرئىشىب اوغا قالىش گىلدىم». او، اوشاغىن آدینى نېتالى^{۳۶} قويido.

^{۳۷} لىيە داها دوغىمادىغىينى گۈرنەدە، كىنڑى زئلپانى گۈتوروب يعقوب وردى كى، آروادى اولسون. ^{۳۸} لىيە نىش كىنڑى زئلپا يعقوب باش اوغول دوغدو. ^{۳۹} لىيە «اوغۇر قازاندىم» دېش اوغۇن آدینى جاد^{۴۰} قويido. ^{۴۱} لىيە نىش كىنڑى

۳۴:۲۹ لاوى – عېبرانى دىئلىنە «باغلانما».

۳۵:۲۹ يەھودا – عېبرانى دىئلىنە «مەدح».

۳۶:۳۰ دان – عېبرانى دىئلىنە «حاقلىي چىخارتىدى»

۳۷:۳۰ نېتالى آدینى سىسى «داعوا» سۆزۈنون سىشىنە چۈخ اوخشايىر.

۳۸:۳۰ جاد – عېبرانى دىئلىنە «اوغۇر».

۳۹:۳۰ يېشاكار – عېبرانى دىئلىنە «حاق ورنلىسىن».

۴۰:۳۰ ۴۱:۳۰ زېبولون – عېبرانى دىئلىنە «دېر».

حاللى و زولاقلى دئشى كېچتلىرى، آغ كېچتلىرى و بوتون قارا قوزولارى آييرىپ اوغوللارينىن اىختىيارينا وردى. سونرا اۇزۇ يعقوبىدان اوچ گونلوك يول قدر اوزاقلاشدى. آما يعقوب لابانىن قالان سوروسونو اوتابىرىدى.

يعقوب سپىدار، بادام و چىنار آغاچىندان تزه چوبوقلاقلار گۆتۈردو و چوبوقلاقلارين قابىغىنى سوپىوب اونلارى او قدر آچدى كى، آغ رىنگلى اىچى اوزه چىخسىن. سونرا سو اىچمەك اوجچون گىلدەتكىرى تىكىنلەر، حيوانلارين قاباغىنا قويىدۇ. اونلار گڭىز سو اىچىنده جوفتاشىردىلر. بله جە حيوانلار چوبوقلاقلارين قاباغىندا جوفتاشىردىلر و سورولورده آلاتېزك، حاللى و زولاقلى حيوانلار دوغولوردو. يعقوب قوزولارى آييرىدى و سوروسون اوزۇنۇ لابانىن سوروسوندە اولان بوتون آلاتېزك و قارا حيوانلارا طرف توتوردو. او اۇز سوروسونو آيرىجا قويىدۇ و اونلارى لابانىن سوروسونه قاتىمادى. هر دە سورونون قوقوتلى حيوانلارى جوفتاشىنده يعقوب تىكىنلەر، سورونون گۈزلىرى قاباغىنا چوبوقلاقلار قويىردو كى، چوبوقلاقلار آراسىندا جوفتاشىنلر. لەكىن حيوانلار ضعىف اولاندا اونلارى قويىمازدى. بله جە ضعىف حيوانلار لابانىن، قوقوتلى حيوانلار دا يعقوبۇن اولدو. يعقوب چوخ وارلاندى: اونون چوخلۇ سوروسو، كىنلى، قولۇ، دوهسى و اىشىھىي اولدو.

يعقوبون لاباندان قاچىمىسى

٣١ يعقوب اشتىدى كى، لابانىن اوغوللارى بو سۈزلىرى دىئرلىر: «يعقوب آتامىزىن مالىك اولدوغۇ هر شىھى صاحب اولدو، بوتون بو وار-دؤولتى

او «رب منه بتر اوغول دا آرتىرسىن» دىئب اوشاغىن آدىنى يوسئف^{*} قوييدو.

يعقوبون سورولره صاحب اولماسى

٢٥ راھىتل يوسئفى دوغاندان سونرا، يعقوب لابان ددى: «منى گۈندەر، اۇز اۋئىمە و اۇلکەمە گادىم. آروادلارىمي و اوشاقلارىمي دا كى، اونلارين عوضىنە سەن خىدەت اتمىشم، ور گەدىم. چونكى سەن نىجە خىدەت اتدىئىمى بىتلەرسىن». ٢٦ لابان اونا ددى: «اگر اىندى سەن ئۆزۈنە لوطىف تايپىشام، يانىمدا قال، چونكى فالدان آتلادىم كى، سەن گۈرە رب منه بىركت ورئىب». ٢٧ سونرا ددى: «حاقىنى منه تعىئەت، ورئىم». ٢٩ يعقوب اونا ددى: «بىتلەرسىن كى، سەن نىجە خىدەت اتمىشم و مئنمەلە اولان سورولرىنى نىجە ساخلامىشام. ٣٠ چونكى من گىلمەمەشىن قاباق سەن ئۆز ئايىلمۇ اوجچون نە واخت چالىشاجاڭام؟» ٣١ لابان ددى: «سەن نە ورئىم؟» يعقوب ددى: «منە ھېچ نە ورمە. اگر آنجاق بو بىر شىبي منه ادەسىن، گىئەن سەن سورونو قوروپىوب اونا باخارام: ٣٢ قويى سەن بوتون سورولرىنىش اىچىنندىن كېچىب، قويونلار آراسىندان هر خاللى، زولاقلى قويونو و قارا قوزونو، كېچتلىرىدا اولان حاقىقىم دا بىرلەنەن. ٣٣ سونرا قاباغىندا اولان حاقىقىم اوچون گىلدەتكەدە دوزلىيوم منىم بارەمدە شەhadت ورەجك، قوى كېچتلىرىن خاللى و زولاقلى اولمايانى، قوزولاردان دا قارا اولمايانى اوغۇرلۇنىمىش سايىلىسىن». ٣٤ لابان ددى: «ياخشى، قوى دەئىنئ كىئى اولسون». ٣٥ آما او بۇ گۈن آلاتېزك و زولاقلى ارگك كېچتلىرى، بوتون

آتامیزدان آلدیغی بوتون او وار-دؤولت، بئزئم و او شاقالاریمیزیندیر. ائندى سىن ده تارىينى ددىئى شىلرئۇن ھامىسىنا عمل ات.»^{۱۷} اوندا يعقوب قالخىپ اوشاقلار و آروادلارىنى دوهلهرى مىندىئىدى. ^{۱۸} بوتون سوروسونو، قازاندیغى بوتون وار-دؤولتىنى، پەدان آرامدا الله گىتىرىدىي اۋۇز سوروسونو سورودو كى، كىغان تورپاگىنا، آتاسىي ائسحاققىن يانينا گىتىشنىن.^{۱۹} لابان قويونلارىنى قىرخىماغا گىددە، راحتل آتاسىينىن او بوتلرئىنى اوغورلادى. ^{۲۰} يعقوب فاچىدىغىنى بىتلەرەمەمكەل آراملى لابانى آلداتدى. ^{۲۱} بله جە مالنک اولدوغو ھەشىي گۇئىتۈرۈپ قاچىدى. او، فرات چايىنى كېشىپ، گىللەعادىن داغلىق بۈلگەسەئىنە طرف گىتىدى.

لابانين يعقوبو تعقىب اتىھەسى

^{۲۲} يعقوبون قاچىدىغى لابانا اوچونجو گون بىتلەرەلەدەي. ^{۲۳} او، قوحوملارىنى اۋزو ائله گۇئىتۈرۈپ، يىدى گون اونو تعقىب اتىدى و گىللەعادىن داغلىق بۈلگەسەئىنە يعقوبا چاتدى. ^{۲۴} تارى گىجه يوخسوندا آراملى لابانا گۇئۇنوب ددى: «اۋۇزونو گۆزلە، يعقوبا نە ياخشى، نە ده پېش سۆز دە». ^{۲۵}

لابان يعقوبا چاتدى. يعقوب داغلىق بۈلگەسەئىنە چادىر قورموشدو. لابان قوحوملارى ائله بىرلىككەدە گىللەعاد داغىندا چادىر قوردو. ^{۲۶} لابان يعقوبا ددى: «ئىئىي بله اتىئىن؟ ئىئىي منى آلداتىن و قىزلارىمى مۇحارىئە استىرلى كىمى آپاردىن؟ ^{۲۷} نە اوچون گىتىلەجە قاچىب منى آلداتىن؟ منه بونو بىتلەرەمەدئىن كى، سىنى سۈئىنجلە، ماھىنى اوخوماقلا، دف و طنبور چالماقا لا يولا سالىم. ^{۲۸} قويىمادىن كى، نوھەرلەمەلە قىزلارىمى اۋۇپۇم؛ آغىلىسىز جاسىينا رفتار ادېسىن. ^{۲۹} سىزە پېشلىك ادە بىتلەرەم، لاكىن آتامىزىن تارىيسى دوئن گىجه منه بله ددى: «اۋۇزونو گۆزلە، يعقوبا

لابانين اوغا اولان رفتارىنى گۈرۈدۇ، باخ، او دا يعقوبلا اولكى كىمى رفتار اتىمەدى. ^{۳۰} رب يعقوبا ددى: «آتالارىينىن اولكەسەئىن، اۋۇز قوحوملارىين يانينا قايدىت. من سىنتلە اولا جاڭام». ^{۳۱} يعقوب خېر گۈنۈرەپ راحتلى و ئىئىنەن چۈلە، سوروسونو اوتاردىغى يىره چاغىرىدى. ^{۳۲} يعقوب اونلارا ددى: «من آتامىزىن رفتارىنى گۈرۈزم کى، مىئمەل اولكى كىمى رفتار اتىمەر. لاكىن آتامىن تارىيسى مىئمەلەدەر. ^{۳۳} سىز بىتلەرسىئىنە كى، بوتون وار گۈچۈملە آتامىزا خىنەت اتىمەش. ^{۳۴} آتامىز منى آلداتدى و حاقيمى اون دە دېشىدەردى، آما تارى اونو قويىمادى كى، منه پېشىك اتىشىن. ^{۳۵} او، «خاللىق حيوانلار سىنەن حائىن اولا جاڭ» دئىيىنە، بوتون سوراۋەد خاللىق حيوانلار دوغولىدۇ. «آلبىزك حيوانلار سىنەن حائىن اولا جاڭ» دئىيىنە دە، بوتون سوراۋەد آلبىزك حيوانلار دوغولىدۇ. ^{۳۶} بله جە تارى آتامىزىن سوروسونو آلىب منه وردى. ^{۳۷} سورونون جوتاشىدىئى واخت، يوتۇدا گۆزلەئىم آچىپ گۈرۈدم کى، جوتائىن إركى كېچتىر آلبىزك، خاللىق و لىكەلى دەر. ^{۳۸} يوخودا تارىينىن مەلەبى منه ددى: «يعقوب!» جاواب وردىم: «من بورادا يام!» ^{۳۹} او ددى: «ائندى باخ! گۆزلەئىنە قالدىرىپ گۈر کى، جوتائىن بوتون ارگى كېچتىر آلبىزك، خاللىق و لىكەلى دەر، چونكى لابانى سەنە اتىئىي ھەشىي گۈرۈدم. ^{۴۰} من بېتائىلەن تارىيسى يام؛ اوزادا كى بىر سوتون مسح اتىئى و منه نذر اتىئى. ائندى قالخ و بو تورپاقدان گت و دوغولىدۇغۇن اولكە يە قايدىت.» ^{۴۱}

^{۴۲} راحتل و ئىئىي اونا جاواب وردىلە: «مگر آتامىزىن مولكۈنەدە بىر پايمىز يَا مئراشىمىز وار؟ ^{۴۳} مگر او بىزى اۋۇزگە حساب اتىمەر؟ آخى او بىزى ساتىب، بىزئىم اوچون ورئىلمىش پولو دا خىرجلەدى. ^{۴۴} بونا گۈرە ده تارىينىن

گتئرمىزدئم، ضرئىنى اۋزوم چىڭردىم. ائستر گوندوز، ائستر گىچه اوغۇرلۇنان ھەر حيوانى مىندىن طلب اىرىدىن.^{٤٠} گوندۇزون ائستىسى، گىچەنەن سوپىوغۇ منى الىدى سالاردى، يوخوم گۈزۈمدەن تۆكۈلدۈردى.^{٤١} بۇ ائىشمى ائىل سىنن اۋىئىنە قالمىشىدىم؛ ائكى قىزىن اۋچۇن اون دۈرددە اىل و سورۇن اۋچۇن آلتى اىل سە خەندىتتى اتدىم. آما سىن اون دەھ حاقيّىمى دېشىلدىدەن.^{٤٢} اگر آتامىن و اثىراھىمەن تارىسى، ائسحاقىن سەتتايىش اتدىيى تارى مىنھىلە اولماسايدى، ائندى يقىن منى آلى بوش يولا سالاردىن. تارى عذابىيى و آشىنى زەختىنى گۈردو، دوئن گىچە سىنى توئىخ اتدى.^{٤٣} لابان يعقوبا بله جاواب وردى: «قىزىلار منىم قىزلازىم، اوشاقلار منىم اوشاقلارىم، سورولىر منىم سورولرئ و سىنن گۈردوپۇن ھەرىشى مىنەمەن. بۇ گون قىزلازىما و يا اونلارين دوغۇدۇغۇ اوشاقلارا نە اده بىلەرم؟^{٤٤} ائندى گل بىرئېرئمەن؛ من و سەن عەهد ادك كى، مىنھىلە سىنن آراندا شاهىد اولىسوون».^{٤٥} يعقوب بئر داش گۈرتووب سوتون كىشمى قويىدۇ. اورادا اۋز قوحوملارينا ددى: «داش يىيغىن». اونلار داشلارى گۈرتووب بئر قالاق دوزىلتىلر و او قالاغىن يانىندا يىك يىدئلر.^{٤٦} لابان اونون آدینى يېڭىساحەدۇتا^{*} قويىدۇ، لاکىن يعقوب اونون آدینى قىلەد^{*} قويىدۇ.^{٤٧} لابان ددى: «بۇ قالاق بۇ گون مىنھىلە سىنن آراندا شاهىدەن». بونا گۈرە دە اونون آدى قىلەدەن.^{٤٩} اونا ھە دە مىصىپا^{*} دىشىدى، چونكى لابان ددى: «بىرئېرئمەن دەن آيرىللان زامان قوى رەب سىننەلە منىم آرامدا گۈزۈچى اولىسوون.^{٥٠} اگر قىزلازىمي ائنچىنەسەن و يا اونلارين

نه ياخشى، نە دە پىش سۆز دە.»^{٣٠} ائندى آتаниن اوي اوچۇن چوخ دارىخىدىغىنا گۈرە چىخىپ گىدئىسىن. بىس بوت آلالاھارىمى نىئىه اوغۇرلايىب آپارىرسان؟^{٣١} يعقوب لابانا جاواب وردى: «قورخوب دوشۇندۇم كى، قىزلازىنى زورلا مىندىن آلارسان. آما بوت آلالاھارىنى كىمەن يانىندا تاپاسان، او، صاغ قالماياچاق. قوحوملارىمېزىن قاباگىندا مىنەم اولان شىلرئن آراسىندا ھانسى سەتىندا، گۈرسىد و اۋزونە گۈئۈر». آنجاق يعقوب راحتلەن اونلارى اوغۇرلايدىغىنى بىلمىتىدى.

^{٣٣} لابان يعقوبىن، لىئەنەن و ائكى كىتىنەن چادىرينا گىئىدى، آما بوت آلالاھارى تاپىمادى. او، لىئەنەن چادىريندان چىخىپ، راحتلەن چادىرينا گىئىدى.^{٣٤} راحتلەن او بوتلرئىنى گۈئۈرموشىلۇ و دوهنەن يەھەئەن قويىب اونلارين اوستوندە اوتورمۇشىلۇ. لابان بوتون چادىري گىزدى، آما اونلارى تاپىمادى.^{٣٥} راحتلەن آتاسىنا ددى: «خوضۇروندا قالخا بىلەمەدىم اۋچۇن قوى آغاڭ قىضىلەنەسەن، چونكى آيياشى عادتىندايم». لابان آخىتاردى، آما او بوتلرئىنى تاپىمادى.

^{٣٦} يعقوب قىبلەنئىب لابانلا موباختە ئاتدى. او، لابانا ددى: «گوناھىم و تەقىشىم نە دئر كى، منى بله تعقىب ادئرسىن؟^{٣٧} بوتون شىلرئىمى گىزدىن، بوتون او شىلرئىندا نە تاپدىن؟ تاپدىغىن شىبى مىنەم قوحوملارىمېن و اۋز قوحوملارىنىن قاباگىنا قوى كى، ائكىمەن ئاتىنىدا حۆكم اتسىنلر.^{٣٨} كچەن ئايىشمى ائىل سىنن يانىندا ائشلەدئم، قويىنلارين و كچەلرئىن هچ بالاسى دوشىمەدى، سورولرئىنە كى قوچلارىنى يەمەدەن.^{٣٩} و حىشى حيوانلارين پارچالادىغى حيوانى سىنن يانىنا

٤٧:٣١ يېڭىساحەدۇتا؛ آرامى دەلىننە شەھادت داش قالاغى

٤٧:٣١ قىلەد؛ عېبرانى دەلىننە دە شەھادت داش قالاغى.

٤٩:٣١ مىصىپا – عېبرانى دەلىننە گۈزۈچى بورجو

یانینا گندئک. اۇزۇ دە سىئىن پېشوازىن اوچون گلئەر و يانىندا دۈرۈد يوز نفر وار.^۷ يعقوب چوخ قورخوب پېشىشان اولدو. يانىندا اولان آدامالارى، سورولرى، مال-حىوانى و دوهلىرى ئىكى دىستىه يە آيىرىپ ددى: «اگر عىشۇ بىر دىستىه يە هوچوم ادئب اونلارى قىرسا، ارخادا قالان دىستە قاچا بىتلەشىن».

^۸ سۇزرا يعقوب ددى: «اي آتام ائبراھىئمئن تارىسى، آتام ائسحاقىن تارىسى! يارب، سىن منە دېمىشىئەن: "اۋز اۇلکەنە و قوحوڭماڭلارىنىن يانىنا قاپىت. من سىنە ياخشىلىق ادھەجىم." ^۹ قولونا گۈرستىدىئىن بۇتون خېرخاھلىق و وفايا لايىق دىئىلەم؛ بۇ اوردون چاينى تىكچە دېنئىكىمەلە كەچدەم، و ائندى ئىكى دىستە كۈچۈم وار. ^{۱۰} يالوارىم، منى قارداشىم عىشۇنۇن ئىشىن قورتار. چونكى قورخورام گلېش منه و اوشاقلارىيملا آنانلارينا هوچوم اتسىن. ^{۱۱} سىن دىئىن: "قطەن سىنە ياخشىلىق ادھەجىم، نىسلەن سايىسىز-حسابىسىز دەنئر قومۇ قدر چو خالىداجاغام"».

^{۱۲} يعقوب او كجهنى اورادا كچىرتىدى. مالىشك اولىدوغۇ هەرىشىدىن قارداشىي عىشۇيا هەدىئىه اولاراق ^{۱۳} ئىكى يوز دئشى كچى، ائىشىرمى إرگەك كچى، ئىكى يوز قويون، ائىئرمى قوچ، ^{۱۴} بالالارى ائله بېرىشكەدە او توز دئشى دوه، قىرىخ ئىنك، اون گامىش، ائىشىرمى دئشى إشىشك و اون ارگەك إشىشك گۈئىرتودو. ^{۱۵} سورولرى آيرى-آيرى قوللارينا تاپشىردى و اونلارا ددى: «مەتم قاباگىمدا گەدىن و بىر سورو ائله او بىرى سورو آراسىندا آرا ساخلالىن». ^{۱۶} يعقوب بېرىشىجى قولًا امر ادئب ددى: «قارداشىم عىشۇ سىنە راست گلېش سوروشاندا كى، "كىمەن آدامىسان، هارا گەئىرسىن، قاباگىنداكى بو حىوانلار كەمئىنەت؟" ^{۱۷} اونا دە: "بۇنلار قولون يعقوبوندور، بۇ دا آغام عىشۇيا گۈئەرئىلمىشىن

اوستونە آرواد آلاسان، بىل كى، بىئىم آرامىزدا بىش نفر شاهىند اولماسا دا، تارى آرامىزدا شاهىندىئىر». ^{۱۸} لابان گىنە يعقوبا ددى: «باخ بۇ دا اۇز آرامىزدا دۆزلىتىدىم قالاق و سوتون!^{۱۹} بۇ قالاق و سوتون شاهىند اولىسون كى، نە من سىئىن طرفىنە قالاغىن او تايىنا گەھىجم، نە دە سىن پېسىلىك اتىمك اوچون منىم طرفىنە قالاغىن و سوتونون بۇ تايىنا گەھىجمىن. ^{۲۰} قوي ائبراھىئمئن تارىسى آرامىزدا حۆكم اتسىئىن!» يعقوب آتاسى ائسحاقىن سىتايىش اتىدىي تارىيما آند ائچدى. ^{۲۱} سۇزرا يعقوب او داغدا قوربان كىسى و قوحوڭماڭلارىنى يەمە چاغىرىدى. اونلار يەدئەر و داغدا گەھىنى قالدىلار. ^{۲۲} لابان سىحر تىزدىن قالخىب نوھەلرنى و قىزىلارىنى ئۆپدۇ، اونلارا بركت وردى. سۇزرا اۇز يېئەنە گىنلى.

يعقوبون عشسو ائله گۇرۇشە حاضيرلاشماسى

۳۲

تارىنин ملكلرى اونا راست گلدىلەر. ^{۲۳} يعقوب اونلارى گۈئىرندە ددى: «بۇ، تارىنин اوردوگاھى دىر». او يېئەن آدىنى مەخەنايىم * قويido.

^{۲۴} يعقوب اۇزوندن قاباق إدوم چۈلۈنە، سىعىر تورپاگىينا، قارداشىي عىشۇنون يانىنا قاصلەر گۈندىردى. ^{۲۵} اونلارا بۇ امرى وردى: «أغاام عىشۇيا دىشن كى، قولون يعقوب بىلە دىشە: "من لابانىن يانىندا قالىب ائندىيە قدر ياشادىم. اوكۇزلىئم، اشىشكىلىئم، سورولرئم، قوللارىم و كىنلىرىم اولىدۇ. من آغاامما خېر ورمىك اوچون يانىنا قاصلەر گۈندىردىم كى، سىئىن كۆزۈنە لوطى تاپىم." ^{۲۶} قاصلەر يعقوبون يانىنا قايدىيەب دىئىلەر: «قارداشىن عىشۇنون

ددی: «تارینی اوز-اوزه گئردم و سالامات قالدیم». ^{۳۱} یعقوب پنی‌الی کچن واخت گونش دوغاندو، او، بئر بودوندان آخساییردی. ^{۳۲} اونا گوره بو گونه قدر ده ائسرايیللی لر بود اویناغینین اوستوندەکی وَتَرِی یمزلر. چونکی گوله شن شخص یعقوبون بود اویناغینین وَتَرِئَتَه توخونموشلو.

یعقوبون عئسو ائله گئردوشو

۳۳ یعقوب باشینی قالدیریب گئردو کی، عئسو دؤرد بوز نفر آداملا

بىشكىدە گلش، او، اوشاقلارينى لىئه، راحتل و ائكى كىنثىشىن آراسىنا بئلدو: ^۲ كىنثىزلىه اونلارين اوشاقلارينى قاباغا، لىئه ائله اونون اوشاقلارينى اورتايما، راحتللە يوستېفي ده آرخايا قويido. ^۳ اۇزو ده اونلارين قاباغينا كچدى و قارداشينا ياخىنلاشاندا يىدى دفه يېرە آيتىلدى. ^۴ عئسو یعقوبون پېشوازى اوچون قاچىب اوننو قوچاقلادى و بوبىنونا سارىلىپ اۋپادو. اونلار آغلاشىدilar. ^۵ عئسو باشىنى قالدیرىب آرداڭلارى و اوشاقلارى گئرنىدە ددى: «بو يانىنداكى لار كىم؟» یعقوب ددى: «تارىينىن سىئىن قولونا لوطف اتدىيى اوشاقلارىدیر». ^۶ اول كىنثىزلىه اوشاقلارى ياخىنلاشىب تعظىم اتدىلر، ^۷ سونرا لىئه ائله اوشاقلارى ياخىنلاشىب تعظىم اتدىلر، آخىردا دا يوستەلە راحتل ياخىنلاشىب تعظىم اتدىلر. ^۸ عئسو سوروشدو: «راست گىلدىيىم او بئرى دستەنى نه اوچون گۈنۈرمىشدىن؟» یعقوب ددى: «آغايمىن گۈزۈنده لوطف تاپماق اوچون». ^۹ عئسو ددى: «منىم سوروم چوخدور، قارداشىم، سىنە اولان سىئىن اولسون». ^{۱۰} یعقوب ددى: «يوخ، خاھىش ادئرم، ائندى اگر گۈزۈنده لوطف تاپمىشام، مندان بو هەدىيەنى گۈتۈر. چونكى

ھەدىيەدئىر. اۇزو ده بىئىتم دالىمېزجا گلش». ^{۱۹} سونرا يعقوب، ائكىنجى و اوچونجو قولونا و سورولىئن دالىنجا گىدن هر كىسە همن امرى وردى: «عىسىوا راست گىلنەدە همن شىلەرى دئىيەجىكىشتىز». ^{۲۰} دئىيەجىكىشتىز: «قولون يعقوب دا دالىمېزجا گلش». ^{۲۱} چونكى او، اۇز-اوزونە دىشىرىدى: «اولجە گۈنۈرمىش دەدىيە ئىلە اونو يومشالدىب، سونرا اوننولا گۈرۈشىرم، بلەكە اوندا منى قبول ادر». ^{۲۲} ھەدىيەل يعقوبون قاباغىندا گىتدى، آما او گىجهنى اوتوراق اتدىيىي يerde كچىرتىدى.

یعقوبون تارى ائله راستلاشىماسى

^{۲۲} یعقوب او گىجه قالخىب ائكى آروادىينى، ائكى كىنثىنى و اون بئر اوشااغىنى گۈتۈرۈب يېتىق چايىينىن داهاز يېئىندىن كچىرتىدى. ^{۲۳} اونلارى گۈتۈرۈب چاھىي كچىرتىدى و وار-يۇخونو دا كچىرتىدى. ^{۲۴} سونرا يعقوب تك قالدى. سحر آچىلاتا قدر بئر آدام اوننولا گۈلۈشىدى. ^{۲۵} يعقوبا قالىب گلەبىتلەمە دېئىنى گئرنىدە، اونون بودونون اويناغينا ضربە ووردو. الە كى، او آداملا گۈلۈشىركەن يعقوبون بودونداكى اويناغى ضربىيەلنى. ^{۲۶} او شخص ددى: «بۇراخ، گىدئم، چونكى سحر آچىلىرى». ^{۲۷} يعقوب ددى: «منە بىرگەن ورمەيەسەن، سىنى بوراخمارام». او شخص سوروشدو: «آدىن نەدئىر؟» يعقوب ددى: «يعقوب». ^{۲۸} شخص ددى: «آرتىق سىنه يعقوب يوخ، ائسرايىل * دىئەلەجك، چونكى سىن تارى و ائنسانلارلا گولەشىب قالىب گلدىن». ^{۲۹} يعقوب سوروشدو: «خاھىش ادئرم، آدىنى دە». او ددى: «آدىمىي نىيە سوروشورسان؟» او شخص اورادا يعقوبا بىرگەن وردى. ^{۳۰} يعقوب او پېئىن آدىنى پنی‌ال * قويido، چونكى

قیزلارینی گؤرسون.^۲ او اولکەنئن آغاسى خىثولى خمۇرون اوغلو شىكىم، دئنانى گۈرۈنچە اوئۇ توتوب اوئونلا زورلا ياتدى.^۳ اوئون قىلىپ يعقوبۇن قىزى دئنالا باغلاندى. شىكىم قىزى سىودى و اوئونلا خوش دانىشىدی.^۴ شىكىم آتاسى خمۇرا ددى: «بو قىزى منه آرواد آل».

^۵ يعقوب قىزى دئنانىن زورلاندىيغىنى اشتىتى، آماً اوغوللارى چۈلەتكى سورولرى يانىندا اولدوقلارى اوچۇن، اوئنلار گلنە قادر ساكت قالدى. ^۶ شىكىمن آناسى خمۇر، يعقوبۇن يانىنا گىتىدى كى، اوئونلا دانىشىسىن. ^۷ يعقوبۇن اوغوللارى بونو اشتىتىپ چۈلەن گىلدەلر. اوئنلار ناراحات اولوب چوخ قضىلەنەلر. چونكى شىكىم يعقوبۇن قىزى ائلە ياتاراق ائسرايىتلەن حىثىتىنى آياق آتىنا قويمىشدو. بله بىر ائش اولمامالى ائدى.

^۸ خمۇر اوئنلارا بله ددى: «اوغلۇم شىكىمن قىلىپ قىزىنiza باغلازىپ. خاھەش ائرەم، قىزى منه ورەشىتىز كى، اوئا آرواد اولسون.^۹ قوحوم اوئلون؛ اوز قىزلارىنىزى بىزه آرواد ورئىن، بىزىم قىزلارىمىزى اۇزونۇزه آلين.^{۱۰} ياشايىن، اولكە دە سىزىن اىختىيارىنىزىدادير. بورادا ياشايىن، تىجارت ادئن و مولك صاحبىي اوئلون.^{۱۱} شىكىم قىزىن آناسىينا و قارداشلارينا ددى: «سىزىن گۆزلۈرنىزدە لوطى تاپىماق اوچۇن مندن نە ائستىيەسنتىز، ورەرم.^{۱۲} مندن چوخخلو باشلىق و هەدىيە ائستىيەشىن، منه دەدىتىتىز ھەشىي ورەرم. آنچاق قىزى آرواد اولماق اوچۇن منه ورئىن.^{۱۳} يعقوبۇن اوغوللارى شىكىمە و اوئون آناسى خمۇرا حىثىلە ائلە جاواب وردىلر، چونكى شىكىم باجىلارى دئنانىن ناموسونا توخۇنۇشدو.^{۱۴} اوئنلارا ددىلر: «بىز بونو اده بىللەمەرئىك، باجىمىزى ختنە اوئونمamىش بىر آداما آرە ورە بىللەمەرئىك. بىو

سىزىن اوزۇنۇ گۈرنە تارىينىن اوزۇنۇ گۈرموش ساندىم، منى لوطفلە قبول اتدىن.^{۱۵} خاھەش ادئرم، سەنە گىتىرلەن ھەدىيەنى گۈتۈر. چونكى تارى منه لوطف اتدى و ائندى مەئىم ھەرىشىم وار». يعقوب تاڭىد اتىئىكەن سونرا عئسو ھەدىيەنى گۈتۈردى.

^{۱۶} عئسو ددى: «كۆچ ادئب گىدكە. من سىزىن قاباگىنيزدا گادەجىم». ^{۱۷} يعقوب اوئا ددى: «آغام بىشىر كى، اوشاقلار ضعېفەنەر، يانىمدا اولان قويون-كچى و مال-حىوان دا سوددەدئر. سورولرى بىر گون چوخ سورىسەلر، ھامىسى تلف اولار.^{۱۸} خاھەش ائرەم، آغام قولوندان قاباقدا گىتىئىن، من دە سورولرىن و اوشاقلارين يېرىشىئەن گۈرە يواش يواش گەلەجىم. سەئەرەدە آغااما يېتىشەرم.^{۱۹} عئسو ددى: «مەتمەلە اولان آداملارين بعضىئىنى قويوم كى، سىننەلە قالسىن». يعقوب ددى: «بو يە لازىمىدىر؟ من آنچاق ائستەيئىم كى، آgamىن گۈزۈنە لوطى تاپىم». ^{۲۰} عئسو او گون يولا دوشوب سەعىرە قايتىدى. ^{۲۱} يعقوب سوگۇتا^{*} كۆچوب، اۋۇزونە او تىكىدى و سوروسونە طۆولەر دوزلۇتىدى. اونا گۈرە دە بىرئەن آدىنى سوگۇت قويىدۇلار. ^{۲۲} يعقوب پەدان آرامدان قايتىدىقىدان سونرا، صاغ سالامات شىكىم شەھەنە كى، كىغان تورپاگىندا ائدى، گىلدى و شەھەنەن موقابىلتىنە ساكىش اولدو. ^{۲۳} او، چادىرىنى قوردوغو پېر پارچاسىنى، شىكىمن آناسى خمۇرۇن اوغوللارىنىدان يۇز پارچا گوموشلە ساتىن آلدى. ^{۲۴} يعقوب اورادا بىر قوربانگاه قوروب، آدىنى إل الوهى ائسرايىل قويىدۇ.*

دئنانىن روسواچىلىغى

لېيھەنئىن يعقوبا دوغدوغو قىزى دئنا، چىخىدى كى، او اولكەنئىن

۳۴

۱۷:۳۳ سوگۇت – عېبرانى دىللىنە «طۇولەر» و يا «چارداقلار»

۲۰:۳۳ إل إل وهى ائسرايىل – عېبرانى دىللىنە «تارى، ائسرايىلنىڭ تارىسى»

باجیلارینین ناموسونا توخونموشدار. ^{۲۸} اونلارین قويون-کچنلرئى، مال-حیوانلارينى، اشىشكىلرئىنى، شهرده و چۈلدە كى اولان هر شىي گۇئىوردولر. ^{۲۹} بوتون ماللارينى، اوشاقلارينى و آرجادلارينى استر آپاردىلار، اونلارين اولرىئىدە اولان هر شىي خارت اتدىلر. ^{۳۰} يعقوب شمعونا و لاوئىه ددى: «اۇلکەدە ياشيان گەغانلى لارдан و پېزىتلەرن منە ضدە نىفرت قالدىريپ منى بىلايا سالدىينىز. بىز سايىجا آزىق، اگر منىم ضىدائىمە بېرلەشتىپ هوجوم ادەلر، اۆزۈم دە عايىتمەلە بېرلەشتەدە هلاك اولا جاغام». ^{۳۱} آما اونلار دەتلىر: «مگر بىزئىم باجىيمىزلا بىز فاحتشە كىئى رفتار اتىمەلى ائدى؟»

يعقوبون بىتائلە قايتىماسى

۳۵ تارى يعقوبا ددى: «قالخىب بىتائلە گت و اورادا قال. اورادا تارىيىا بىز قوربانگاه دوزىلت، او تارىيىا كى، قارداشىن عىشىنون ئىندىن قاچاندا سەنە نظر سالدى». ^۲ يعقوب عايىلەسەنە و اونۇلا اولانلارين ھامىسىنا ددى: «يانىنيدا اولان اۇزىگە بوت اللاھلارينى آتىن و اۆزۈنۈزۈ پاك ادئب، پاتارلارينىزى دىشىش». ^۳ قالخىب بىتائلە گدك. اورادا بىز قوربانگاه دوزىلەجىم، او تارىيىا كى، دردلى گۈنومدە منه جاواب وردى و گىتنىشيم يولدا مىتمەلە اولدو». ^۴ اونلار يانلارىندا اولان بوتون اۇزىگە بوت اللاھلارينى و قولاقلارينداكى گوشوارالارى يعقوبا وردىلار. يعقوب بونلارى شىكم ياخىنلىغىندا اولان چۈل پوستەسى آغاچىن ئىتىندا باسىرىدى. ^۵ اونلار يولا دوشىدولر. تارى اطراف شهرلەرن ساكتىلرئىنى دەشتە سالمىشىدى و بونا گۇرەدە اونلار يعقوبون اوغۇلalarىنى تعقىب اتىمەتلىر. ^۶ يعقوب يانىنداكى بوتون آداملارلا بېرلەشتەدە گەغان تورپاگىندا اولان لوزا، يعنى بىتائلە گىلدى. ^۷ اورادا بىز قوربانگاه دوزىلەتىپ، او

بىزئىم اوچون روسوايچىلىق اولار. ^{۱۵} آنجاڭ بىز شرطىلە سىئىتلە راضى اولىوروق: بوتون كىشىتلەرنىز خىتىنە ادىلېب بىزئىم كىئى اولسالار، ^{۱۶} اۇز قىزلاريمىزى سىئە أرە ورەئىك، سىئىن قىزلاريمىزى اۇزومۇزە آلارىق و سىئىتلە ياشايىب، بىز خالق اولارىق. ^{۱۷} اگر بىزە قولاق آسمىايسىنiz و خىتىنە اولونمايسىنiz، قىزيمىزى گۇئىوروب گەدەجىئك».

^{۱۸} اونلارين سۋىزلىرى خەمورون و اوغلۇ شىكمىئىن خوشۇنَا گىلدى. ^{۱۹} جاوان اوغلان بو ائشى فورن اتىدى، چونكى يعقوبون قىزى چوخ خوشۇنَا گلەمىشىدى. شىكم آتسىسىن اونىنە لاب حؤرمەتلىي آدام اتىدى. ^{۲۰} خەمور و اوغلۇ شىكم اۇز شهرلەرنىن دروازاسىنا گلەدىلر و شهرئىن آداملارينا بىلە دەتلىر: ^{۲۱} «بو آداملار بىزە دوستلوق گۇرسىدىلر. قوي بىلەكىدە ياشايىب تىچارت اتىشىلر. باخ، بىلەكىدە اونلار اوچون كىفaiت قدر گىنىشىدىر. اونلارين قىزلاريمىزى اۇزومۇزە آرود آلارىق، اۇز قىزلاريمىزى دا اونلارا أرە ورەئىك. ^{۲۲} بو آداملار آنجاق بىز شرطىلە ياشاماغا و بىز خالق اولماغا راضى اولورلار كى، بىزئىم دە بوتون كىشىتلەمىز، اونلار كىئى خىتىنە اولونسونلار. ^{۲۳} مگر اونلارين سورولرى، مولكلرى و بوتون حيونانلارى بىزئىم اولمايا جاق؟ گلنەن اونلارلا راضىلاشاق و اونلار ياشاسىنلار». ^{۲۴} شهرئىن دروازاسىندان كچن ھر كىس خەمورا و اوغلۇ شىكمە قولاق آسىد؛ شهرئىن بوتون كىشىلىرى خىتىنە اولوندۇ.

^{۲۵} اوچونجو گون اونلار حله دە آغىرى چىگىرگەن، دئانىن قارداشلارى، يعقوبون اوغۇلارىندا ئىككىسى، شمعون و لاوى، قىلىنجلارىنى گۇئىوروب شوبەھە قالدىرمادان شهرە گىردىلر و بوتون كىشىلىرى قىلينجىدان كچىرتىدىلر. ^{۲۶} خەمورو و اوغلۇ شىكمى دە اولدوردولر. دئانىنى شىكمىئىن اۋىندىن گۇئىوروب گىتدىلر. ^{۲۷} يعقوبون باشقا اوغۇلalarى اولنارنىن يانىنا گلەدىلر و شهرى غارت اتدىلار، چونكى

اونا ددی: «قورخما، گئنه ده بئر اوغلون اولدو.»^{۱۸} او، اولوم آیاغیندا جان و زرگن اوغلونون آدینی بئن اونى^{*} قويدو، آما آتاسى اونون آدینى بینامەن^{*} قويدو.^{۱۹} راحتل اولدو و افراتا، يعنى بيت لجمه گدن يولدا باسديريلدى.^{۲۰} يعقوب اونون قېشىرى اوستونه بئر سوتون قويدو. او بو گونه قدر راحتلش قېش سوتوندور.

^{۲۱} ائسرايىل گئنه كۈچدو و عىلر قولەسئىشىن او بىرى طرفندە چادىر قوردو.^{۲۲} ائسرايىل بو اۆلکەدە ياشاياركىن، رعوبەن گەتب آتاسىينىن جارئىھەسى بىلھا ائله ياتدى. ائسرايىل بونو اشتىدى.

^{۲۳} يعقوبون اون ائكى اوغلو وار ائدى. لىئەنچىن اوغۇللارى: يعقوبون ائلکى اوغلو رعوبەن، شمعون، لاوى، يەھودا، يېسائاك و زېبولون.^{۲۴} راحتلش كىتشى بىلھانىن اوغۇللارى: بىنامەن.^{۲۵} راحتلش كىتشى بىلھانىن اوغۇللارى: دان و نېفتالى.^{۲۶} لىئەنچىن كىتشى زېپايىن اوغۇللارى: حاد و آشر. يعقوبون پەدان آرامدا دوغولان اوغۇللارى بونلازىرى.

^{۲۷} يعقوب قىرىتىزىدە، يعنى خېروندا اولان مەمەھىيە، آتاسى ائسحاقين يانينا گىلدى. ائبراهىم و ائسحاق مەمەھە قرئب ائدئلر.^{۲۸} ائسحاق يوز هشتاد ائل ئۈئۈر سوردۇ. او، قوجالىپ ياشلى اولاراق آخرى ئېستىنى چىكدى و اولۇپ خالقىنا قوشولدو. اوغۇللارى عشۇر و يعقوب اونو باسديرىدilar.

عئسونون نسلى

عئسونون، يعنى ادومون تارئىخچەسى بىلەدئر:^۲ عئسو

۳۶

پرئىن آدینى ائل پىتائل^{*} قويدو، چونكى قارداشىنinin ئىللەنن قاچاندا تارى اۆزۈنۈ اورادا يعقوبا ظاھئر اتىشىدى.

^۸ رېقانىن دايىھەسى دېبۇرا اولدو. او، بىت ائلشىن آشاغىسىندا اولان پالىدىن آتىندا باسديرىلدى. اورانىن آدى آلۇن باكتَ^{*} قويولدو.^۹ يعقوب پەدان آرامدان قايداندا تارى گئنه يعقوبا كۈرۈندو و اونا بركت وردى.

^{۱۰} تارى اونا ددی: «سىنەن آدین يعقوب دور. آرتىق آدین يعقوب چاگىرىلما ياجاق، بوندان سونرا آدین ائسرايىل^{*} اولاJacqadىر». تارى اونون آدینى ائسرايىل قويدو^{۱۱} و اونا ددی: «قادىئى موطلق تارى من، قوى نىلەن آرتىب چوخالسىن. سىندىن بئر مئلت و مئلتار بىيغىنى حاصلىن اولاJacqac، سىنەن نىلەنن پادشاھلار چىخاJacqac. ^{۱۲} ائبراهىم و ائسحاق وردئىئ تورپاگى سەنە ورەجىم. سىندىن سونرا دا او نۇ سىنەن نىلەنە ورەجىم.^{۱۳} تارى يعقوب دانىشىدىيىغى يىرده اونون يانىندان يوخارى چىكتىلى. ^{۱۴} يعقوب تارىنин اونونلا دانىشىدىيىغى يىرده بئر داش سوتونو قويدو، اوستونبە تؤكمەللىك تقدىئمى سېپدى و سونرا اوستونه زىتون ياغى تۆككىدۇ. ^{۱۵} يعقوب تارىنин اونونلا دانىشىدىيىغى پرئىن آدینى بىت ائل قويدو.

راحتلش و ائسحاقين ائلەمۇ

^{۱۶} اونلار بىت ائلدن يولا دوشىدلەر. افراتا چاتانا ياخىن راحتلش اوشاق دوغاما وختى پىتىشىدى. راحتل دوغاركىن چوخ آغرى چىكدى. ^{۱۷} دوغوش زامانى آغرى چىكىدە ماما

۷:۳۵ ائل پىتائل عېراني دىللەنە «بىت ائلەن تارىسى»

۸:۳۵ آلۇن باكتَ عېراني دىللەنە «أغلاما پالىدى»

۱۰:۳۵ ائسرايىل عېراني دىللەنە يعنى تارى ائله گولەمشىر

۱۸:۳۵ بئن اونى – عېراني دىللەنە «كەرئەن ئوغۇل»

۱۸:۳۵ بینامەن – عېراني دىللەنە «صاغ ئەمەن ئوغۇل» و يا جنوب اوغلو

باشچى عَمَالِقْ. إدوم تورپاغىندا إِلْفَازَادَان
اولان باشچىلار بونلاردىر؛ اونلار عادانىن
نوهلىنىڭ. ^{١٧} عئسونون اوغلو رِعْوَالِئْن اوغوللارى
بونلاردىر؛ باشچى تَحْتَ، باشچى زَرْخَ،
باشچى شامَا، باشچى مَنْزَهْ. إدوم تورپاغىندا
رِعْوَالِدَن اولان باشچىلار بونلاردىر؛ اونلار
عئسونون آروادى باسمَتَنْ نوهلىنىڭ.
^{١٨} عئسونون آروادى اوهولىبامانىن اوغوللارى
بونلاردىر؛ باشچى ٍعُوشْ، باشچى يالامْ،
باشچى قورَخْ؛ اونلار عئسونون آروادى آنا
قىزى اوھولىبامانىن نسلَنْدِن اولان
باشچىلاردىر. ^{١٩} بونلار عئسونون، يعنى
إدومون اوغوللارىدىر، بونلار دا اونلارين
باشچىلاردىر.

سِعْرَئِنْ سَلْلِي

^{٢٠} اۋلَكَهَد ياشايىان خورلو سِعْرَئِنْ اوغوللارى
بونلاردىر؛ لوتان، شوبال، صَبَّعُون، آنان،
^{٢١} دَئْشُون، ايسِر و دَئْشَان. إدوم تورپاغىندا
باشچىليق ادن خورلو سِعْرَئِنْ اوغوللارى
بونلاردىر.
^{٢٢} لوتانين اوغوللارى حورى و هِمام،
لوتانين باجيسي تئمنهـناع. ^{٢٣} شوبالين
اوغوللارى بونلاردىر؛ الـوان، مانـهـتـ، عـيـالـ،
شـفـوـ و اونـامـ. ^{٢٤} صَبَّعُونون اوغوللارى
بونلاردىر؛ آـيـاـ و آـنـاـ، بوـإـلـهـ او آـنـادـيرـ كـىـ،
آـتـاسـىـ صـبـّـعـونـونـ إـشـكـلـرـئـىـ اوـتـارـارـكـ،
چـۈـلـدـەـكـىـ اـئـسـتـىـ بـولاـقـلـارـىـ تـاـپـىـدـىـ. ^{٢٥} آـنـانـينـ
اـوـلـادـلـارـىـ بـونـلـارـدىـرـ؛ دـئـشـونـ وـ آـنـانـينـ قـىـزـىـ
اـوـھـولـىـبـامـاـ. ^{٢٦} دـئـشـونـونـ اوـغـولـلـارـىـ بـونـلـارـدىـرـ؛
خـمـدـانـ، إـشـبـانـ، يـتـرـانـ وـ كـرـانـ. ^{٢٧} اـسـرـئـىـنـ
اوـغـولـلـارـىـ بـونـلـارـدىـرـ؛ بـتـلـهـانـ، زـعـهـوـانـ وـ آـقـانـ.
^{٢٨} دـئـشـانـينـ اوـغـولـلـارـىـ بـونـلـارـدىـرـ؛ عـوـصـ وـ
آـرـاـنـ.

^{٢٩} خورلولاردان اولان باشچىلار بونلاردىر؛
باشچى لوـتـانـ، باشـچـىـ شـوـبـالـ، باشـچـىـ
صـبـّـعـونـ، باشـچـىـ آـنـ، ^{٣٠} باشـچـىـ دـئـشـونـ،

كـئـانـ قـىـزـلـارـىـنـدـانـ خـىـتلـىـ الـونـونـ قـىـزـىـ عـادـانـىـ،
خـىـتلـىـ صـبـّـعـونـونـ قـىـزـىـ آـنـانـينـ قـىـزـىـ
اـوـھـولـىـبـامـانـىـ، ^٣ هـمـ دـهـ اـئـسـمـاعـىـلـئـىـنـ قـىـزـىـ
نـيـاـيـوتـونـ باـجـىـسـىـ باـسـمـتـىـ آـرـوـادـ آـلـدىـ. ^٤ عـادـاـ
عـئـسـوـيـاـ إـلـفـازـىـ دـوـغـدـوـ، باـسـمـتـ دـهـ رـعـوـالـىـ
دوـغـدـوـ. ^٥ اـوـھـولـىـبـامـاـ ٍعـوشـ، يـالـامـ وـ قـورـخـىـ
دوـغـدـوـ. عـئـسـوـنـونـ كـئـانـ تـورـپـاـغـىـنـداـ دـوـغـولـانـ
اوـغـولـلـارـىـ بـونـلـارـدىـرـ.

^٦ عـئـسـوـ آـوـادـلـارـىـنـ، اوـغـولـلـارـىـنـ، قـىـزـلـارـىـنـ،
اـوـئـنـدـەـكـىـ اـدـامـلـارـىـنـ هـامـيـسـىـنـ، سـوـرـلـئـىـنـ،
بوـتـونـ حـيـوانـلـارـىـنـ وـ كـئـانـ تـورـپـاـغـىـنـداـ
قـازـانـدـىـغـىـ بـوـتـونـ وـارـدـؤـولـتـىـ گـۇـتـرـوبـ،
قاـرـادـاشـىـ يـعـقـوبـونـ يـانـيـنـدـانـ آـيـرىـ بـئـرـ تـورـپـاـغاـ
گـىـتـىـدـىـ. ^٧ چـونـكـىـ اـمـلاـكـلـارـىـ چـوخـ اـولـدـوغـونـاـ
گـۇـرـهـ، بـئـرـلـىـكـدـەـ يـاشـايـاـ يـئـلـمـەـدـئـلـرـ؛ سـورـلـىـ
چـوخـ اـولـدـوغـوـ اـوـچـونـ قـالـدـىـفـلـارـىـ تـورـپـاـغاـ
سـيـغـمـىـرـدـىـلـارـ. ^٨ عـئـسـوـ، يـعـنـىـ إـدـومـ سـعـنـرـ دـاغـىـنـداـ
ساـكـنـ اـولـدـوـ.

^٩ إـدـومـلـوـلـارـىـنـ اـجـادـادـىـ عـئـسـوـنـونـ، سـعـنـرـ
دـاغـىـنـدـاـكـىـ تـارـئـخـچـەـسـىـ بـلـهـدـئـرـ؛ ^{١٠} عـئـسـوـنـونـ
اوـغـولـلـارـىـنـينـ آـدـلـارـىـ بـلـهـدـئـرـ؛ عـئـسـوـنـونـ
آـرـوـادـىـ عـادـانـينـ اوـغـلـوـ إـلـفـازـ، عـئـسـوـنـونـ
آـرـوـادـىـ باـسـمـتـنـ اوـغـلـوـ رـعـوـالـ. ^{١١} إـلـفـازـينـ
اوـغـولـلـارـىـ تـيمـانـ، عـومـارـ، صـفـواـ، قـاتـامـ وـ
قـيـنـازـ. ^{١٢} تـئـمـهـنـاعـ عـئـسـوـنـونـ اوـغـلـوـ إـلـفـازـينـ
جـارـئـيـهـسـىـ اـئـدـىـ. اوـ، إـلـفـازـاـ عـمـالـقـىـ دـوـغـدـوـ.
عـئـسـوـنـونـ آـرـوـادـىـ عـادـانـينـ نـوـھـلىـ بـونـلـارـدىـرـ.
^{١٣} رـعـوـالـئـنـ اوـغـولـلـارـىـ بـونـلـارـدىـرـ؛ تـَحْتَ، زـرـخـ،
شـامـاـ وـ مـئـرـاـ؛ بـونـلـارـ عـئـسـوـنـونـ آـرـوـادـىـ باـسـمـتـنـ
نـوـھـلىـنـدـئـرـ. ^{١٤} عـئـسـوـنـونـ آـرـوـادـىـ اـوـھـولـىـبـامـانـينـ
اوـغـولـلـارـىـ بـونـلـارـدىـرـ. اوـھـولـىـبـامـانـ صـبـّـعـونـونـ
نوـھـىـ وـ آـنـانـينـ قـىـزـىـ اـئـدـىـ؛ اوـ، عـئـسـوـيـاـ
ٍعـوشـ، يـالـامـ وـ قـورـخـىـ دـوـغـدـوـ.

^{١٥} عـئـسـوـ اوـغـولـلـارـىـنـينـ باـشـچـىـلـارـىـ بـونـلـارـدىـرـ؛
عـئـسـوـنـونـ اـئـلـكـ اـوـغـلـوـ إـلـفـازـينـ اوـغـولـلـارـىـ؛
باـشـچـىـ تـيمـانـ، باـشـچـىـ عـومـارـ، باـشـچـىـ صـفـواـ،
باـشـچـىـ قـيـنـازـ. ^{١٦} باـشـچـىـ قـورـخـ، باـشـچـىـ قـعـتـامـ،

قالمیشدى، ياشادى. ^۲ يعقوبون تارئخچەسى
بلەدئى:

يوسەف اون يىدى ياشىندا بئر جاوان ائدى.
او اۆز قارداشلارى، آتالارينىن آروادلارى
بىتلەنин و زئلپانىن اوغوللارى ائله بىتلەكىدە
سورو اوتابىرىدى. يوسەف اوغلارىن پىش
ائىشلىرى بارەدە خېرىلى آتاسىنا چاتدىرىدى.
^۳ اىسرائىل يوسەفي بوتون او اوغوللارىنىن
چوخ سۈئىرىدى، چونكى يوسەف اونون
قوجالىق واختىنин اوغلو ائدى. او، يوسەفە
آلوان پاتار تىڭىرىدى. ^۴ قارداشلارى گۈرددول
كى، آتالارى اونلارىن ھامىسينىن چوخ
يوسەفى سۈئىر. بونا گۈرە دە يوسەفدىن نىفترت
اتدىلر و اونونلا آرتىق ياخشى رفتار اتمەدئلر.
^۵ بىر دە يوسەف يوخو گۈردو و اونو
قارداشلارينا نقل اتدى. بوندان سۇنرا اوندان
داها چوخ نىفترت اتىمە باشلايدىلار. ^۶ يوسەف
اونلاردا ددى: «لۇطفەن گۈرددويم بۇ يوخۇيا
قولاق آسىن: ^۷ بىز زەمىن ئورتاسىندا دىرىز
باڭلايىرىدىق: باخ، منىم دەزئىم قالخىب
دئىك دوردو، آما سەزئىن ڈازلىئىن مىنەم
دەزئىمى أحاطەيە آلىپ اونا سجدە اتدىلر.»
^۸ قارداشلارى اونا ددىلر: «دۇغرودان، سىن بىزە
پادشاھ اولا جاقسان، حۆكمەرنىلىق ادەجىكسىن؟»
اونلار يوسەفدىن يوخۇلارينا و سۆزلەنەن گۈرە
داها چوخ نىفترت اتدىلر.

^۹ يوسەف آىرى بىر يوخو گۈردو و
اونو قارداشلارينا ددى: «باخ، گىئەن بىر
يوخو گۈرددوم؛ گۈرددوم كى، گون، آى
و اون بىر اولدوز منه سجدە ادئردىلر.»
^{۱۰} او، يوخۇسونو آتاسىنا و قارداشلارينا
دانىشاندا، آتاسى اونو دانالا يىپ ددى: «بۇ
گۈرددويم يوخو نە دەمكىئىر؟ دۇغرودان دا،
من، آنان و قارداشلارين سنە پەر آيەلىش،
تعظىم ادەجىشك؟» ^{۱۱} قارداشلارى اونا
پاچىلىق اتدىلر، آما آتاسى بۇ سۆزو ياددا
ساخالادى.

باشچى اىسر، باشچى دئشان؛ سعئىر تورپاغىندا
قبىلەلرئەن گۈرە خورلو باشچىلار بونلاردىر.

إِدُومُونْ پَادِشاھلارى وَ باشچىلارى

^{۳۱} ائسرايىللەر بئر كىس پادشاھلىق اتمەدن
قاپاق، ادوم اوڭلەكەستىنە پادشاھلىق ادن آداملار
بونلاردىر: ^{۳۲} إِدُومَا بِعُورُونْ اوغُلُو بِأَعْ پادشاھ
اولدو. اونون شەرى دىئهابا ائدى. ^{۳۳} بِأَعْ
اولدو و اونون يېرئە زىرخ اوغلو بوصارى
يوباب پادشاھ اولدو. ^{۳۴} يوباب اولدو و اونون
يرئەنە تىمانلى لارين تورپاغىندا اولان خوشام
پادشاھ اولدو. ^{۳۵} خوشام اولدو و اونون يېرئەنە
بِدَ اوغلو حَدَدَ پادشاھ اولدو كى، موآب
چۈلۈندە مىئىيانلى لارى قىرمىشىدى. اونون
شەرى عَوَتَتَ ائدى. ^{۳۶} حَدَدَ اولدو و اونون
يرئەنە ماسرقادان اولان ساملا پادشاھ اولدو.
^{۳۷} ساملا اولدو و يېرئەشاول پادشاھ اولدو.
شاول فَرَاتَ چَابَى قىراغىندا اولان رخبوتدان
ائدى. ^{۳۸} شاول اولدو و اونون يېرئەنە اكبورون
اوغلو بَعَلَ خَانَانَ پادشاھ اولدو. ^{۳۹} آكىبورون
اوغلو بَعَلَ خَانَانَ اولدو و اونون يېرئەنە هەلدر
پادشاھ اولدو. اونون شەرى پاھۇ ائدى. اونون
آروادىنин آدى مِزاھَابَ قىزى مَتَرِدَ قىزى
مِحْتَبَلَ ائدى.

^{۴۰} عئنسونون نىلىتىندا اولان باشچىلارىن
قبىلەلرئەن و پېرلەنە گۈرە آدلارى بلەدئى:
باشچى تىمەناع، باشچى علوا، باشچى بىت،
^{۴۱} باشچى اوھولىشاما، باشچى إلا، باشچى
پېنون، ^{۴۲} باشچى قىناز، باشچى تىمان، باشچى
مئبىسار، ^{۴۳} باشچى ماڭدى إلا، باشچى ائرام؛
صاحب اولدوقلارى اوڭلەكەدە ياشادىقلارى
پېرلە گۈرە إِدُوم باشچىلارى بونلاردىر. عئسۇ
دا إِدُوملولارين جىزى دئى.

يۈسۈشىن يوخۇلارى

يعقوب گىغان تورپاغىندا كى،
آتاسى اورادا قىرئىب اولاراق

قارداشلار يوستئفي ساتيرلار.

١٢ بىر گون يوستئفين قارداشلارى آتالارينىن سوروسونو اوتارماق اوچون شىكمە گىندىلر.

١٣ ائسرايىل يوستئفه ددى: «مگر قارداشلارين شىكمە سورو اوستارميرلار؟ گل سنى ده اونلارين يانينا گۈئىدەتىم». يوستئف آتاسينا ددى: «گتىمە حاضىرام». ١٤ ائسرايىل گىنه اوينا بلەجە اوئۇ خېرىن درەستىندن يولا سالدى.

يوستئف گانبى شىكمە چاتىدى. ١٥ چۈلدە گۈزگۈن بىر نفر اوينا راست گىلدى. بو آدام اوندان سوروشدو: «نه آختارىرسان؟» ١٦ او ددى: «قارداشلارىمى آختارىرام. منه دە گۈرۈم، اونلار سوروسونو هارادا اوستارميرلار؟»

١٧ او آدام ددى: «بورادان گىندىلر، چۈنكى من اشتىدئىم كى، دىئرلر: «دۇتانا گىكى». يوستئف قارداشلارينىن دالىنجا دوشدو و اونلارى دوتاندا تاپدى.

١٨ قارداشلارى اوئۇ اوزاقدان گۈرۈلۈر و اونلارين يانلارينا چاتامىش، قرار وردىلر كى، اوئۇ اوئلدورسونلار. ١٩ قارداشلار بئرېشلىرىنى دىئرلەر: «باخ، يوخۇ گۈرەنمئىز گللىر. ٢٠ ائندى گلشن اوئۇ اوئلدوروب بىر قويوبىا آتاق، سونرا دا دئىيک كى، وحشى حيوان اوئۇ پارچالايب. او واحت گۈرەئىك، يوخولارى نجه دوغرو چىخىر.»

٢١ رعوبىن بونو اشتىدئب، يوستئفي اونلارين آلتىن قورتارماق اوچون ددى: «گلشن اوئۇن جانىنىي آلماياق». ٢٢ رعوبىن اونلارا ددى:

«قان تۆكمەيشن، اوئۇ چۈلدە اولان بىر قويوبىا آتىن، لاكتىن اوئۇن توخونمايىن». بونو اونا گۈرە دىئردى كى، يوستئفي قارداشلارينىن آلتىن قورتارىپ آتاسىنин يانينا قايتارسىن. ٢٣ يوستئف قارداشلارينىن يانينا چاتاندا اونلار يوستئفىن آيىشىن گىدىئىي اولان پالتارى

زورلا چىخارتىدلار. ٢٤ اۋۇزونو دە گۈتۈرۈپ قويوبىا آتىدلار. قويوبىش اىندى، اورادا سو يوخ اىندى.

٢٥ قارداشلار چۈرك يىمك اوچون اوتوردولار. اونلار باشلارىنى قالدىرياندا گۈرۈلۈر كى، گىتلەعادىدان ائسماعىللى لىرئىن بىر كاروانى گلىشىر. اونلارين دوهەلىرى كىتىرە، بالزام و عطربىتاتلا يوكلەنمىشدى و بونلارى مئصىرە آپارىرىدىلار. ٢٦ يەھودا قارداشلارينا ددى: «اگر قارداشىمىزى اۋلۇرۇرۇپ قىتلەن اۋستۇنۇ باسىدىراق، بونۇن نە خېرىنى اولار؟ ٢٧ گلشن اونو ائسماعىللى لە ساتاق و اونا توخونماياق، چونكى قارداشىمىزىدیر، بىز ھمن قاندىنيق.» قارداشلارى اونون سۆزۈ ائلە راضىيالاشىدىلار. ٢٨ اورادان متىيان تاجىتلرى كىچنە، يوستئفى قويودان چىخاردىب ائسماعىللى لە ائىتمەمى گوموشە ساتىدلار. اونلار دا يوستئفي مئصىرە آپارىدىلار.

٢٩ رعوبىن قويوبىا طرف قايىدىب گۈرۈدۈ كى، يوستئف قويودا يوخىدۇر. او، پالتارىنى جىرىدى. ٣٠ سونرا قارداشلارينىن يانينا قايىدىب ددى: «اوشاق يوخىدۇر، بىس من هارا ياخىدا گىدەم؟» ٣١ اونلار يوستئفين پالتارىنى گۈتۈرۈلۈر و بىر إرگە كېچى كىسەب، پالتارى قانما باتىرىدىلار. ٣٢ سونرا قارداشلار بىر آلوان پالتارى گۈتۈرۈپ، آتالارينا گىتىردىلر و دەتلىر: «بىز بونو تاپدىق: گۈر، اوغلۇنون پالتارىدى ياخىدا گىدەم؟» ٣٣ او، پالتارى تانىيپ ددى: «بو، اوغلۇمۇن پالتارىدىر؛ اوئۇن وحشى بىر حيوان پېشىب، يوستئف حققىتن پارچالانىب.» ٣٤ يعقوب اۇز پالتارىنى جىرىدى و بىلەنچ چول باغلاىدى؛ او، اوزۇن مودەت اوغلو اوچون ياس توتىدۇ. ٣٥ بۇتون اوغۇللارى و قىزلارى اونا تسلىي ورمك اوچون يېغىشىدىلار، لاكتىن او تسلىي تاپىماق ائستىمەيېش ددى: «ماتىملە اوغلۇمۇن يانينا-اۋلۇر دېيارينا إنجىم». بلەجە آتاسى اونون اوچون أغلاىدى.

«باخ قایناتان سوروسونو قیرخماق اوچون تئمه‌ناعیا گلنر». ^{۱۴} تامار دوللوق پالتارینی آینشندن چیخاردیب رویند اورتادو و بورونب، عنایم دروازاسینین یانیندا کی، تئمه‌ناعیا گدن یولدا اندی، اوتوردو. چونکی او گؤروردو کی، شلا بؤیوبوب، لاکش او حله ده شلايا آره ورثلمه يېب.

^{۱۵} یهودا اونو گئرنده الله بىلدى کی، بىر فاحشە آروادىدیر، چونکى اوزونو اۇرتىمۇشدو. ^{۱۶} یهودا بولۇنو اونا طرف سالىپ ددى: «لوطفن ائچازە ور، سىتلەنە ياتىم». آما اونون اوز گلننى اولدوغۇنۇ بىللەمەدى. آرواد ددى: «منىمەلە ياتماق اوچون منه نە ورئىسن؟» ^{۱۷} یهودا ددى: «سوروند بىر كچى بالاسى گۈنۈرەرم». او ددى: «اونو گۈنۈرەنە قدر منه گىڭىرو اولاراق بىر شى ورئىسن؟» ^{۱۸} یهودا سوروشدو: «گىڭىرو اولاراق سنه نە ورئىم؟» آرواد ددى: «اۆز مۇھورۇنۇ، قایناتنىيى ولىنىدە اولان عصانى». یهودا بونلارى آروادا ورئىب، اونۇنلا ياتدى. آرواد اوندان بولىلو اولدو. ^{۱۹} سورىرا تامار قالخىب گىتى و رویندەننى گۇتۇرۇپ دوللوق پالتارينى گىدى.

^{۲۰} یهودا آروادىن آئىندىن گىرىروونۇ آلماق اوچون ادوللاملى دوستۇنون واسىطەسى ئاھى كچى بالاسىنىيى گۈنۈرەدى. آما او، آروادى تاپىمادى. ^{۲۱} آروادىن اولدوغو يېئن آداملاريندان سوروشدو: «عنايىمەدە يول قىراغانىندا اولان معبد فاحشەسى هارادادىر؟» اونلار دەئىرلە: «بورادا معبد فاحشەسى يوخىدور». ^{۲۲} او، یهودانىن یانىنا قايىيدىب ددى: «اونو تاپا بىللەمەدىم. بوندان علاوه او يېئن آداملارى دا دەئىر كى، «بورادا معبد فاحشەسى يوخىدور». ^{۲۳} یهودا ددى: «قوى بو شىلر اونونكۇ اولسۇن، مبادا بىز بو ائشىن روسوای اولاق. باخ من بو كچى بالاسىنىي اونا گۈنۈرەدىم، آما سىن اونو تاپىمادىن».

^{۲۴} بوندان تەخمىئىن اوج آى سورىرا یهودا يې بىللەردىلەر: «گلەتنىن تامار فاحشەلەشك ادېب،

^{۳۶} مەدىانلى لار يوسمى ئىصىرددە فېرعونىن بىر اعىينىنا-اونون كىشىكچىتلەر رىشى پوطىغىرە ساتدىلار.

يهودا و تامار

۳۸ او زامان یهودا قارداشلارىندان آيرىلاراق خىرا آدىلى عەدوللەملى بىر آدامىن يانىنا گىتى. ^۲ یهودا اورادا شوعە آدىلى كەنغانلى بىر آدامىن قىزىنى گۈرددو. یهودا قىزى آرواد آلىب، اونۇنلا ياتدى. ^۳ آرواد بولۇ اولوب بىر اوغلان دوغىدۇ و یهودا اونون آدىنىيىنى یەر قويىدۇ. ^۴ آرواد گىنە بولىلو اولوب بىر اوغلان دوغىدۇ و آدىنىي اونان قويىدۇ. ^۵ سورىرا گىنە دە بىر اوغلان دوغۇب، آدىنىي شىلا قويىدۇ. آرواد اونو دوغۇدو زامان، یهودا كېزىئە اىدى.

^۶ یهودا ائلک اوغلۇ ىەر اوچون بىر آرواد آلىدى، اونون آدى تامار اىدى. ^۷ یهودانىن ائلک اوغلۇ ىەر ربئىن گۈزۈنلە پىش اىدى و رب اونو اۋلۇرددو. ^۸ یهودا اونانا ددى: «قارداشىن آروادىنلا يات، اۆز قايىنلىق وظىفەنى يېئە يتىرىپ قارداشىن اوچون نىشل يېتىشىدەر». ^۹ اونان بىلەرىدى كى، بىو نىشل اونون اۆزۈنۈن اولما ياجاق. بونا گۈرە دە قارداشى آروادى ئاھىلە ياخىنلىق ادىنە توخومۇن يېر تۆكىدۇ كى، قارداشى اوچون نىشل يېتىشىرەمەسىن. ^{۱۰} اونون اتىئىي بىو ائش رېئن گۈزۈنلە پىش اولدو و رب اونو دا اۋلۇرددو. ^{۱۱} یهودا گلەنى تامارا ددى: «اوغلۇم شلا بؤيوينە قدر آتائىن اوئىنە دول اولاراق قال». یهودا فىتكىرلىشى كى، شلا دا قارداشلارى كىمى اۋلە بىتلەر، تامار گادىئ آتاسىنین اوئىنە قالدى.

^{۱۲} اوزون مۇدەتدىن سورىرا یهودانىن آروادى كى، شوعەئىن قىزى اىدى، اۋلۇدۇ. یهودا ماتم قورتاراندان سورىرا، دوستو ادوللاملى خىرا ائلە بىرلەكىدە تئەناعىا، سوروسونو قىرخانلارىن يانىنا گىتى. ^{۱۳} تامارا بىللەردىلەر:

وردى. ^۵ اوئىش و صاحب اولدوغو هر شىئن ائختىيارىنى اونا ورن واختىدان بىرى، رب يوستغە گۈرە مىصىرلىنىش اوئىنه بركت وردى، اوئىنده، زمىشىنەدە و صاحب اولدوغو هر شىیدە ربىش بركتى گۈرۇندو. ^۶ آغاسى صاحب اولدوغو هر شىي يوستغەن ائختىيارىنا ورمىشىدى، يىدىئى يەكىن باشقان، اوئىنده اولان هېچ نەدن خېرى يوخ ائدى. يوستغە گۈزىل قامتلىرى و ياراشىقلى ائدى.

⁷ بىر مودەت سونرا آغاسىينىن آروادىينىن گۈزو يوستغە دوشوب ددى: «منىمەلە يات!». ⁸ لاكتىن يوستغە بوندان ائمتنىع ادئب، آغاسىينىن آروادىنا ددى: «باخ، من بورادا اوЛАرکەن آ GAM اوئىنەدە نە اولدوغۇنو بىلمەر و صاحب اولدوغو هر شىي مىتمەن ائختىيارىما ورئىب. ⁹ بو اودە مندن بؤيووك هچ كىس دېئل و سىدن باشقان هچ بىر شىيى مندن قىيمادى، چونكى سىن اونون آروادىسان. سىن من نىجه بو بؤيووك پېسىلىنى ادئب، تارىينىن ضىئىنەه گونانها باتا بىتلەرم؟» ¹⁰ آرواد هەر گون بونو يوستغە دىرىدە. لاكتىن يوستغە اوننالا ياتماغا، حتا بىرلەتكەدە اولماغا راضى اولمۇردو.

¹¹ بىر گون يوستغە اوز ائشىنى گۈرمك اوچون اوه گىردى. ائچەرئىدە او آداملارىندان هچ كىس يوخ ائدى. ¹² آرواد اونون يوستغە پالتارىينىدا توتووب ددى: «منىمەلە يات!» پالتارىينىدا توتووب ددى: «منىمەلە يات!» و اشىيە چىخدى. ¹³ آرواد اونون پالتارىنى ئىشىنى قويىوب قاچدىيغىنى گۈرنەدە، او آداملارىنى چاغىردى: «باخىن، آغانىز بى عىبرانى يانيمىزا گەتكەرئىدە كى، بىرى تەھۋەتلىقىنى ئىشىن. او منىمەلە ياتماق اوچون يانيمىغا گىلدى، آما من اوجادان قىشقايردىم. ¹⁵ او، سىئىمى او جالدىب قىشقايردىغىمى گۈرنەدە، پالتارىنى

هم دە بىر فاھىشەلەتكەن بولىلو اولوب.» يەھدا ددى: «اونو چىخارىلدىغى زامان قايقاتىسينا خېرى گۈندەرئىب ددى: «من بى شىلرئىن صاحبى اولان آدامدان بولىلو اولدوم.» سونرا ددى: «خاھاش ادئرم، باخ گۈر، بى مؤھور، قاييان و عصا كىمەنەتىر؟» ¹⁶ يەھدا بونلارى تانى يىب ددى: «او منىن حاقلىدىر، چونكى اونو اوغلۇم شىلايا ورمەتەم.» يەھدا اوننالا بىر داھا ياخىنلىق اتەمەدى.

²⁷ تامار دوغاندا معلوم اولدو كى، بىطىشىنە ئاكىز وار. ²⁸ دوغوش واختىندا بىر اوشاق آلتىنى چىخارتىدى. ماما گۈتۈرۈپ اونون آلتىنە قىرمىزى ائپ باغلاھىدى و ددى: «اولجە بى چىخدى!» ²⁹ آما او اوشاق آلتىنى گرى چىكىدى و قارداشى بىشىنجى چىخدى. ماما ددى: «اۆزۈنە نىجه دېشىك آچدىن؟» بونا گۈرە دە اونون آدىنى پىرس * قويدولار. ³⁰ اوندان سونرا آلتىنە قىرمىزى ائپ اولان قارداشى دوغولدو. اونون آدىنى زىرخ * قويدولار.

يوستغە و پوطەنەن آروادى

³⁹ يوستغە مىصىرە آپارىلدى. فرىغۇنون بىر اعىانى، كىشكچەلر رېئىسى مىصىرلى پوطەنەر، اونو اورا يايى كىشكچەلر ئىسماعىللە لەردىن ساتىن آلدى. ² رب يوستغەلە ئاندى و او، ائشلەرنە اوغۇر قازاندى. يوستغە مىصىرلى آغاسىينى ئوئىنەدە قالىرىدى. ³ آغاسى گۈرددو كى، رب اونونلا دىر و اتدىئىي هە ئانشە اونا اوغۇر ورئى.

⁴ يوستغە آغاسىينىن گۈزۈنەدە لوطفى تاپدى و اونون شخصى خىتمەچىسى اولدو. آغاسى يوستغە ئوئىنە نظراتچى تىعىن اتدى و صاحب اولدوغو هر شىي اونون ائختىيارىنا

گۇردولر. ھەنکىسى بئر گىجهدە مۇختىلف تعبىلى يوخولار گۇردولر. ^۶ سحر يوستەف اونلارىن يانىنا گىلدى و گىدرلى اولدوقلارىنى گۇردو. ^۷ يوستەف اونونلا بىرلەتكەدە آغاسىنىن ئىنده زىنداندا اولان فىرعون اعیانلارىندان سوروشىدۇ: «ئىيە بۇ گۈن اوزونۇز گىدرلى دىئ؟» ^۸ اونلار يوستەف دەنلىر: «يوخو گۇرمۇشكى، لاكىن اونو يوزان يوخىدۇر.» يوستەف اونلارا ددى: «مېگر يوخو يوزماق تارىينىن ائشى دىئل؟ خاھىش ادئرم، اونو منه دانىشىن.» ^۹ باش ساقى يوخوسونو يوستەف ددى: «يوخومدا گۇرdom كى، قاباگىمدا بىر اوزوم تىنەبى وار. ^{۱۰} تىنکەدە اوچ بوداق وار ائىدى. اونلاردا تومورجوقلار آچار-آچماز چىچكلىنى و سالخىم اوزوم وردى. ^{۱۱} فىرعونون پىيالاسى مىڭمەدە ئىدى. اوزوملىرى گۇتۇرۇپ فىرعونون پىيالاسىنى سىخىدىم و پېيالانى فىرعونون ئىنە وردىم.» ^{۱۲} يوستەف اونا ددى: «اونون يوزماسى بىلەدۇر: اوچ بوداق اوچ گوندۇر. ^{۱۳} اوچ گۈن عرضىتىدە فىرعون سنى اوجالداجاق. سىن دە اونون ساقىسى اولدوغۇن واختىداكى كىمى، اولكى قايدىيا گۇئە فىرعونون پىيالاسىنى ئىنە ورەجىكسىن. ^{۱۴} آما سىنن وضۇئىشنى ياخشىلاشاندا منى يادىينا سال و مەھبەبانلىق گۇرسد. حاقيىمدا فىرعونا دانىشىب منى بو يىردىن چىخارت. ^{۱۵} دوغىرۇدان دا من ئىنچىتىدەلر. ^{۱۶} فىرعون بىر ئىككى اعىيانىنا؛ باش ساقىنى و باش چۈركچىنى قىصبىلەنلى ۱۷ او نالارى كىشكىچتلار رېيشىشىن اوئىدە، يوستەشن مەھبۇس اولدوغۇ زىنداندا ساخالادى. ^{۱۸} كىشكىچتلار رېيسى يوستەف اونلارا خىدەمتچى تىئىن ئىدى و يوستەف دە اونلارا خىدەمت اتدى. اونلار بىر مۇدەت زىنداندا قالدىلار.

^{۱۹} يوستەشن آغاسى آروادىينىن «سەتن قولۇن مەتمەلە بىلە رفتار اتدى» سۆزۈرئىنى اشتىندە، قىصبىلەنلى. ^{۲۰} آغاسى يوستەفى گۇتۇرۇپ، پادشاھىن مەھبۇسالارىنىن ساخالاندىغى زىنداندا تحۇئىل وردى. يوستەف اورادا زىنداندا قالدى. ^{۲۱} آما رې يوستەفلە ئىدى و اونا مەھبەبانلىق گۇرسىدى. اونا زىندانىن باش نظارتىچىشىشىن گۆزۈنە لوطق قازانىرىدى. ^{۲۲} زىندانىن باش نظارتىچىسى زىنداندا اولان بىتون مەھبۇسالارى يوستەشن ائختىيارىنا وردى. اورادا گۇرۇلۇن ھە ئىشە او باشچىلىق ادئرىدى. ^{۲۳} زىندانىن باش نظارتىچىسى يوستەشن ائختىيارىندا اولان ھە ئىشە ئىھىپلىق ئىنچىتىيارىدا، چونكى رې يوستەفلە ئىدى و اتىئىي ھە ئىشىدە اونا اوغۇر ورئىدى.

يوستەشن مەھبۇسالارىن يوخولارىنى يوزماسى

۴۰ بىر مۇدەت سۇنرا مەتصىر
پادشاھىينىن ساقىسى و
چۈركچىسى، آغاalarى مەتصىر پادشاھىنى
ائىنچىتىدەلر. ^۲ فىرعون بىر ئىككى اعىيانىنا؛
باش ساقىنى و باش چۈركچىنى قىصبىلەنلى
و اونلارى كىشكىچتلار رېيشىشىن اوئىدە،
يوستەشن مەھبۇس اولدوغۇ زىنداندا ساخالادى.
^۴ كىشكىچتلار رېيسى يوستەف اونلارا خىدەمتچى تىئىن ئىدى و يوستەف دە اونلارا خىدەمت اتدى. اونلار بىر مۇدەت زىنداندا قالدىلار.

^۵ بىر گۈن مەتصىر پادشاھىينىن زىنداندا مەھبۇس اولان ساقىسى و چۈركچىسى يوخو باشيمىن اوسىتۇنداكى سبدەن اونلارى يېشىدى.»

فرّعون اونلارا اوز يوخوسونو دانیشدی، آماً اونلارین آراسیندا فرّعونون يوخوسونو يوزان بئر آدام تاپیلمادی.

^۹ باش ساقى فرّعونا بله ددى: «من بو گون اوز گوناهیمی يادیما سالدیم»^{۱۰} بئر دفه فرّعون قولاریبا قصبلندي و مئمله باش چۈركەچىنى زىندانا، كىشكىچىلر رىيستىن اۋئىنه سالدى.^{۱۱} بئر بئر گىجه ائكىمئز ده يوخو گۇردوک، يوخولاريمىزىن هر بېرىسىتىن اوز معناسى وار ائدى.^{۱۲} اورادا بېرئمەلە، بئر عىبرانى جاوان وار ائدى كى، كىشكىچىلر رىيستىن قولو ائدى. بئر بو بارەدە اونولا دانىشىدقىق، او دا يوخولاريمىزى يوزدو، هر بېرىمىزه يوخوسونون معناسىنى تىرىح ائدى.^{۱۳} او بئر نجه يوزدو، إله ده اولدو: من اوز وظىفەمه قايتارىلىدىم، لاكتىن باش چۈركەچى آسىدىرىيلدى.

^{۱۴} فرّعون آدام گۇندىرېب يو سئفى چاغىرتىدى. اونو تىز زىنداندان چىخارتىدilar. او، باشىنى قىربىجىپ پالتارىنى دىشىدى و فرّعونون حوضورۇنا گىلدى.^{۱۵} فرّعون يو سئفعە ددى: «بئر يوخو گۇرموشىم، آنجاق اونو يوزان يوخىلدور. من سىئىن بارەندە اشتىمئىشم كى، بئر يوخو اشتىتىكىدە، اونو يوزا بېلىرىسىن».^{۱۶} يو سئفعە فرّعونا جاواب وردى: «بو مندىن دېتىل، تارى فرّعونون خىرئىته جاواب ورهەجك». ^{۱۷} فرّعون يو سئفعە ددى: «يوخومدا گۇردوک كى، نىل چايىنин ساحىلنىدە دورموشام».^{۱۸} باخ، چايدان يىدى كۆك و بېلىمئىش ائنگىچىدى. اونلار قامىشلىق ائچىنداه او تلامىغا باشلادىلار.^{۱۹} اونلاردان سونرا آيرى يىدى ائنگىچىدى كى، آريق، چئرگىن، و حالسىز ائدىلەر. بوتون مئمىز اوللەكە سىئىنە بونلار كىمى آريق ائنگى گۇرمەمەنتىش.^{۲۰} آريق و حالسىز ائتكىلر اوللەكى يىدى كۆك ائنھىي يىدىلەر.^{۲۱} لاكتىن كۆك ائتكىلرى اوللۇقلارى حالدا، اونلارى يىدىكلىرى سِحر بىزلازىنى و بىنلىكچىلرنى چاغىردى.

^{۱۸} يو سئفعە بله جاواب وردى: «اونون يوزماسى بله دئر: اوج سىد اوج گوندۇر. ^{۱۹} اوج گون عرضىئىنە فرّعون سىئىن باشىنى بىدىنىدىن آيېراجاڭ، اۋۇزونو ده آغاجدان آساجاڭ و قوشلار سىئىن آتىنى دىلەجىلەر».

^{۲۰} اوجچونجو گون، فرّعونون دوغۇم گونو، او بوتون اعيانلارينا ضىيافت وردى. باش ساقىنى و باش چۈركەچىنى اعيانلارينىن قاباغىنا چىخارتىدى.^{۲۱} باش ساقىنى ساقلىقىنە قايتاردى و او، پىيالانى فرّعونون اللەن وردى، ^{۲۲} لاكتىن باش چۈركەچىنى آسىدىرىدى؛ هر شى يو سئفعەن يوزدۇغو كىمى اولدو.^{۲۳} آنجاڭ باش ساقى يو سئفعى يادا سالمادى و اونو يادان چىخارتىدى.

فرّعونون يوخولارى

۴۱ ائكى ائل تامام كچىندى سونرا فرّعون بله بئر يوخو گۇردو؛ او، نىل چايىنин ساحىلنىدە دايامىشىدى.^۲ باخ، چايدان يىدى بېلىمئىش و كۆك ائنگىچىدى. اونلار قامىشلىق ائچىنداه او تلامىغا باشلادىلار.^۳ اونلاردان سونرا نىل چايىندا يىدى ائنگىچىدى كى، حالدان دوشموش و آريق ائدىلەر. اونلار چاين ساحىلنىدە كى ائتكىلر ئانىندا داياندىلار.^۴ حالدان دوشموش و آريق ائتكىلر، بېلىمئىش و كۆك اولان يىدى ائنھىي يىدىلەر. او واخت فرّعون يوخودان اوياندى.

^۵ سونرا ياتىپ ائكىنچى دفه بو يوخونو گۇردو؛ بئر ساپلاقدان يىدى دولو و ياخشى سونبول چىخىدى.^۶ آماً اونلارдан سونرا يىدى كولە يىشىن دېتىللىك كى، اوللوشكەمەش و شرق سونبول بېتىدى كى، اوللوشكەمەش و سونبوللار يىدى دولو و بئيووك سونبول اوذولار. او واخت فرّعون اوياندى؛ بو، بئر يوخو ائدى.^۷ سحر اوياندىقىدا اونون جانى پرئاشان ائدى. خبر گۇندىرېب مئصىرئىن بوتون سِحر بىزلازىنى و بىنلىكچىلرنى چاغىردى.

ائللرئن بوتون مەھسۇللارىنى توپلاسىنلار و تاخىلىي آذوقه اولاراق شەھىرلەرە فەرۇعۇنون نظارىتى آلتىندا يىغىب ساخلاسىنلار. ۳۶ بو آذوقه مەئصىر تورپاغىينا گلن يىدى ائل آجليق دۈورو اوچون احتىاط اولاچاق، مبادا اولكە اھالىسى آجىقىدان قىرىلسىن.»

يوسەفەن مەئصىرەدە باشچى اولماسى

۳۷ بو سۆزلىر فەرۇعۇنون و اونون اعيانلارىنىن خوشونا گىلدى. ۳۸ فەرۇعون اعيانلارىندا ددى: «مگەر بو آدام كىمى بىرئىنى تاپا بىلەجىنكى كى، اونون كىمى تارىينىن روحونا مالىشك اولىسۇن؟» ۳۹ سونرا فەرۇعون يوسمەن ددى: «اڭندى كى، تارى سەنە بوتون بو شىلەرى بىلدۈردى، دېمەلى، سىنثەن كىمى آغىلى و بىصەرتلى آدام بىخدور. ۴۰ سەن منىم ساراى آداملارىمما باشچىلىق ادەجىكسىن و بوتون خالقىم سىنثەن امرئىنلە ئادارە اولوناچاق. من آنجاق تختەنە سىندن بئۇيوك اولاچاگام». ۴۱ فەرۇعون يوسمەن ددى: «باخ، سىنى بوتون مەئصىر اولكەستەنە باشچى تىعىن اتىدەم.» ۴۲ فەرۇعون اۆز مۇھۇرۇنو بارماغانىدەن چىخارىدىپ، يوسمەن بارماغانىدا تاخىدى، اونا ائنچە كاتان پالتار گېشىنەردى و بويىنونا قىزىل زىنجىر آسىدى. ۴۳ فەرۇعون يوسمەنى اۋۇزونون ائنچىجي عاراباسىينا مەئنەردى و مۇقاپلەتىنە «دئز چۈكۈن!» دىئىب باغىريرىدىلار. بىلەجە او، يوسمەنى بوتون مەئصىر اولكەستەنە باشچى قويدى. ۴۴ فەرۇعون يوسمەن ددى: «من فەرۇعونام. بوتون مەئصىر اولكەستەنە هەچ كىس سىنستەر آلتىنى و يا آياغىنى تىرىپتەمەجك.» ۴۵ فەرۇعون يوسمەن آدىنى صافاتى پېئەخ قويدى و اون شەھىتىن كاھىتى پۇتى فارانىن قىزى آسىتى اونا وردى كى، اونون آرودادى اولىسۇن. يوسمەن چىخىدى كى، مەئصىر اولكەستەنە گۈزىئەن.

۴۶ يوسمەن مەئصىر پادشاھى فەرۇعۇنون حوضۇروندا اولاركىن، اوتوز ياشىندا ئادى.

۴۷ يوسمەن فەرۇعۇنون حوضۇروندا چىخىپ،

حلە دە بىتلەنمەردى، چونكى اولكى كىمى حلە دە آريق ائدئىلر. او واخت اويناندىم. ۲۲ گىنەن يوخومدا گۇرۇدوم كى، بىر ساپلاقدان يىدى دولو و ياخشى سونبۇل چىخدى. ۲۳ اونلاردا سونرا سولغۇن، اولوشكەمەش و شرق كولەيىندان يانمىش يىدى سونبۇل بىشتىدى. ۲۴ اولوشكەمەش سونبۇللىر يىدى ياخشى سونبۇلو اوڈۇلار؛ بونلارى سەربازلارا دانىشىدىم، آما ھەچ كىن تاپىلىمادى كى، معناسىنى منه آچىقلاسىن.»

۲۵ يوسمەن فەرۇعونا ددى: «فەرۇعۇن يوخولارىنىن بىر معناسى وار. تارى فەرۇعونا گۇرسەدئىپ كى، عنقرىب نە ادەجىك. ۲۶ يىدى بىسلەمەش ائنک يىدى ائلدىر، يىدى دولو سونبۇل دە يىدى ائلدىر؛ يوخولارىن معناسى بېردىر. ۲۷ اونلاردا سونرا چىخان يىدى آريق، حالسىز ائنک و شرق كولەيىندان يانمىش بوش يىدى سونبۇل دە يىدى ائلدىر؛ يىدى ائل آجليق اولاچاق. ۲۸ فەرۇعونا دەمك ائستەدئىتم سۆزلى بونلاردىر. تارى فەرۇعونا گۇرسەدئىپ كى، عنقرىب نە ادەجىك. ۲۹ بوتون مەئصىر تورپاغىندا يىدى ائل بئۇيوك بوللۇق اولاچاق. ۳۰ بوندان سونرا يىدى ائل آجليق گەلەجىك. مەئصىر اولكەستەنە اولان بوتون بوللۇق ياددان چىخاچاق و آجليق اوللۇق اوندان سونرا گلن آجليق اوزۇندا گۇرۇنميەجك، چونكى آجليق چوخ آغىز اولاچاق. ۳۲ فەرۇعون يوخونو ائنكى دە گۇرۇوب، چونكى تارى بىلە قرارا گلېت و تىزلىكەلە بى اوئشى گۇرەجىدىئ. ۳۳ ائندى قوى فەرۇعون آغىلى و بىصەرتلى بىر آدام آخىتارسىن، اونو مەئصىر اولكەستەنە باشچى تىعىن اتسىن. ۳۴ فەرۇعون امر اتسىن كى، اولكەدە مامۇلار قويولسۇن و يىدى ائل بوللۇق زامانى مەئصىر تورپاغىننىن مەھسۇللارىنىن بىشىدە بىرئىنى يېغىسىن. ۳۵ قوى اونلار اوغۇرلۇ اولان بو

مئصّره، یوسفین یانینا گلدلئر، چونکی بوتون
یر اوزونده شنڈالی آجلیق وار ائدی.

یوسفین قارداشلارینین مئصّره گتمه سی

۴۲ یعقوب بئلدى کی، مئصّرە
تاخیل وار او اوز اوغوللارینا
ددی: «نه اوچون بىرىشىنىز باخىرسىنیز؟»^۳
سۆزونه داوم وردی: «باخ، من اشتىدەم
کی، مئصّرە تاخیل وار، گىلېپ اورادان
بىزئم اوچون تاخیل آلين کی، اولمە يېب
ياشىايق». ^۴ یوسفین اون قارداشى تاخیل
آلماق اوچون مئصّرە گىدلەر. ^۵ اما يعقوب
یوسفین قارداشى بىنامئى، قارداشلارى ائله
بىرلەككەدە گۇندرەمدە، چونکى فىڭىزەشىرى
کى، اونون باشىنا بېر بلا گەلە بىلەر. ^۶ تاخیل
آلماغا گىلنلار آراسىندا، ائسرايىلش اوغوللارى
دا وار ائدی، چونکى گىنغان تورپاغىندا دا
آجلیق حاکىم ائدی.

^۶ یوسف اولكەنئ باشچىسى ائدی و
اولكەنئ بوتون اهالىسىنە دە تاخىلىي ازو
ساتىرىدى. یوسفین قارداشلارى گلېش اونون
خوضوروندا اوزلەرنى يەرە قويوب سجадە
اتدىلەر. ^۷ یوسف قارداشلارينى گۈرۈپ
تانييى، لاکىن اوپلارلا ياد آدام كىمى رفتار
ادىب بىرك دانىيىشىدى. یوسف اونلاردان
سوروشدو: «هارادان گلېشىنىز؟» اونلار
جاواب وردىلەر: «ازراق آلماق اوچون گىنغان
تورپاغىندان گلمىشىك».

^۸ یوسف قارداشلارينى تانييى، آما اونلار
يوسفى تانيمادىلار. ^۹ یوسف قارداشلارى
بارەھە گۈرۈپ يو خولارى خاطىرلایىب،
اونلاردا ددى: «سېز جاسوسىسونۇز. گلىشىنىز
کى، اولكەنئ ضعەف يېرلەنە ئويزە سەنەنلىز».

بوتون مئصّر اولكەسەنلى گزدى. ^{۴۷} يىدّى
بوللوق دىلىنىدە تورپاق بول بول مەحصۇل
وردى. ^{۴۸} یوسف يىدّى ائلدى مئصّر
تورپاغىندا يېغىلىميش بوتون مەحصۇل بئر
يرە يېغىدى. او، مەحصۇلو شەھىلرە قويىدو.
ھە شەھەن اطرافىندا اولان زەندە، پېشىن
مەحصۇل او شەھەد ساخالادى. ^{۴۹} یوسف
دەنلى قومۇ قدر چوخ تاخیل يېغىدى و داها
اونو حسابلامادى، چونکى سايى-حسابى
يوخ ائدی.

^{۵۰} آجليق ائللەرنىن قاباق یوسفین ائكى
اوغلۇ اولىدو؛ اونلارى يوسفە اون شەھەن
كاھەنلى پوتى فېرانىن قىزى آسىت دوغىدو.
^{۵۱} یوسف ائلک اوغلۇنون آدىنى مىسە
قويدو، چونکى دەمىشىدى: «تارى بوتون
زەھەنلى و آتامىن اوئىنە كەلەرن ھامىسىنى
يادىمدان چىخخارتدىرىدى». ^{۵۲} ائكتىچى
اوغلۇنون آدىنى افرايەم^{*} قويىدو، چونکى
ددى: «تارى اذىت چىككەشىم تورپاقدا مىنى
ثەرمەلى اتدى».

^{۵۳} مئصّر تورپاغىندا يىدّى ائل بوللوق
قورتاردى. ^{۵۴} یوسفین دەئىي كەنمى يىدّى
ائل آجليق باشلاادى. بوتون اولكەلرە آجليق
اولىدو، لاکىن مئصّر تورپاغىنин ھە يېنىدە
ازراق وار ائدی. ^{۵۵} بوتون مئصّر اهالىسى
آجليق چىكىنە، چۈرك اوچون فېرعونا
فرىاد اتدىلەر. فېرعون بوتون مئصّرلى لەرە
ددى: «يوسفيين يانينا گەدىئ، اونون دەئىينى
ادىن». ^{۵۶} بوتون يې اوزوندە آجليق اولىدو.
يوساف مەحصۇل اولان بوتون آنبارلارى
آچىپ، مئصّرلى لە تاخىل ساتىرىدى. مئصّر
تورپاغىندا آجليق گوجىلەندى. ^{۵۷} بوتون
اولكەلرەن آدامالارى تاخىل آلماق اوچون

۵۱:۴۱ مىسە - عىبرانى دىلىنىدە يەنەن «باددان چىخخاردان»
۵۲:۴۱ افرايەم - عىبرانى دىلىنىدە «ائكى قات ثەرمەلى»

- جاواب وردی: «مگر من دمه‌دئم او شاغا پسلئک اتمه‌یشن، لاکشن سئز منه قولاق آسمادینیز. ائندی او نون قانینا گؤره جزا چکتئک.»^{۱۰}
- ۲۳ قارداشلار بئلمئرلئر کی، یوسائف اونلارین سوژلرئنى باشا دوشور، چونکى ترجومه‌چى واسطه‌سی ائله دانیشىردىلار. ^{۱۱} یوسائف اونلارين يانيندان قيراغا چكتىن أغلادى. سونرا قارداشلارينين يانينا قاييدىب اونلارلا صۇحىت اتدى. آرالاريندان شەمعونو گۇئىرۇب قارداشلارينين گۈزو قاباغىندا اونون آڭ-قولونو باغلادى.^{۱۲} یوسائف امر اتدى کى، اونلارين چوواللارى تاخىللا دولدورلىسون، هر بىرىشىن وردئىي پول دا اۇز چووالىينا قويولىسون و اونلارا يول اوچون آذوقه ورئىلەن. بله ده ائدلىدى.
- ۲۶ قارداشلار تاخىللارىنى إشىكلىرىئىن بىلەن يوكلەيېت، اورادان گىتىلەر. ^{۱۳} اونلار دەن بىرى گىھ قالدىيى یرىدە إشىھ بىلەن پىرمىك اوچون چووالىنى آچاندا، اۇز پولونو گۇرۇدۇ؛ پول چووالىين آغزىندا ائدى. ^{۱۴} او، قارداشلارينا ددى: «پولوم اۆزۈمە قايتارىلىب، باخىن، او، چووالىيمىن ائچىنەدەر.» قارداشلارين اورەبىي ائضىطراپا دوشدو و تىتىرىھ يە-تىتىرىھ يە بئىرېزلىرىنە دەئلر: «تارى بىزئىم باشىمiza نە ائش گىتىدى؟»^{۱۵} اونلار گىغان تورياخىنما، آتالارى يعقوبۇن يانينا گىلدىلەر و باشلارينا گلن بوتون حكايىتلرى اونا دەئلر: «او او لىكەنئىن باشچىسى اولان آدام بىرى دانىشىدى، بىزى او لىكەيە گلن جاسوسلاز حساب اتدى. ^{۱۶} اونا دەئك: «بىز دوز آداملارىق، جاسوس دېلىشك.»^{۱۷} بىز بىر آتаниن اوغوللارى، اون ائتكى قارداشىقى. بىر قارداشىمىز يوخا چىخىب، لاب كىچىنى ده ائندى گىغان تورياخىندا آتامىزىن يانىندايدى.^{۱۸}
- ۳۳ او او لىكەنئىن باشچىسى اولان آدام بىزە ددى: «سېزئىن دوز آدام اولدوغۇنۇز بوندان بىلەجىم: قارداشلارينيزدان بىرىنى
- ۱۰ قارداشلارى اونا دەئلر: «خىر، اى آ GAMIBIZ، قوللارين آنجاق ارزاق آلماق اوچون گلىبلر.
- ۱۱ بىز ھامىمىز بىز آدامىن اوغوللارى بىق. بىز دوز آداملارىق. قوللارين جاسوس دېئللىر.»
- ۱۲ آما یوسائف اونلارا ددى: «خىر، سئز گلىشىشىز كى، اولكەننىن ضعىف يېلىشنى اوپىرنەسەشىز». ^{۱۳} اونلار دەئلر: «بىز قوللارين اون ائتكى قارداشىقى و گىغان تورياخىندا بىز آدامىن اوغوللارى بىق. كىچىك قارداشىمىز ائندى آتامىزىن يانىندايدىر، لاکشن بىز قارداشىمىز يوخا چىخىب.»^{۱۴} یوسائف اونلارا ددى: «ھەرىشى من دەئىش كەمەتىز: سئز جاسوسسونۇز، ^{۱۵} آما من سئزى بىلە ائمتاحان ادەجىم: فېرعونون جانينا آند اولسون كى، كىچىك قارداشىمىز بورا با گلمسە، سئز بورادان گەدە بىلەمە جىكىشىز. ^{۱۶} آرانيزدان بىز نفرى گۇئىرەننى كى، قارداشىمىزى گەشىشىن، لاکشن سئز بورادا ساخلانا جاقيسىنىز: او واخت سېزئىن دوز دېش-دەمە دېئىشىز بىلەنەجك. يوخسا فېرعونون جانينا آند اولسون كى، سئز جاسوسسونۇز. ^{۱۷} یوسائف اوج گون اونلارى زېندا دا ساخلادى.
- ۱۸ اوچونجو گون یوسائف اونلارا ددى: «دەئىئىمە عمل ادېب جانىنizi قورتارىن، چونكى من تاريدان قورخورام. ^{۱۹} اگر سئز دوز آدامسىنىز، قوى قارداشلارينيزدان بىرى حبس اولوندوغۇنۇز يerde قالسىن، او بىرىنىز گىدېت، عايىلەلرئىزە تاخىل آپارىن كى، آجلىقىدان قورتارسینلار. ^{۲۰} سونرا كىچىك قارداشىنizi مىش يانىما گىتىشىن. بىلەجە سوژلرئىزىن دوز اولدوغۇ بىلەنەر و سئز اولمزىشىز.» قارداشلار بىلە ده ائدلىر. ^{۲۱} اونلار بئىرېزلىرىنە دەئلر: «دۇغۇدان دا، بىز قارداشىمىزىن مۇقايانىلەنە تقىصىركارىق. او بىزە يالواردېيى واخت چىكىئىي اذىتىتى گۇرۇدوك، لاکشن اونا قولاق آسمادىق. بونا گۇرە دە باشىمىزى با گىلدى.»^{۲۲} رۇعيشىن اونلارا بىلە

کی، «قارداشینیز سئرئنه گلمه سه، گؤزومه گۈرونمه يېن». ^۹ ائسرايىل ددى: «نىھيے منه پىشىك ادئب او آداما بىلدىرىتىز كى، داها بىر قارداشینیز دا وار؟» ^۷ اونلار دەتلەر: «او آدام اۋزو موز و عايىلەمۇز بارەدە دەفرلە بىزدن بىلە سوآللار سوروشىدۇ: «آيا آتابانىز حله صاغدىرى؟ آيا آيرى قارداشینیز دا وار؟» بىز دە اونون بو سوآللارينا جاواب وردىك. مگر آغلىمىزا گىلەرى كى، «قارداشینیزى گىتىرنىن» دئىيەجك؟ ^۸ سونرا يەودا آتابى ائسرايىلە ددى: «او شاغى مىتمەلە گۈنەر كى، قالخىب گىدك. بىز دە، سىن دە، او شاقلارىمېز دا اۋلەمەيىب صاغ قىلارىق. ^۹ من اونا ضامەن دورورام، اونو منىن طلب ادرىسن. اگر اونو سىن يانينا گىتىرنى قاباغىندا دايىاندىرسام، عۇمرۇم بوبىو قاباغىندا تقصىر كار اولا جاخام. ^{۱۰} اگر يوباتىمسايدىق، ائندى انكى دە گىدئپ-قايتىمىشىدىق.

^{۱۱} آتالارى ائسرايىل اونلارا ددى: «اگر بىلەدىر، اوندا بونو ادئن: توربالارىنىزدا بول تورپاگىن لاب ياخشى مەحصوللارىندا او آداما ھەدىيە اولاراق بىر قدر بالزام، بىر قدر بال، كىتىره، عطرىيات، پۇستە و بادام گۈتۈرون. ^{۱۲} اۋزو نۇزولە ئىكى قات پول قايتارىلماش پولو اۋز آڭلەتىزەلە قايتارىن، بلکە بىر سەھو اولوب. ^{۱۳} قارداشلارىنىزى گۈتۈرون، قالخىن و او آدامىن يانينا قايدىين. ^{۱۴} قوى قادىرى موطلىق تارى او آداما سئرئەن حاقيىنىزدا مرحمت اوياندىرسىن، او دا او بىرى قارداشىنىزى و بىنائىنى سئزە تحوئە ورسىن. منه گلنچىجە، اگر من او شاقلارىمەدان محرىم اولا جاخام، قوى اولوم.»

^{۱۵} قارداشلار اۋزلىرى ائلە بول ھەدىيەنى ئىكى قات پوللا گۈتۈردىلر. بىنائىنى دە گۈتۈروب قالخىدىلار و مئصرەر گلىڭ، يوستەن حوضۇروندا دوردولار. ^{۱۶} يوستەن

يانيما دا قويون و تاخىل گۈتۈروب گەدىن كى، عايىلەلەرنىزى آجىلىقدان قورتاراسىنىز. ^{۱۷}

او زامان سئزىن جاسوس يوخ، دوز آدام اولدوغۇنۇزو بىلە جىم. او واخت قارداشىنىزى سئزە تحوئە ورەجىم و اۋلەكەدە آلىش-ورئىش اده بىلەتىز.» ^{۱۸}

^{۱۹} قارداشلار چوواللارىنى بوشالداركىن گۈردىلر كى، هەركىشىن چووالىنىدا پول كىشەسى وار. اۋزلىرى و اونلارىن آتاباسى پول كىشەلرنى گۈرەنەدە قورخدولار. ^{۲۰} آتالارى يعقوب اونلارا ددى: «سەز منى اۋلادىسىز قويىدونۇز. يوستەن يوخ، شەمعون يوخ، بىنائىمنى دە آپاراجا-قايسىيەن. ائستەيئەتىز بۇتون بونلارى مىتم باشىما گىتەرەتىز. ^{۲۱} رعوبىن آتاباسىنا بىلە ددى: «اگر اونو سىن يانينا گىتەرمەسم، ائكى او غۇلۇم اولىدورىسىن. اونو مئمۇم ئاختىيارىما ور، من دە اونو سەنە قايتارام.»

^{۲۲} يعقوب ددى: «او غۇلۇم سئرئەلە گەمە يەحك، چونكى اونون قارداشى اۋلوب و تك قالىب، اگر گىتىتىشىز يولدا اونون باشىنا بىر بلا گىلسە، مئمۇم آغ ساچىلى باشىمى گەدەر ئىچىنەدە اۋلولر دەيىارينا اندىرە جىكتىز.»

مئصرە ئىكتىنجى سەر

^{۲۳} گەنئان تورپاگىندا آجىلىق كوجىلەتىشىدى. ^{۲۴} قارداشلارين مئصرەن گىتىردى بوغدا يېتلىك قورتاراندا، آتالارى اونلارا ددى: «گەنە گىدئپ، بىزە بىر آز ازراق آلين.»

^{۲۵} يەودا اونا بىلە ددى: «او آدام بىزە بىر ئاخطرار ورئىب كى، اگر قارداشىنىز سئرئەلە كالمەسە، گۈزۈمە گۈرۈنەمە يېن. ^{۲۶} اگر سەن قارداشىمىزى گۈنەرەسەن، گىدئپ سەنە ازراق آلارىق. ^{۲۷} لاكتىن اگر اونو گۈنەرەرمە يەسەن، گىتىمە جىشىك، چونكى او آدام بىزە ددى

دەئىلر: «سېئن قولۇن آتامىز سالاماتدىر، حله دە ياشايىر». اونلار يوستەفه آيىلشىپ سجدە اندىلر.

^{۲۹} يوستەف باشىنى قالدىراندا اۆز آناسىينىن اوغلو اولان قارداشى بىنامىنىڭ گۈرۈپ ددى: «منه ۋەدىئىتىز لاب كىچك قارداشىنىز بودور؟» سونرا بىنامىنە ددى: «تارى سەنە لوطف اتسىن، اوغلۇم». ^{۳۰} يوستەف تىلىنىڭ اورادان چىخدى، چونكى اورەبىن سېزىلەدەدى، اونۇ آغاڭاماق توتدۇ و اوتاغا گىرئىب، اورادا آغاڭادى. ^{۳۱} سونرا اوزونو يوبىوب چىخدى، اۆزۈنە گଲب ددى: «يمك گىتىن». ^{۳۲} ېمەمى اونا آيرىجا، قارداشلارينا آيرىجا، اونونلا بىرلەتكەد يېئىن مئىشىلى لە آيرىجا قويىدولا، چونكى مئىشىلى لە عنبارلارلە بىرلەتكەد يەك يىزدەلر؛ بۇ، مئىشىلى لە اوچون ائىرچىن بېرىشى ئىدى. ^{۳۳} قارداشلار بئۇيوكىن-كىچنە دوغوم حاقلارينا گۈرە اوونون حوضورۇدا اوتوردولا. اونلار بىرئىتلەرنە حىرتىلە باخدىلار. ^{۳۴} يوستەفن قاباغىنداكى يىمكلەرن اونلارا پايى آيرىلدى. لاکشىن بىنامىش پايى اونلارىن ھەبىئىت-ائجىدەلر و اونونلا برابر خوش واخت كىچىردىلەر.

يوستەفن ائتمىش كاساسى

۴۴ يوستەف اۆز او نظارتچىسىنىڭ امر وردى: «بو آداملارىن چوولالارىنى گوجىلىرى چاتانا قدر ازىقاڭلا دولدور و هەركىشىن پولۇنوا اۆز چوولالىنىن آغزىنا قوى. ^۲ ھامىسىنдан كىچىيەتنىن چوولالىنىن آغزىنا قوى، ^۳ سەرەتلىكىنەن گۈچىلىنىن و تاخىل عوضىنى ورئىن پولۇ قوى». او، يوستەفن دەئىيى سۆزە عمل اتدى. ^۴ سەرەتلىكىنەن دەئىيى سۆزە عمل اتدى. اچىلاندا بو آداملار إشىكلىرى ائلە بىرلەتكەد يولا سالىنىدىلار. ^۴ اونلار شەردىن تزە چىخىميشىدىلار و اوزاق دىنلىنىڭ كى، يوستەف

بىنامىنى اونلارلا برابر گۈرەنەدە اۆز او نظارتچىسىنى ددى: «بو آداملارى اوپار و حيوان كىسب حاضىرلا، چونكى اونلار مىتمەل ناھار ئىيە جىكلر». ^{۱۷} او آدام يوستەفن دەئىنە عمل اتدى: «بو آداملارى يوستەفن اۋەنە آپاردى». ^{۱۸} قارداشلار يوستەفن اۋەنە آپارىلدىقلىار اوچون قورخوب دەئىلر: «كىچن دە چوولالارىمىزدا گرى قايتارىلىميش پول اوستوندە آپارلىرىق. او ائستەپىرى كى، بىزىم ضىدائىمىز بەھانە تاپىب اوستومۇز دوشىسۇن، بىزى اۆزۈنە قول اتسىن و إشىكلىرىمىزى ألسىن». ^{۱۹} اونلار يوستەفن او نظارتچىسىنى ياخىنلاشىدىلار و اۋەن آستانا سىينىدا اونا بىلە دەئىلر: «اي آ GAMIZ، بىز كىچن دە دوغرودان دا ارزاق آلماق اوچون گلەمىشدىك. ^{۲۰} آما گەچە قالدىيغىمىز بىرە چاتدىيغىمىز زامان، چوولالارىمىزى آچىب گۈرۈدۈك كى، هەر بىرئىتىزنىن پولو تامام- كامال چوولالارىمىزىن اىچىشىدەت. اىتىدى اونو اۆز آللارىمىزەلە گرى قايتارىرىق. ^{۲۱} ارزاق آلماق اوچون اۆزۈمۈزە آبرى پول دا گىتىرمىشدىك. آما بىلمىرئىك كى، پولومۇزو كىم بىزىم چوولالارىمىزى قويمىشىدۇ». ^{۲۲} او نظارتچىسى ددى: «ناراتات اولماين، قورخىماين. اۆزۈنۈزۈن و آتانيزىن تارىسى سىزە چوولالارىنىزدا خىزىنە وردى. پولۇنۇز منه گଲب چاتدى». سونرا شەمعونو اونلارىن يانىندا گىتىرىدى. ^{۲۳} او آدام، قارداشلارى يوستەفن اۋەنە گىتىرىدى. آياقلارىنى يوماق اوچون اونلارا سو وردى و إشىكلىرىنە ېم وردى. ^{۲۵} قارداشلار، يوستەف ناھارا گلنە قدر، ھەئىيەنى حاضىرلايدىلار، چونكى اشتىدىلر كى، اورادا يىمك ئىيە جىكلر.

^{۲۶} يوستەف اوه گىلنە اونلار ھەئىيەنى او و گىتىرىپ اونا تقدىم اتدىلر، اوونون حوضورۇدا ېرە قدر آيىلدىلر. ^{۲۷} يوستەف اونلارىن كەڭىنى سوروشوب ددى: «او دەدىئىتىز قوجا آتаниز

منه قول اولاچاق، لاکىن سىز صاغ-سالامات
آتانيزىن يانىندا كەدىن».

^{١٨} يەودا اونا ياخىنلاشىپ ددى: «اي آغا،
خاھىش ادئم كى، قولونون دەئىي سۈزۈرە
قولاق آس و قولونا قىضىن آلولانماسىن،
چونكى سن فىرعون كىمى بىر آدامسان.

^{١٩} آغاام قولاريندان «سېنىز آتانيز و يا
قارداشىنiz وار؟» سوروشدو، ^{٢٠} بىز آ GAMIZA
دەتكى: «بىزىم بىر قوجا آتامىز و اونون دا ياشلى
زامانلاريندا دوغولان بىز كىچىنك اوشاغى
وار. اونون بىز قارداشى اۇلدۇ، آناسىنдан
دوغولان آنجاق او قالدى. آتاسى اونو
چوخ سوئر». ^{٢١} سونرا سن قولارينا دەئىن:

«اونو مىتم يانىما گىتىرىن كى، اۆز كۆزۈملە
گۈرۈم». ^{٢٢} بىز ده آ GAMIZA دەتكى: «اوشاق
آناسىنдан آيرىلا بىتلەز، چونكى آناسىنдан
آيرىلسا، آتاسى اۇلر». ^{٢٣} آما سن قولارينا
دەئىن: «اگر كىچىك قارداشىنiz سېنىزله
گلمەسە، بىز داها كۆزۈملە كۆرۈنمه يېن». ^{٢٤}

ستىن قولون آتامىن يانىنا گىلدىيەتلىز زامان
آ GAMIZIYIN سۈزۈلەنى اونا چاتىرىدىق. ^{٢٥} آتامىز
دەئى: «كىنەن كەدىن، بىزە بىر آزازق آلين». ^{٢٦}

بىز دەتكى: «كىدە بىتلەمەرئىك. كىچىك
قارداشىمىز بىزئەتىلە كىتسە، كىدەرئىك، كىچىك
قارداشىمىز بىزئەتىلە كىتمەسە، او آدامىن
كۆزۈنە كۆرۈنە بىتلەمەرئىك». ^{٢٧} ستىن قولون

آتام بىزە دەئى: «بىتلەشىز كى، آروادىم منه
ائىكى اوغۇل دوغىدۇ. ^{٢٨} بىز اوغلۇم يانىمدان
كىتىدى و دەئىم كى، او پارچالانىب؛ ائندىيە قار
اونو كۆرمەمەتىش. ^{٢٩} بو اوغلۇمۇ دا يانىمدان
آپاراسىنiz و اونون باشىينا بىز بلا گىلسە، آغ
ساچلى باشىمى موصىبەت ائچىننەدە ئۇلۇر
دىيارينا ئىندرەجىكىشىز». ^{٣٠} ائندىيە ستىن
قولون آتامىن يانىنا قايىتىدىغىم زامان اوشاق
بىزئەتىلە اولماسا و اورەيى اوشاغا باغلانان
آتامىز ^{٣١} اوشاغىن اولمادىغىنى كۆرسە، اۇلر.
او واخت بىز قولارين، قولون آتامىزىن آغ

اۆز او نظارچىسىنە ددى: «قالخ او آداملارин
دالىنجا گىت و اونلارا چاتىدىغىن زامان بىلە
دە: «نه اوچون ياخشىلەپ پىسلەكە جاواب
وردىئىز؟ ^{٣٢} مگر بى كاسا آGamizin ئىچىنى و
اونونلا فال توتدوغۇ كاسا دىتل؟ بونو اتمكە
پىسلەك ادىبىئىز». ^{٣٣}

^{٣٤} او نظارچىسى اونلارا چاتىدى و بىو
سۈزۈرى ددى. ^{٣٥} قارداشلار اونا دەتلر: «نه
اوچون آغاام بىلە سۈزۈر دانىشىر؟ بواشى
قوللاريندان اوزاق اولسىن. ^{٣٦} باخ، بىز

چوولالارىمىزىن ائچىننە تاپىدىغىمىز پولو
كىنەن تورپاگىنidan سنە گىرى قايتارىدىق.
آغانىن اوئىندىن نىجه قىزىل و يا گوموش
اوغرولاريا بىئەرئىك؟ ^{٣٧} بى شى قوللاريندان
هانسىنidan تاپىلىسا، قوى او آدام اولۇمە
ورئىسىن، قالانىمىزدا آ GAMIZA قول اولاقدىق». ^{٣٨}

^{٣٩} او ددى: «ياخشى، قوى سىز دەننە كىمى
اولسىن: بو كىئىن يانىندا تاپىلىسا، او منه
قول اولسىن، لاکىن قالانلارىنىڭ تەقىشىكار
سايىلمايا جاقيسىنiz». ^{٤٠} اونلارين هر بىرى
تەللىك چووالىنى پىره ئىندرەدى و چووالىنین

آغزىنى آچدى. ^{٤١} او نظارچىسى بؤيوكتەن
باشلايىب كىچىئىھ قدر اونلارى آختارادى
و كاسا بىنامائىن چووالىندا تاپىلىدى.

^{٤٢} قارداشلار پاتارىنى جىرييەلار و هر بىرى
إشىشە يېنى يوكىلە يېب شهرە قايتىدى.
^{٤٣} يەودا قارداشلارى ائلە بىتلەتكەدە يوسىفەن

اوئىنە گىلدى. او حلمە دە اورادا ائدى. اونلار
يوسىفەن قاباغىندا پىرە قاپاندىيالار. ^{٤٤} يوسىف
اونلارا ددى: «بو نە ائشدەئ كى، كۆرۈپىسونۇز؟

گومان اتمەدەتىز كى، مىتم كىمى بىز آدام فال
توتا بىتلەر؟ ^{٤٥} يەودا ددى: «آغاام نە دېتىم،
نە دانىشىم؟ اۆزۈمۈزو نىجه تمىزە چىخاردا
بىلەرئىك؟ تارى اۆز قوللاريندا تەقىش كۆرۈدۇ.
باخ، بىز دە، يانىندا كاسا تاپىلان آدام دا
آ GAMIZIYIN قولوبىق». ^{٤٦} او ددى: «بواشى مندن
عترق اولسىن. آنجاق يانىندا كاسا تاپىلان آدام

منی بورایا گؤندَرَن سئز دیئلشِتَنْز، تاری دیر. او منی فرعونا آتا، اونون بوتون سارای آدامالارینا آغا، بوتون مئشَر اُولکه‌سَنَه ده باشچى اتدى. ۹ تز آتامين يانينا گىدئب اونا دىئن كى، اوغلون يوسيف بلە دىئر: "تاري منى بوتون مئشَر اُولكە سَنَه آغا اتدى. داها دورما، يانىما گل." ۱۰ گوشِن و ئلايتىننده ياشايارسان. اوزون، اوغوللارين، نومەرئىن، قويون-كچىن، مال- حيوانين، سىنئن هر شىشى منه ياخين اولا. ۱۱ اورادا سىنن قىدىئه قalarام، چونكى داها بش اىل آجليق اولاچاق. يوخسا اززون، عايىلن و سنه باغلى اولان هر كىس يوخسوللوق چكە جك." ۱۲ باخ، سئزئن و قارداشىم بىنiamتىن گۈزلىرى گۈرۈر كى، بو سۆزلىرى دىلئملە سئزه دىئر. ۱۳ مئشَر دە صاحب اولدوغۇم بوتون عئَزَتى و بوتون گۈرۈكلىرىنى آتاما بىلدىرئىن و تزلىتكە آتامي بورايما گشتئىن." ۱۴ يوسيف قارداشى بىنiamتىن بوينونا سارىليپ آغلادى، بىنiamتىن دە اونون بوينونا سارىليپ آغلادى. ۱۵ يوسيف بوتون قارداشلارينى اپىدۇ و اونلارين بوينونا سارىليپ آغلادى. بوندان سۇنرا قارداشلارى اونونلا صۇجىبت اتدىلار. ۱۶ يوستېن قارداشلارينين گلمەسى بارهەدە فئرعنون سارايىسا خبر چاتدى. بو خبر فئرعنون و اونون اعيانلارينين خوشونا گلدى. ۱۷ فئرعون يوسيفه ددى: «قارداشلارينا وە كى، بله اتسىنلار: "حیوانلارىنىزى يوكەيىش و يولا دوشوب گئغان تورپاگىنا گلدىن." ۱۸ آتانيزى و او آدامالارىنىزى گۈترووب يانىما گلشىن. سئزه مئشَر اُولكە سَنَدَه لاب ياخشى تورپاگى ورهچىم، تورپاگىن شىرەسَنَى يېھىجكىشىن. ۱۹ سئزه امر اولونور: بله ادئن. آردادا اوشاغىنىز اوچون مئشَر اُولكە سَنَدَه اوزونو زه عارابالار آلين و آتانيزى گىتىپ كەنەن. ۲۰ اورادا قالان شىلرئىزەدە گۈزۈنۈز قالماسىن، چونكى بوتون مئشَر تورپاگىنىن لاب ياخشى شىلرى سئزىتىنلار."

ساچلى باشىنى گدر اىچىننە اۇلولر دئيارينا إندىئەرنىك. ۳۲ من قولون، آتاما اوشاق اوچون خامائىن دوروپ دىئم: "اگر اونو سىنن يانينا گىشىمىسىم، آتامين حوضوروندا ئۈمرۈم بويو تىقىشىكار اولاچاغام." ۳۳ ائندى خاھنىش ادئرم، قوى اوشاغىن عوضىنە بو قولون، آغاماق قول اولماق اوچون قالسىن، و اوشاق قارداشلاريملا بىتلەتكەدە گىتىش. ۳۴ چونكى اوشاق مئتمىلە اولماسا، نجه آتامين يانينا گەدە بىتلەرم؟ آتامين باشىنا گلن موصىبىتى نجه گۈرە بىتلەرم؟"

يوسيف ئۆزۈنۈ تانىتىدىرى ماسى

٤٥ يوسيف يانىشىدا دورانلارين هامىسىنин حوضوروندا اوزونو ساخلايا بىلەمە يېب قىشقىردى: «هامىنى يانىمدان چىخىخاردىن». يوسيف اوزۇنۇ قارداشلارينا تانىتىدىرى دېغى زامان، يانىشدا هىچ كىس يوخ ائدى. ۲ او ھۇنكىرۇب، آغلادى. مئشَرلى لەر و فئرعنون ساراي آدامالارى اشتىدىلار.

۳ يوسيف قارداشلارينا ددى: «من يوستېم. آيا آتام حله صاغدارى؟» قارداشلارى اونا جاواب ورمەدەنلر، چونكى دەشتىن قورموشىلار. ۴ يوسيف قارداشلارينا ددى: «خاھىش ادئرم، منه ياخين گلن.» اونلار ياخين گلدىلار. يوسيف ددى: «مئشَر ساتىدىغىنiz قارداشىنىز يوسيف منم. ۵ ائنلىدى منى بورايما ساتىدىغىنiz اوچون گەرلەنمەيئن و تأسوف اتمەيىش، چونكى تارى منى سئزدىن قاباق بورايما گۈئىدرىدى كى، حياتىنىزى حفظ اتسىن. ۶ آرتىق ائكى ائلدىر كى، اۇلکەدە آجلىقىدىر، حله بش اىل دە اكتىن-بئچىن اولما ياجاق. ۷ تارى منى سئزدىن قاباق بورايما گۈئىدرىدى كى، ير اوزوندە سئزئن اۋچۇن صاغ قالانلار ساخلاسىن و بؤيوك بىر قورتولوشلا حياتىنىزى موحافتىخت اتسىن. ۸ اونا گۈرە دە

^۵ یعقوب بئرشیان دان چیخدی. ائسرايئلن اوغوللاری آتalarی یعقوبو و آرودا اوشاقلارینی فترعونون گۇندردئى عارابالار مئندىردىلر کى، آپارسىنلار. ^۶ یعقوب و اونون بوتون اولوادلاری حیوانلارینى و گىغان تورپاغىندا مالك اولدوغو هر شى گۇئوروب مئصىرە گىلدىلر. ^۷ او، اۆزۈ ائله بئرشىنکە، اوغوللارینى و قىزلارىنى، اوغول نومەلئىنى و قىز نومەلئىنى و بوتون اولوادلارینى مئصىرە گىتىرى.

^۸ ائسرايئلن مئصىرە گلن اوغوللارينين، یعقوبلا اوغوللارينين آدارى بىلدئى: یعقوبىن ائلک اوغلو رعوبىش. ^۹ رعوبىشنى اوغوللارى: خىنوك، پالۇ، خىصرون و گرمى. ^{۱۰} شەمعونون اوغوللارى: يەمۈل، يامشىن، اوخد، ياكئن، صوخىر و بىر گىغانلى آرواددان دوغولان شاول. ^{۱۱} الاۋەنن اوغوللارى: كېرىشون، قەھات و مزاري. ^{۱۲} يەھوادىن اوغوللارى: عەر، اونان، شىلا، پىرس و زىزخ. آنجاق ىر و اونان گىغان ائلکەستىنە اولدولر. پىرسىن اوغوللارى: خىصرون و خامول. ^{۱۳} يەسماكارىن اوغوللارى: تولاع، پۇۋا، يوب و شىمەرون. ^{۱۴} زېبولونون اوغوللارى: سىردى، إلۇن و يېخىلەل. ^{۱۵} بۇنلار یعقوبىن ئىلەيدن دوغولان اوغوللارى دىر. لىئىه اونلارى و قىزى دئانانى پەدان آرامدا دوغدو. یعقوبىن اوغول و قىز اولوادلارى جەمى اوتوز اوج نفر ائدى.

^{۱۶} جادىن اوغوللارى: صەنفيون، خەنگەى، شۇنى، إاصبون، ىرى، آرودى و آپەلى. ^{۱۷} آشىرىن اوغوللارى: يەنماعان، يىشىوه، بېئۇا و اونلارين باجىسى سىرخ. بېئانىن اوغوللارى: خېرى و مەلکەتىل. ^{۱۸} بۇنلار زەلپادان دوغولان یعقوبىن اولوادلارى دىر كى، لابان اونو قىزى ئىلەيە ورمەشىدى. زېڭىپا یعقوبا بۇ اون ئىنى نفرى دوغدو.

^{۱۹} یعقوبىن آرودى راحىتلەن اوغوللارى: يوسىف و بىنامىن. ^{۲۰} يوسىف مئصىرە آسەتىن

۲۱ ائسرايئلن اوغوللارى بىلە دە اتىئەر. يوسىف فترعونون امرى ائلە اونلارا عارابالار و يول اوچون آذوقە وردى. ^{۲۲} اونلارين هەر بىرىئە بىئر دست دېيىشىك پالتار وردى، بىنامىنە دە اوج يوز پارچا گوموش و بش دست دېيىشىك پالتار وردى. ^{۲۳} يوسىف آتاسى اوچون مئصىرەن لەپ ياخشى شىلەرى ائلە يوكلەنمىش اون إاشىك گۇندردى. اون دەشى اشىك دە كى، يول اوچون تاخىل، چۈرك و آذوقە ائلە يوكلەنمىش ائدى. ^{۲۴} او، قارداشلارىنى يولا سالدى و اونلار يولا دوشىدوكدە، يوسىف اونلارا ددى: «يولدا داعوا اتمەيەن». ^{۲۵} اونلار مئصىرەن چىخىپ، گىغان تورپاغىنما، آتalarى یعقوبىن يانىندا گىلدىلر. ^{۲۶} اونا هەر شى خېرى وردىلە: «يوسىف صاغ- سالاماتدىر، اۆزۈ دە بوتون مئصىر ائلکەستىنە باشچىليق ادئر». يعقوب حىرتەنەتپ قالدى و اونلارا اثنانمادى. ^{۲۷} قارداشلار يوسىفنى اونلارا دەئىي بىتون سۆزلىرى اونا دەنلىر. اونو آپارماق اوچون يوسىفەن گۇندردىئى عارابالارى گۇرۇنداه آتالارى یعقوبۇن جانى تىزەنلىدى. ^{۲۸} ائسرايئل ددى: «پىشەر: اوغلۇم يوسىف صاغ- سالاماتدىر. قوى ائلەمە مەشىدن قاباق گەدېب اونو گۈرۈم». ^{۲۹}

يعقوبىن مئصىرە گىتمەسى

۴۶ ائسرايئل بوتون وار-يىخو ائلە بىرلەتكەدە يولا چىخدى. بئرشىبىيا گلېب، آتاسى انسحاقىن تارىيسىننا قوربانلار كىسى. ^۱ تارى، گەرە ئەپىلاريندا ائسرايئلى چاغىرىدى: «يعقوب! يعقوب!» يعقوب جاواب وردى: «بويور، بورادايام». ^۲ تارى ددى: «من تارىيام، آتائىن تارىسى يام. مئصىرە گىتمىكدىن قورخما، چونكى اورادا سىندىن بۇيوك بىر مەلت تۆرەدەجىم. ^۳ من دە سىنتىلە بىرلەتكەدە مئصىرە گەدەجىم. سىنى گەننە اورادان گىتەجىم. يوسىف اۆز ئىلى سىنەن گۈزلىرىنى باغلاياجاق.»

سئزى چاغیریب «نه ائشىن صاحبىشىشىز؟» سوروشسا، ۳۴ دىتىرىشىز: «أتالاريميز كىمى بوقولاريندا اوشاقلېقدان بىرى حيواندارلىقلا مشغۇلدۇر». إله كى، سئزى گوشىن وئلايتىنە يىرلشىرىشىن، چونكى مئصىرىلى لر چوبان خاپلاغىندان ائيرەنەرلەر.»

۴۷ يوستۇف فترعنون يانينا گدئب ددى: «كىغان تورپاگىيندان آتام و قارداشلاريم قوييون-كچىلىرى، مال-حيوانلارى و صاحبى اولدوقلارى بوتون شىلىرى ائله بىرلىكىدە بوراپا گلېبلىر و گوشىن وئلايتىنەدەرلەر.» ۲ سونرا قارداشلارى آراسىيندان يىشىنى گۇتۇرۇب، فترعنون حوضورونا گىتىرىدى. ۳ فترعنون يوستۇف قارداشلاريندان سوروشدو: «نه ائشىن صاحبىشىشىز؟» اونلار فترعنونا جواب وردئىلەر: «بىز قوللارين، آتالاريميز كىمى چوبانىقى.» بۇ اۈلکە يە گلەمئىشىك كى، بىز مودات اوندا ياشاياق. چونكى كىغان تورپاگىيندا دەشتلى آجىلىق حؤكم سورور. بوقوللارين سورولىرى اوچون اوتلاق يوخدور. ائندى خاھنىش ادەرنىك كى، قوللارينا، گوشىن وئلايتىنە ياشاماغا ائچازە وەرسەنلىرىز.» ۵ فترعنون يوستۇف ددى: «آتаниنلا قارداشلارين يانينا گلېبلىر.» مەمىش تورپاگىسى سىنئىن قاباگىيندادىر: آتаниنلا قارداشلارينى بو تورپاگىن لاب ياخشى يېرىلىتىنە پىرلەشىدەر. قوى گوشىن وئلايتىنە ياشاسىنلار. اگر اونلارين آراسىيندا باجاريقلارينى تانى يېرسان، اونلارى مىتم سورولىئەمە چوبان قوى.»

۷ يوستۇف آتاسى يعقوبۇ گۇتۇرۇب، فترعنون حوضورونا گىتىرىدى. يعقوب فترعنونا بركت وردى. ۸ فترعنون يعقوبىدان سوروشدو: «نچە ياشىن وار؟» ۹ يعقوب فترعنونا جواب وردى: «عۇرمۇمۇن يوز اوتوز ائلنلىق قورىتىدە كچىرتىدەم، آما ئۇمۇرۇم آز و آغىر اولدو، آتالاريمىلا قورىتىدەكى عۇرمۇ قدر اوزون اولمادى.» ۱۰ سونرا

مېسىھ و إفرايەم آدلى ئىكى اوغلو اولدو. آسىت اون شهرىشىن كاھنىتى اولان پۇتى فرائين قىزى ائدى. ۲۱ بىنامېشىن اوغوللارى: بىلۇغ، بىكىر، آشىل، گىرا، نۇمان، اخى، روش، موپەم، خوپىئەم و ارڈ. ۲۲ بونلار يعقوبۇن راختىلەن دوغولان اوپولادارى دىر، اونلار اون دۆزدە نفر اندىلەل.»

۲۳ دانىن اوغلو خوشىم. ۲۴ تەفتالىشىن اوغوللارى: ياخەسى إل، گونو، يىصر، شەئام. ۲۵ بونلار بىلەدان دوغولان يعقوبۇن اوپولادارى دىر كى، لابان اونو قىزى راختىلەن ورمەنىشىدى. بىلە بونلارى يعقوبا دوغوموشدو. اونلار جەمى يىدى نفر اندىلەر.

يعقوب اوغوللارينين گوشىنە ساڭىن اولماسى

۲۶ يعقوبۇن اوغوللارينين آروادلارىندان ساواپى، يعقوبۇن نىسلەنەن اولان و اونونلا مەمىشە گلن اۋۇز اوپولادارى، ئەتتىش آلتى نفر ائدى. ۲۷ يوستۇف مەمىشە دوغولان ئىكى اوغلو ائله بىرلىكىدە، يعقوبۇن مەمىشە كۈچىن عاينەلەتىنە جەمى يىتمىش نفر وار ائدى.

۲۸ يعقوب گوشىن يولونا بىلدەچىلىك اتمىك اوچون اۋۇزوندن قاباق يەھۇدانى يوستۇف يانينا گۈنۈردى. اونلار گوشىن وئلايتىنە گۈرنە ۲۹ يوستۇف عاراباسىنى حاضىرلايىب، گوشىنە آتاسى ئىسرايەتلىن پېشوازىنا گىتدى. اونو گۇرۇنچە، اونون بويۇندا سارىلىپ و بويۇندا اوزون مودات آغاڭلادى. ۳۰ ئىسرايەت يوستۇف ددى: «ائندى اولە بىتلەرم، چونكى اوزونو گۇرۇدوم. سەن حله صاغ سالاماتسان.»

۳۱ يوستۇف قارداشلارينا و آتاسىنین عاينەلەتىنە ددى: «قوى گەئىم فترعنونا خېر ورئم كى، كىغان تورپاگىيندا ياشاسىان قارداشلاريمىلا آتامىن عاينەلەسى يانىما گلېبلىر.» ۳۲ اونلار سورو صاحبى اولان چوبانلاردىر. اونا گۇرە دە قويون-كچىلىرى، مال-حيوانلارى و بوتون شىلىرى ائله بىرلىكىدە گلېبلىر. ۳۳ فترعنون

گۆزۈنۈن قاباغىندا تورپاغىمىزلا برابر محو اولادق؟ بىشى و تورپاقلارىمىزى چۈركۈ عوضىتىن ساتىن آل. قوى ھەم بىشى، ھەم دە تورپاقلارىمىز فېرۇنۇن قول اولسىن. توخوم ور كى، اۇلمەيىب ياشايابىئلك، ھەم دە تورپاغىمىز صحرایا چۈرۈلمەشىن».

٢٠ بىلەجه، يوسمىف مىصىرئىن بوتون تورپاقلارىنى فېرۇن اوجۇن ساتىن آلدى. بوتون مىصىرلى لى اۇز زەملىئىنى ساتدىلار، چونكى آجىلىق اونلارا چوخ آغىر ائدى. تورپاقلار فېرۇنۇن اولدو. ٢١ يوسمىف مىصىر اراضىتىن بىر اوجۇنдан او بىرى اوجۇنا قدر، بوتون اهالىنى شەھىرلەر كۈچۈرتىدۇ. ٢٢ آنجاق كاهنلىئىن تورپاغىنى ساتىن آلمادى، چونكى اونلار فېرۇنۇن دەن مواجىب آلىپ، فېرۇنۇن وردىيى مواجىبىلە دولايىردىلار. بونا گۈرە دە تورپاقلارىنى ساتمىدىلار.

٢٣ يوسمىف خالقا ددى: «باخ بو گون سىزى دە، تورپاقلارىنىزى دا فېرۇن اوجۇن ساتىن آلمىشام. آلين، بو سىزئىن توخومونۇز! تورپاڭى أكەجىكىشىت. ٢٤ مەحصۇل بىيغىلاندا اونۇن بشىدە بىرئىنى فېرۇنۇن ورەجكىشىتىز. بشىدە دۈردونۇ دە أكىن توخومو اوجۇن اۇزۇنۇزە ساخالىيا جاكسىنىز كى، ھەم اۇزۇنۇز، ھەم اوھىلەتىز، ھەم دە اوشاقلارىنىز اوجۇن يىمك اولسىن.»

٢٥ خالق ددى: «سەن بىزئىم جانىمىزى قورتاردىن. قوى آغا مىزىن گۆزۈنەدە لوطىف تاپاپق، بىز فېرۇنۇن قولو اولۇرۇق. ٢٦ يوسمىف مىصىر تورپاغىندا بىر قانۇن قويىدۇ كى، مەحصۇلۇن بشىدە بىرئى فېرۇنۇن ورئىلەتىن. بۇ قانۇن بو گونە قدر قووهەدەت. آنجاق كاهنلىئىن تورپاڭى فېرۇنۇن ورئىلەتىدە.

ائسرائىلەن ئاخىر سۆز

٢٧ ائسرائىلەن نىلى مىصىرەدە كى گوشىن و ئىلايتىنندە ياشايىراق، اورادا مولك صاحبىنى

فېرۇنۇن بىرگەت ورئىب، اونۇن حوضۇروندان چىخىلدى.

١١ يوسمىف آتاسى ائلە قارداشلارىنى مىصىرەدە پىرأشىدەردى و فېرۇنۇن امر اتدىيى كىنى، اونلارا اۈلکەننىن لاب ياخشى يىئىنە، رەممىس بۈلگەننىن مولك وردى. ١٢ بۇندان علاوه، يوسمىف آتاسىنا، قارداشلارىنى و آتاسىنىن عايىتلەئىنە مالىئىك اولىدقىلارى اوشاقلارىن سايىنما گۈرە چۈرك تداروك گۈردى.

آجىلىق

١٣ آجىلىق گىتىكىجە او قدر گوجىلەندى كى، هەچ بىر اۈلکەدە چۈرك تاپىلمادى. آجىلىق

مىصىر و گىغان اۈلکەلرئىنەن اهالىستىنى طاقتىن سالىمىشدى. ١٤ يوسمىف ساتادىغى تاخىلىن عوضىتىندا مىصىر و گىغان اۈلکەلرئىنە بىيغىلان بوتون پوللارى يىغىب، فېرۇنۇن سارايىنى آپاردى. ١٥ مىصىر و گىغان اۈلکەلرئىنە پول قورتاراندا بوتون مىصىرلى لى ر يوسمىفنى يانىنا گلېب دەئىلر: «بىزە چۈرك ور. گۆزۈنۈن قاباغىندا نىئىه اۈلك؟ پولموز آرتىق يوخدۇر.»

١٦ يوسمىف ددى: «حیوانلارىنىزى ورئىن. اىگر پولنۇز قورتارىب، حیوانلارىنىزى ورئىن، اونلارىن عوضىتىن سەرە چۈرك ورەرم». ١٧ اونلار حیوانلارىنى يوسمىفنى يانىنا گىتىردىلر.

يوسمىف دە آتالارىن، قويۇن-كچى و مال- حیوان سورولرئىن و اىشىكلىرئىن عوضىتىن اونلارا چۈرك وردى. هەمئىن ائل اونلارى، حیوانلارى عوضىتىن سەرە چۈركلە ساخالادى.

١٨ ائل باشا چاتاندا ائكىنجى ائل گىنە اونۇن يانىنا گلېب دەئىلر: «أغا مىزىدان گىزىلەدە بىلەمئىك كى، پولموز قورتارىب، حیوان سورولرئىن دە آغا مىزىنдиير. آغا مىزىن حوضۇروندا جانىمىز و تورپاقلارىمىزدان باشقا بىر شىيتمىز قالمادى. ١٩ نە اوجۇن

اولدو. اونو إله اورادا، إفرات یولوندا، يعني بیت لِحمدہ باسیدیردیم.^{۱۸} ائسرایل یوسفین اوغوللارینی گؤرۈب سوروشدو: «بونلار كىمدىر؟»^۹ یوسف آتاسينا جاواب وردى: «تارييین بورادا منه وردىنى اوغوللاردىر». ائسرایل ددى: «اونلارى يانىما گىشىر، بركت ورئم». ^{۱۰} ائسرایل آرتىق قوجالىميش، گۈزلىرى ده ضعىفلە مىشىدى و گۈزە بىللەمىرىدى. او واخت یوسېف، اوغوللارينى اونا ياخىنلاشىرىدى و ائسرایل اونلارى اۋپوب قوجاقلادى. ^{۱۱} سونرا ائسرایل یوسېف ددى: «دوشۇنموردوم كى، اوزۇنۇ بىر ده گۈرەرم، آما باخ، تارى منه سىئىن اۋولادلارينى دا گۈرسىتدى». ^{۱۲} یوسېف اۋولادلارينى آتاسىنىن دئىلىرى يابىندان چىكىدى و اوزۇنۇ يېرە قويىوب سىجده اتدى. ^{۱۳} یوسېف اوغوللارين ائكىشىنى ده گۈتۈرۈب، إفرايمى صاغ الىي ائله ائسرايىلنىن سول طرفىنى، مىسەنى ده سول الىي ائله ائسرايىلنىن صاغ طرفىنى چىكىتپ اونا ياخىنلاشىرىدى. ^{۱۴} ائسرايىل اللىرئىنى چارپاز اوزاتدى: صاغ الڭىنى كىچىك اولان إفرايمىن، سول الڭىنى ده مىسەنىن باشىنا قويىدۇ. گۈرچى مىسە ئىلك اوغول ائدى. ^{۱۵} ائسرايىل یوسېف بىرکت ورەرك بلە ددى: «أتالارىم ائبراهىم و ائسحاقىن خىنەتتى اتىئىتى تارى، عۆمزۇمۇن بويوقىر منه چوبانلىق ادن تارى، ^{۱۶} منى بوتون پىشىتكىلدن خىنەتتى قوى بواشقاclarدا بىرکت ورسئىن! قوى منم آدئم، آتالارىم ائبراهىم و ائسحاقىن آدى بو اوشاقلارلا ياشاسىن. يېر اوزۇنده چوخالدىقجا چوخالسىن!» ^{۱۷} یوسېف آتاسىنىن صاغ الڭىنى إفرايمى باشىنا قويىدۇغۇنۇ گۈردو و بۇ، اونون خوشۇنا گىلمەدى. او، ائستەدى كى، آتاسىنىن الڭىنى إفرايمىن باشىندان گۈتۈرۈب، مىسەنىن باشىنا

اولدو. اونلار چوخالىپ آرتىدلار. ^{۲۸} يعقوب مىصىر تورپاگىندا اون يىدى ائل ياشادى. او، يۈز قىرخ يىدى ائل ئۇمۇر سورددو. ^{۲۹} ائسرايىلنىن اولەجىبى گون ياخىنلاشاندا، اوغلو یوسېفى چاغىرىپ ددى: «اگر گۈزۇنە لوطف تاپمىشام، الڭىنى بودۇمۇن آلتىنا قوى و آند ائچ كى، منه مەھىئانلىق و وفا گۈرسەدىن. خاھىش ادئرم منى مىصىرە باسیديرمايسان. ^{۳۰} لَاكىن اجادالارىملا بىشكىدە ياتاندا منى مىصىرەن آپارىپ، آتالارىمەن مقىبرەستىنە باسیديرارسان.» یوسېف ددى: «دەدىئىن كىمى ادەرم،» ^{۳۱} آتاسى ددى: «منه آند ائچ» او دا اونا آند ائچدى. او واخت ائسرايىل ياتاغىنин باشىندا آيىلئىت تارىيما سىجده اتدى.

يعقوبون افرايمىه و مىسە يە بىرکت ورمهسى

۴۸

بئر مودت سونرا یوسېف دىئلر: «أتان ناخوشادور». او، ائكى اوغلۇنۇ، مىسە و إفرايمى اۆزو ائله گۈتۈردو. ^۲ يعقوبا خېر ورئب دىئلر: «باخ، اوغلو یوسېف يانىنا گلەر». ائسرايىل گوجۇنۇ يېغىب، ياتاغى اوستوندە اوتۇرۇدۇ. ^۳ يعقوب یوسېف ددى: «قادىئى موطلىق تارى گىغان تورپاگىندا اولان لۇزدا منه گۈزۇنۇدۇ و بىرکت وردى. ^۴ او منه بله ددى: «باخ من سىنى چەرھەلى ادئب، نىسلەنى چوخالدا جاگام، سىندن چوخالو خالقلار تۈرەدە جىم. بو تورپااغى سىندن سونرا گلن اۋولادلارينا مولك اولاراق همىشەلەشك ورەجىم». ^۵ ائندى سىئىن يانىنا، مىصىرە گالمەدەن قاباق مىصىر تورپاگىندا سەنە دوغولان ائكى اوغلو ڈا منىمەت: إفرايم و مىسە رعوبىئىنلە شىمعون كىمى مىشىكى اولاجاق. ^۶ آما اونلاردان سونرا سىئىن اوچۇن دوغولان اوشاقلار سىئىنكى اولاجاق، اۋز مىراث تورپاقلارىدا قارداشلارىنин آدلارى ائله قىد اولوناجاچ. ^۷ من پەداندان گىلندە گىغان تورپاگىندا إفراتا ياخىن يerde راھىل يانىمدا

۵ شمعونلا لاوی قارداشدير،
قیلینجلارى قىدارلىق سىلاحلارى دير.
۶ اى جانىم، اوئلارين مجاشىشەنە گىتمە،
اى شرفئەم، اوئلارين جەمنىدە اولما.
چونكى اوئلار قىضبەنەدە قتل اتدىلە،
جانلارى اشىتەدئىكچە اوکورزلىرى سەقط
اتدىلە.

۷ لعنت اولسۇن وحشى قىسىرئىنە،
لعنت اولسۇن قدار حىنەتلىرىنە.
اوئلارى يعقوب اوغوللارينىن آراسىندا
داغيدا جاخام،
اىسرايىل ئۆلکەستىنە سېھىلە جىيم.
۸ اى يهودا، قارداشلارين سنى مەح
ادەجىكلەر،
آلتىن دوشىمنلىرىنىن بۇينوندا اولاچاق،
آتانىن اوغوللارى، خۇضوروندا سىجىدە
ادەجىكلەر.

۹ يەھودا بىر أصلان بالاسى دير،
اى اوغلو، شىكاردان دۇنوب
بىر شەر كىمى پەر ئەيلەرسىن،
دئىشى أصلان كىمى تورپاغا ياتىرسان.
كىم سنى يېئىنەن قالدىرا بىلر؟

۱۰ پادشاھلىق عصاھى،
يەھدادان كەتىمە جىك،
حؤكمدارلىق عصاھى اونون نىلسەندىن
ائتىمە جىك؛
او واختا قدر كى عصانىن صاحبى *
گلسىن.

۱۱ اشىشە يېئى اوزوم آغاچىنە،
إشىشەك بالاسىنى لاب سەچمە بىر تەنە يە
باڭلايا جاق.
پالاتارىنى شرابىدا،
كۈئىنه يېئى اوزوم قانىندا يويا جاق.

قويسون. ^{۱۸} بۇنا گۈرە دە آتاسينا ددى: «آتا،
بىله دوز دېيىل. ائلک اوغۇل مىنسەدئىر، صاغ
آلئى اونون باشىينا قوى.» ^{۱۹} لاكىن آتاسى
اىستەمەيئب ددى: «بىئىشىم، اوغلو، بىلئىرمۇ؛
مىنسەنەن نىلسەندىن دە بۇيۈك بىر خالق
اولاچاق. لاكىن كىچىك قارداش بۇيۈك
قارداشدان بۇيۈك اولاچاق و اونون نىلسەندىن
بىر چوخ مىلەت دوغاغاچاق.» ^{۲۰} او گون
اىسرايىل نومەلئەن بىر بىر دىرىك ددى:
«أئسرايىل نىلى،
سېئن آدىنلا بىر كەلەيئب دىيە جىك:
”تارى سىنى
افرایىم و مىنسە كىمى اتسىن“»
يعقوب بىلە جە إفرايمىمى مىنسەدن اوستۇن
توتۇدۇ. ^{۲۱} اىسرايىل يوستەفە ددى: «باخ، آرتىق
من ئۆلۈرمە، آما تارى سىئىنەلە اولاچاق، سىزى
آتالارينىزىن تورپاغىنا قايتارا جاق.» ^{۲۲} سەنە
قارداشلارىنىدان بىر بىاي دا آرتىق و رەشم؛ او
يرى كى، من إمۈرلۈلارين ئىندىن قىلىنج و
كامانىملا آلمىشام.»

يعقوبۇن اوغوللارىنى بىر بىر دە

۴۹

يعقوب اوغوللارىنى چاگىرېب
ددى: «يىغىلىن، گەلە جىكە
باشىنiza گەلنلىرى سىزە دانىشىم:

۲ اى يعقوب اوغوللارى، يېغىلىپ اشىدىن،
آتانىز اىسرايىلە قولاق آسىن:

۳ اى رۇعېئىن، ائلک اوغلو،
گوجومون و قودرئەمەن مىبعى سىنسىن.
لىاقتىن ھامىدان اوستۇندور،
قوۋەتىن ھامىدان چوخدور.

۴ آما او سو كىمى اويناقدىر،
آرتىق اوستۇن اولما ياجىقسان.
چونكى آتا ياتاغىنى نجىش ادەب،
اورا يَا چىخدىن.

۲۴ آمَا يعقوبون قووّتلى تاريسي آئىندن،
(كى، چوبان و ائسرايىلشن قاياسى
اوراداندىر)

اونون كامانى مؤحّكم،

قوللارى قووّتلى اولدۇ.

۲۵ سنه كۆمك ادىن، آتائين تاريسي دير،
سنه بىركت ورن، قادىرئ موطقدىرى.
يوخارىدا گۈزلىرىن بىركتلىرى ائله،
درىنىڭىدە اولان سو منجلۇشىن بىركتى ائله،
دؤشلرئن و بطنلرئن بىركتى ائله
سنه بىركت ورجهجك.

۲۶ آتائين بىركت ورمەسى
داغلارين بىركتلىنىڭ داها اوجادىر؛
ابدى قالان تېھلىرىن گۈزلىئىنە چاتار.
قوى بىركلئيم
يوسقىئىن باشىندا، قارداشلار آراسىندا
باشچى اولانىن اوستوندە اولسۇن.

۲۷ بىيامىن آجگۈز بىر قورددور،
سحر شىئكارىنى يېئىر،
آخشام قىتمەت پايلار).

۲۸ بونلارين ھامىسى ائسرايىلشن اون ائىكى
قبىلەسى دىر. آتالارى اونلارا بىركت ۋەرگەن يو
سۇزلىرى ددى و ھر بىرئەن، اۋۇزونه موناۋىب
برىكت وردى.

يعقوبون اولومو

۲۹ سونرا يعقوب اوغوللارينا وصىيەت ادئب
ددى: «من اولۇپ خالقىما قوشلا جاگام. منى
آتالارىمىن يانىندا، خىتلى عفرونون زمىشىنە
اولان ماغارادا باسىدىرىن. ۳۰ او ماغارا ماكىلا
زمىشىنە، گىغان تورپاگىندا اولان مەرمەنەن
موقابىلئىنە دىر. ائبراهىئم او ماغارانى قېشىر
دوزلىتكەن دىر. ائبراهىئم او ماغارانى قېشىر
ائله بىرلەنگىدە ساتىن آلمىشىدى. ۳۱ ائبراهىئملە
آروادى سارا و ائسحاقلارا آروادى رېقىا اورادا
باسدىرىلىميسىدىلار. من لىيەنى دا اورادا

۱۲ گۈزلىرى شرابدان دا پارلاق اولا جاق،
دئشلىرى سوددن ده آغ اولا جاق.

۱۳ زىبولون دەنەز قىراغىندا ياشا ياجاق،

اورا گەمئىلەن لىنگرگاھ اولا جاق،

آراضىشى صىدۇنون يانىنا جاق او زانا جاق.

۱۴ قويون آغىللارى آراسىندا ياتان يئسّاكار

بىر قووّتلى إشىشى يە او خشار.

۱۵ او، دئنجلەمك اوچون ياخشى بىر يە
گۈزىنە،

چىشىنى يوک داشيماق اوچون آير،
قوللوق ادر.

۱۶ دان ائسرايىل قېيەلەر ئىندىن بىرى اولا راق،
اوز خالقىنا حؤكم اده جك.

۱۷ دان يوں اوستوندە بىر اثلان،
طرئىقەدە بىر افعى اولا جاق؛

الا بىر افعى كى، آتىن توپوغۇندان سانجىر،
اوستونە مىنەن آرخاسى اوستە يىخىلىرى.

۱۸ يارب! من سىثن خىلاصىنى گۈزەلە يېرم:

۱۹ جاد تالانچىلارين هوچومونا دوشەجك،
لاكىن اونلارى توپوغۇندان وورا جاق.

۲۰ آشىرئن يېئىجى وارلى اولا جاق،
شاھانە لىذتلى يىكلەر يېتەجك.

۲۱ نەفتالى آزاد ادئمئىش بىر مارالدىر،
گۈزەل بالالار ورەجك.

۲۲ يوسئف بارلى بىر آغا جا،
چىشمە قيراغىندا مىوهلى بىر آغا جادىر،
بوداقلارى دووارىن اوستوندەن آشار.

۲۳ اوخچۇلار اوغا گوجلو هوچوم اتىتلەر،
دوشمنچىلەك ادئب اوستونە اوخ
يا غەدیردىلار.

چاتاندا چوخ آجى و بؤيوك ماتملە ياس توتدولار. يوستف آتاسى اوچون يىدى گون ياس توتدو.^{۱۱} او اولكەنن اهاشىسى اولان گئنالى لار، آتاد خرمىندەكى ياسى گۈرنە دىتلەر: «گۈر مىصىرلى لر نىجە بؤيوك ماتم اىچىندە دىتلەر.» اونا گۈرە دە اوردون چايىنин او بىرى طرفىنەدەكى بو پىرە آپلە مىصرايىم^{*} آدى ورتلەدى.

۱۲ يعقوبىن اوغوللارى آتاسىنин وصىيەتىنى امر اتىئىي كىمى يىرئەن يېتىردىلەر.^{۱۳} اونو گىغان اولكەسەنە گىترىب، مەمرەنن ياخىنلىغىندىكى ماكپلا زمىشىنەدە اولان ماغارادا باسىرىدىلەر. اىبراهىم بىر واخت بو ماغارانى قېشىر دوزلتىكى اوچون زمى ائله بىرلەشكەدە خىتلىقى عفرۇندان ساتىن آميسىدە.^{۱۴} يوستف آتاسىنى دەن اتىئىكەن سونرا هم اۆزۈ، هم قارداشلارى، هم دە اونونلا بىرلەشكەدە آتاسىنин دەفتەنە گلنلىرىن ھامىسى مىصىرە قايتىدىلەر.

يوستفىن قارداشلارى ائله مەرئبان رفتارى^{۱۵} آتالارى اولنەن سونرا يوستفىن قارداشلارى اۆز آرارلارىندا دىتلەر: «بىلكە يوستف بىزىم ضىئىتمەنە كىن ساخالايرى. اگر اونا اتىئىتمەن پېلسلىئە گۈرە بىزىن قىتصاص آلسما، نە ادەرئىك؟»^{۱۶} بۇنا گۈرە دە يوستفە خېر گۈندەردىلەر: «أتان اولۇمۇندىن قاباق بىزە وصىيەت اتىدى كى،^{۱۷} يوستفە بىلە دىشىن: «باخ سىندىن خاھىشىم بودور كى، قارداشلارىنин گوناھىنى و تقصىرئى باغيشلاياسان. آخرى اونلار سەن پېلسلىك ادەرئىك، خاھىش ادەرئىك، سەن آتаниن تارىسىنин قوللارى اولان بىز قارداشلارىنин گوناھىنى باغيشلا.»^{۱۸} بو سۈزلى يوستفە چاتاندا او آغلادى.^{۱۹} سونرا قارداشلارى اۋازلىرى يوستفىن يانىنا گىدىب، قاباغىندا يېرە قاپاندىلار و دىتلەر: «باخ، بىز سىنن قوللارىنىق.»

باسدىرىدىم.^{۲۰} ھەمئى زمى ائله اوراداكى ماغارا خىتلىلىردن ساتىن آلىيىب.^{۲۱} يعقوب اوغوللارىندا وصىيەت ادېب قورتاراندا، آياقلارىنى ياتاغىندا يېغاراقدا آخرى نەسەنى چىكىدى و اۇلوب خالقىنا قوشولدو.

يعقوبىن دفىنى

٥ • يوستف اۇزۇنۇ آتاسىنین اوستونە ئاتدى و آغلاياراقدا اونو اۋپىدۇ. ۲ سونرا حكىم خىنەتچىلەرنە امر اتىدى كى، آتاسىنین جىلدەن مومىيالاسىنلار. حكىملەر ائسراپىلى مومىيالادىلار.^۳ بو ائش قىrix گونە گۈرۈلدۈ، چونكى مومىيالاماق اوچون الله بىر مودەت لازىم ائدى. مىصىرلى لر يەتمەش گون ائسراپىلى اوچون ياس توتدولار.^۴ ياس گونلەرى قورتاراندان سونرا، يوستف، فىرعونون ساراىي آدامالارىندا دانىشىپ ددى: «اگر گۈزۈنۈزە لوطىق تاپمىشام، خاھىش ادەرم فېرۇعونا دىشىن كى،^۵ آتام منى آند اىچىدەرئىب دەمىشىدى: «باخ، من اولورم. گىغان تورپاگىندا اۆزۈم اوچون قېشىر قازمىشام، منى اورادا باسىرىدى.» ائندى قوى او منه انجازە ورسىن كى، گىدېب آتامى باسىرىرىم و قايدىم.^۶ فېرۇعون ددى: «گىت، آتانين سەنە آند اىچىدەرئىبى كىمى اونو باسىرىرى.»^۷ بىلەجه، يوستف آتاسىنى باسىرىماغا گىتدى. فېرۇونون بوتون اعيانلارى، ساراين و مىصىرئىن بوتون آغساقاللارى،^۸ يوستفىن بوتون او آدامالارى، قارداشلارى و آتاسىنین او آدامالارى اونونلا گىتدىلەر. گوشىن ئەلايتىنە آنچاق اوشاقلارىنى، قوبىون-كىچلىرىنى و مال-حىوانلارىنى قويىدۇلار.^۹ اونلارلا بىرلەشكەدە عارابالار و آتللى لار دا يولا چىخىمىشىدى، اونا گۈرە دە دىستە چوخ بؤيوك ائدى.^{۱۰} اونلار اوردون چايىنин او بىرى طرفىنەدە، آتاد خرمىنىڭ

^{۲۳} او، افرايمىن اوچونجو نىئل اۋوّلادلارينى گۇردو. مىتىئەنشن اوغلو ماكتىرىن اۋوّلادلارى دا يو سەقەن ئىشىدە دوغولدو.^{۲۴} بىر گون يو سەق قارداشلارينا ددى: «من اۇلورم، آما تارى آرخايىن سىزە نظر سالاجاق. او سىزى بىر ئىچىرىتىپ دىن او تورىغا اپاراجاق كى، ابىراھىم، اشىحاقا و يعقوبا ورمك اوچون آند ائچىتىپ». ^{۲۵} سونرا يو سەق ائسرايىلشىن اۋوّلادلارينا آند ائچىدئىتىپ ددى: «تارى آرخايىبىن سىزە نظر سالاجاق. گىدى زامان منىم سوموكلىئىمى ده بورادان چىخاردارسىيىز».

^{۲۶} يو سەق يوز اون ياشىيندا اولىدو. اونو مىتىئەن مۇمئىلايىب بىر تابوتا قويىدولار.

^{۱۹} يو سەق اونلارا ددى: «مگر من تارىيام كى، مندىن قورخورسونۇز؟^{۲۰} باخىن، سىز منىم حاجىيىدا پىنس فىشكەر دوشىدونۇز، لاكىن تارى اونو ياخشى ائشە چۈرەدى كى، بو گون گۇردو يونۇزو اتسىن و چوخلۇ آدامىن حىاتىنى قورو سون.^{۲۱} داها قورخمايىن، من هم سىزى، هم ده اۋوّلادلارينىزى ساخلايا جاڭام». يو سەق اونلارا مەرئىبان سۆزىلە تىلى وردى.

يو سەقەن اۇلومو

^{۲۲} يو سەقەن و آتاسىينىن نىلى مىتىئەن ساكن اولدۇ. يو سەق يوز اون ائل عۇمۇر سوردو.

